

Janya's Beauty Salon
85-03 Roosevelt Ave.
Jackson Heights NY 11372

•Threading Waxing •Facial Men & Women •Anti-Aging Facial
•Bleach •Hair Cut, Color and Style

Info: (718) 205-7832
(846) 764-3316

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਦਫਤਰ): 516-439-5420
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੋਬੀ
ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜ਼ੋਰੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

Address: 1st Park Ave., 2FL, Manhasset, NY 11030

Bandna's Beauty Salon
Open 7 days 10:00 am to 8:00 pm

•Threading •Eye Brows & Full Face •Full Body Waxing •Color •Highlights •Hair Styling •Henna Tattoos •Brazilian Keratin

•Hair Cut •Men's Hair Cut •Facial •Manicure •Pedicure

•GIFT CERTIFICATES Available •Bridal Makeup •On Call Makeup

Tel: 718.335.1599 Cell: 917.463.8806
71-01 Northern Blvd Jackson Heights NY 11372

Twelfth Year in Publication ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢ Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 47, November 19, 2011 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਜਨ ਚੇਤਨਾ ਯਾਤਰਾ ਠੁੱਸ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਵੰਗਾਰਿਆ
ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਐਲ. ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਨ ਚੇਤਨਾ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਪਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਵੱਲੋਂ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੇ ਵੀ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਅਡਵਾਨੀ ਜੀ ਬੁਖਲਾ ਹੀ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇਕੱਲਾ ਛੱਡ ਦਿਓ'।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਂਜ, ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੱਚਖੰਡ ਵਿਖੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਈ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਸਿਰੋਪਾਓ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੈਟ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਮਲਾ ਅਡਵਾਨੀ, ਬੇਟੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਡਵਾਨੀ ਸਮੇਤ ਜੈਯੰਤ ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਗੀਤਿਕਾ ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹੋਰ

ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਾਈ ਕੰਟਰੀ ਮਾਈ ਲਾਈਫ' ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਵਿਰੋਧ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਕੁਝ ਤਣਾਅ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ। ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਨੇ ਖਿੱਝਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, "ਕਿ੍ਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਛੱਡ ਦਿਓ"।

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਆਮਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਹੀਂ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸੱਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗੀ।

ਅਡਵਾਨੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਡੰਗ

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਾਹਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਡੋਪਿੰਗ ਦੇ ਡੰਗ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2011 ਦਾ ਰੰਗ ਫਿੱਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫੱਟਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕਈ ਤਕਨੀਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਡੋਪਿੰਗ ਕੰਟਰੋਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ (ਨਾਡਾ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹਰ ਮੈਚ ਉਪਰੰਤ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸੈਂਪਲਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੋਪਿੰਗ ਕੰਟਰੋਲ ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੋ ਦਰਜਨ ਦੇ

ਕਰੀਬ ਡੋਪਿੰਗ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪੂਲ ਬੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤ ਕੇ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕੀ ਟੀਮ ਦੇ 4 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਟੀਮ ਨੂੰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਲਾਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾਰਵੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਜੇਤੂ ਅੰਕ ਮਿਲ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਛੇ ਜਿੱਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਾਰੀ।

ਖੇਡ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 2 'ਤੇ)

ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਕੁੜਿਕੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲੋਕਪਾਲ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਘਿਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਪਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਵਿਰੁਧ ਦਾਇਰ ਜ਼ਮੀਨ ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟਰਾਂਸਪੇਰੈਂਟ ਘੁਟਾਲੇ ਤੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਸ. ਬਾਦਲ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. (ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬੜਾ ਫੂਲ ਪਿੰਡ ਦੀ

282 ਏਕੜ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਉਕਤ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਥਿਆ ਲਈ ਸੀ। ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 2007 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 9 'ਤੇ)

ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਵਾਉਣ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

\$25 2000 MINUTES*

✓ No Pin Needed
✓ No Connection Fee
✓ No Monthly Fee

USE FROM HOME OR CELL PHONE

www.011india.com

ਇਹ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋਂ।

GlobeTel Comm. 1.800.914.1013

ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੂਜੇ ਪਰਲਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ 2011 ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ 15 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ

ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਕੂਨ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ

ਟੀਮ ਵਿਚ ਦੋ ਇਸਮਾਇਲ ਭਰਾ ਖੇਡ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲਦ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਮਿਰ ਇਸਮਾਇਲ ਧਾਵੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਸ਼ਿਦ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਖਿਡਾਰੀ ਲਾਲਾ, ਮੁਨਸ਼ਾ ਗੁੱਜਰ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੋਚ ਆਸਿਫ ਅਲੀ, ਸਦੀਕ ਬੱਟ ਅਤੇ ਰਸ਼ੀਦ ਇਸਮਾਇਲ

ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕੋਚ ਤੇ ਕਪਤਾਨ ਸਮੇਤ 8 ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਚਾਰ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਖਿਡਾਰੀ ਦੋ-ਦੋ ਹਨ।

ਇਸਮਾਇਲ ਜਾਫੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਟੀਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਾਫੀ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਨਸ਼ਾ ਗੁੱਜਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਾਮੀ ਧਾਵੀਆਂ ਨੂੰ ਡੱਕਣ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਨਸ਼ਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਲਸਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਧੱਕਤ ਧਾਵੀ ਲਾਲਾ ਉਬੈਦੁਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸੂਹੀਆ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਹੈ। ਜਾਫੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਇਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੋਲੇਵਾਲ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਾਫੀ ਕਾਸਿਫ ਪਠਾਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰੁਤਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਆਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਨਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਨੇ ਜੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਚਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਆਲਮੀ ਕੱਪ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨੂੰ ਡੋਪਿੰਗ ਦਾ ਡੰਗ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕੱਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਮੈਚਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਲਡ ਐਂਟੀ ਡੋਪਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮ 7 ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਟੀਮ ਦੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਪਾਜੇਟਿਵ ਪਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਸ ਟੀਮ ਦੇ ਟਾਰਗੇਟ ਸੈਂਪਲਿੰਗ ਤਹਿਤ ਇਕਦਮ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੇਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਅਫਸੋਸ ਜਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਵਜੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਤੀਰਥ ਗਾਖਲ ਜਿਥੇ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਡੂੰਘੇ ਸਦਮੇ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਕੱਪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਹੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਪਾਜੇਟਿਵ ਪਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਪਾਜੇਟਿਵ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਾਡਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚਾਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ. ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਾਡਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਜੇਟਿਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ 14 'ਚੋਂ 8 ਖਿਡਾਰੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿਰਫ 6 ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡਣ ਯੋਗ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਵਰਤਾਉ ਹੋਇਆ ਉਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੋਪਿੰਗ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਕਦਮ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਮਾਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੌਰਾਨ ਡੋਪਿੰਗ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਉਥੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਰੁਧ ਮੈਚ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੋਪਿੰਗ ਟੈਸਟ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਖੇਡਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਕਦਮ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗੋਂ ਤੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਵਰਜਿਤ ਦਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਤੌਫਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੱਹਈਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ 'ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ' ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੂੰ 'ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਐਵਾਰਡ' ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਭਾਈ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਰਭਾਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਭਾਈ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦ ਤੇ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਦਾ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ 'ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ' ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮੌਕੇ 'ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ' ਵਾਲੀ ਬਹਾਦਰੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵਿਖਾਈ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ 1716 ਈ. ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਰੂਖਸੀਅਰ ਨੇ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਰੂਖਸੀਅਰ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਫਰੂਖਸੀਅਰ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖਾ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦਲੇਰੀ ਵਿਖਾ ਸਕੇਗਾ ਤਾਂ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ

ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹੀ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਖੋਹ ਕੇ 7 ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹੀ ਝਟਕਾ ਦਿਤੇ। ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸ ਫੁਰਤੀ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਫਰੂਖਸੀਅਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ 'ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ' ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹੀ ਫੁਰਤੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਲੰਘੀ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧਿਆਂ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ ਉਪਰ ਹਿੰਦੂ ਸੂਰੱਕਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜਿਥੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸੂਰੱਕਸ਼ਾ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰੀ ਜਾਵੇਗੀ।' ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਭਿਉਰਾ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਹੀਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1995 ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦਾ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 300 ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੋਧੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਨ 1710 ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚੱਪੜਚੜੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ, ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਉਰਾ, ਭਾਈ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ

ਤੇ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਆਣਾ ਆਦਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਡਿੱਗੀ ਪੱਗ ਨੂੰ

ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਭਾਈ

ਬ੍ਰਿਜਵਾਟਰ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

ਬ੍ਰਿਜਵਾਟਰ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ (ਬਿਊਰੋ):

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਿਜਵਾਟਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਏ ਗਏ। ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ ਐਤਵਾਰ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਸਭਾ ਲਈ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਦੇ ਬਾਰਵੇਂ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਸ੍ਰੀ ਰਸ਼ ਹੋਲਟ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗਾਰਡਨ ਸਟੇਟ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੰਧੀਅਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਸ਼ ਹੋਲਟ

ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਰਸ਼ ਹੋਲਟ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਬੇਪਨਾਹ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਸ਼ ਹੋਲਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਖ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀਫੜ ਦਿਵਸ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 29 ਅਤੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਕੀਰਤਨ

ਦਰਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੇ ਬੋਸਟਨ ਤੋਂ ਰਾਹੀਂ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਬੋਸਟਨ, ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ ਤੋਂ ਸਰਬਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ 19ਵੀਂ ਅਤੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨੀਆਂ-ਭਾਈ ਸਾਈਂ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਈ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। 29 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁੱਕ ਮੌਸਮ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈਆਂ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com

ਹਿੰਦੂ ਸਮਿਤੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ 'ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਕਟਰ 17 ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸਭ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਖੁਦ ਸ. ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੜੀ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਭੈਣ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵੀਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਦਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਨਸਰ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਉਪਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਗੋਲੀ ਵੀ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ ਰਾਹੀਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਹਵਾਰਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀਆਂ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਸ. ਭਿਓਰਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਸ. ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਸ. ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਥੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬੁਝੋਲ ਜੇਲ੍ਹ ਬਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਆਈ ਸੀ।

ਬਾਕਾਇਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈਲ ਦੀ ਟੀਮ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ-ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬੈਰੀਅਰ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਸੈਕਟਰ 17 ਪੁੱਜੀ ਸੀ। ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਸੈਕਟਰ 17 ਬਾਣੇ

ਦੀ ਮੂਹਰਲੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾੜਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਹਰ ਹਰ ਮਹਾਂਦੇਵ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਵਾਰੇ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸ. ਹਵਾਰਾ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਤੇ ਢੁੱਡ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੋਂ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦਿਆਂ ਉਲਟਾ ਨਿਸ਼ਾਂਤ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਏਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਿਆ। ਉਧਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੈੱਲ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਲਜੋਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦੇਲ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ

ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਤਿੰਨ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਢਾਹ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਵਾਰੇ ਦੇ ਇਕ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਹੱਥਕੜੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਭਿਓਰੇ ਦੇ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਬੜੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹਵਾਰੇ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਖੜਕ ਗਈਆਂ ਤੇ ਏ.ਐਸ.ਪੀ. (ਸੈਂਟਰਲ) ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪੁੱਜੀ ਫੋਰਸ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਚੰਦੇਲ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਬਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪੇਸ਼ੀ ਭੁਗਤਣ ਆਏ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲੱਖਾ ਨਾਲ ਗਰਮਾ-ਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਹਵਾਰੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੱਤ, ਮਨੀਸ਼ ਸੂਦ ਤੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਗੋਤਮ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 186, 332, 341 ਤੇ 353 ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਥਕ ਵਿਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਤਖਤੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਈਆਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭਾਗੋਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਦਹਿਸ਼ਤ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਬਰੇਕ ਕੇਸ ਬਾਬਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 12 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਮਲਾਵਰ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹਵਾਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਲੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਰਗਰਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਦੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਨਾਕਸ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਉਕਸਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਖਿੰਡ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਦੇ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਸਰਬ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੱਤ, ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਨੀਸ਼ ਸੂਦ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਗੋਤਮ ਤੇ ਖਰੜ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ

ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਹੀ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਏ.ਆਈ.ਜੀ. ਪੀ.ਐਸ. ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਫਤਵਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਰਵਿੰਦ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਘਰ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਪੱਤਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਤਕੂਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈਕਟਰ-34 ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੈ।

ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਲਿਆ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਬੰਧਤ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰੇ ਹਮਲਾਵਰ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹੜੀਆਂ

ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਹਮਲਾਵਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਇਥੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਿਤੀ ਵੱਲੋਂ ਹਵਾਰੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਮਲਾਵਰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਜੇ। ਪੁਲਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਭੱਜਣ ਵੇਲੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਵਾਰੇ ਵੱਲ ਵਧ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਅਣਗਹਿਲੀ ਲਈ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਵੇਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪੜਤਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ: ਹਵਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਮੁੜ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਵੀ ਮਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਸੁੱਟ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਾ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 5-6 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਅੰਬਾਲੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ

ਬਲਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨਗੀਆਂ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਦੀ

ਸੁਣਵਾਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾਰਾ ਤੇ ਭਿਓਰਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ 300 ਤੋਂ 400 ਪੁਲਿਸ ਕਰਮੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਕੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਨੇ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਉਸ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਬੱਧ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਕੇਸ 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ 'ਬਾਗੀਆਂ' ਦੀ ਮੋਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਜੀ.ਐਸ. ਸਿੰਘਵੀ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਜੇ. ਮੁਖੋਪਾਧਿਆਏ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਨਵੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਭੁੱਖਮਰੀ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ?

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕੀ ਕਦੇ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਫਰਸਤ ਹੈ? ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ

ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ 'ਤੇ 10 ਸਤੰਬਰ, 1993 ਨੂੰ ਬੰਬ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਦਿਨ ਭਰ ਚੱਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ 'ਚ 8 ਸਾਲ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ

ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਇਕੱਲਾ ਬੜੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਾਨਵੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ

ਉਹ ਮੁਲਾਂ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2010 ਤੋਂ ਸਾਹਿਬਾਬਾਦ ਦੇ ਇਕ ਇਲਾਜ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਲਿਜਾਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਹੁੰਦੀ ਨਿਆਇਕ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਚ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਚ ਨਿਬੇੜਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਤਾਪ ਭੋਗਣ ਲੱਗਦੇ

ਹਨ ਕੀ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਕੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਵਕੀਲ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਜਦੋਂ

ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਮਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾਯਾਫ਼ਤਾ ਲਈ ਸਦਮਾ ਵਧੇਰੇ ਅਸਹਿ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਨੌਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਬਿੰਟੇ ਸਣੇ 25 ਜਣੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਵਰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੇਰੀ ਵੱਡੀ ਆਸ ਵੀ ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ 'ਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਹਿਮਤ ਵੀ ਨਹੀਂ

ਉਠਾਈ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੁਲਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ 'ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਖਿਚਾਈ' ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮੁਵੱਕਿਲ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਜਾਂ ਸੰਸਦ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਗੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਠਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਸੋਕਾ ਉਥੇ ਪਨਾਹ ਲਈ ਬੈਠੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਮਨਾਏ ਗਏ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਥੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੁਣ ਮੱਠਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਘਰੇਲੂ ਅਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਕੋਲ ਪਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਰਗਮੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਖਾਤਕੂਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ। ਬੀਤੀ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਗੂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇਤਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਡਾ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਜਥਾ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੁਝ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕਤਈ

ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਲਾਮ ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੇ ਓਕਾਫ਼ ਟਰੱਸਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਈਅਦ ਆਸਿਤ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਮੰਚ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪੱਖੀਆਂ ਦਾ ਮੰਚ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਸੁਧਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਹਤਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਤੇ ਸਰਾਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸੋਲਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬੋਬੀ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਮਿਲੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਪਲੇ ਬੋਬੀ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ 'ਦਾ ਲਾਇਨਜ਼ ਫਿਰੰਗੀਜ਼: ਯੂਰੋਪੀਅਨਜ਼ ਐਂਟ ਦ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਲਾਹੌਰ' ਨੂੰ ਛੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸਕਾਊਟ ਹਿਊਗ ਗੱਫ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੁਰਲੱਭ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਿਊਗ ਗੱਫ਼ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਜੰਗਾਂ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਫੌਜ ਦਾ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਸੀ।

1845 'ਚ ਇਹ ਸਮਾਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ 'ਚ ਖੋਜ ਲਈ ਆਇਰਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਲੇਖਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਿੜ੍ਹ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਦਿਖਾਏ ਗਏ। ਵੱਡੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੇ ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਨਕਸ਼ੇ 100 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਅਟਾਰੀ 'ਚ ਅਣਗੌਲੇ ਪਏ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਨਕਸ਼ੇ ਬੜੀ ਮਾਤੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਮੁੜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਫੌਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਵੱਡੀ ਦੌਲਤ ਸਨ।

ਬੋਬੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਇਤਫਾਕ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮੇਂ, ਸਹੀ ਥਾਂ ਆਇਰਲੈਂਡ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਤਕ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਬਰ, ਕਵਾਇਦ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾਉਣੀ ਪਈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਕਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਕਸ਼ਾ ਸਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਸੀ ਜੋ 10 ਫਰਵਰੀ 1846 ਨੂੰ ਲੜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਨਰਲ ਹਿਊਗ ਗਫ਼ ਆਪਣੇ 10,000 ਆਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਹੌਰ

ਦਰਬਾਰ ਦੇ 30,000 ਲੜਾਕੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਜਨਰਲ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁੱਦਕੀ ਤੇ ਮਾਹਰਾਜਪੁਰ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵੀ ਇਸ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਜਨਰਲ ਹਿਊਗ ਗਫ਼ ਦੀ ਲੜਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਜੰਗਾਂ ਲੜਨ ਮਗਰੋਂ ਗਫ਼ ਡਬਲਿਨ ਤੇ ਗਾਲਵੇਅ 'ਚ ਵਾਹਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵਿਆ। ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਆਇਰਲੈਂਡ ਤੇ ਸਕਾਟਲੈਂਡ 'ਚ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਹ ਗਫ਼ ਦੀ ਗਾਲਵੇਅ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਲਈ ਇਹ ਦੁਰਲੱਭ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹਨ।

ਬੋਬੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਵੇਚਣਗੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਅਜਾਇਬ ਘਰ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਕਸ਼ੇ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਬੋਬੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਲਈ ਕਾਬੁਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗਦਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਜੇ ਕੋਈ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਈ 25 ਫੀਸਦੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਬਾਕੀ 50 ਤੋਂ 75 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਨ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚੁਸਤ ਦਰੁਸਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਣਚਾਰੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਭਾਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਨਿਆਂ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਇਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਟੈਰੀਟੋਰੀਅਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੈੱਲ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ-1909 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇਤਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢੇਗੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਨਮ ਤੇ ਮੌਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ-1955 ਤਹਿਤ ਹੀ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਐਕਟ 'ਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆ ਰਹੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਪਾਲ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਮੁੱਖ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੱਚਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ, ਬੁੱਧੀਆਂ, ਪਾਰਸੀਆਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ 15 ਫੀਸਦੀ ਕੋਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ 'ਚ ਵੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਕੋਟਾ ਤੈਅ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13.5 ਫੀਸਦੀ ਕਰਜ਼ੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹਨ ਤੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਵਰਗ 9-10 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 50 ਲੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਕੀਮ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ 8 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ

ਕਾਨੂੰਨ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਕਿ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਜਲਦ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੰਗ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾਕਟਰ ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨੂ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਹੁਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਵੇਗੀ।

ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਨਵੀਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਓਬਾਮਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿੱਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਵਾਲਾ ਕੇਸ ਖੋਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ 19 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਰਡਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸ ਸਟੇਟਸ (ਐਲ ਪੀ ਆਰ) ਹਾਸਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰਡਰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਨਾਕਾਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਨਰਵਿੰਦਰ ਆਖਿਰਕਾਰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਹੀ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਖੁਲਵਾਇਆ।

ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 1992 ਵਿੱਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਮਾਰਚ 1998 ਵਿੱਚ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਬਚਿਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤੇ ਡਿਪੋਰਟ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰ ਹੇਠ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। 1998 ਵਿੱਚ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਸੀ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬਚੇ ਸੀ। 1998 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਲਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰਾਹੀਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਲੈਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਛੋਟ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਪਰਤ ਸਕੇਗਾ।

ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਜਨਮੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲਣ ਲਈ ਇੱਕ ਜੁਆਇੰਟ ਮੋਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕੀ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 19 ਸਤੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਨਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਚਾਲ-ਭਾਈ ਮਾਨਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਜਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਪਿਨਾਉਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਵਿਚ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਥੱਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇਕ ਚਾਲ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦਾ ਨੂਰ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਸਿੰਘ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਲਗਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਡੱਕੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੰਘੀ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਜਿਲਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਿੰਦਰਾ ਉਤੇ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹਮਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਚੀਤੇ ਵਰਗੀ ਫੁਰਤੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਹਮਲਾਵਰ ਦੇ ਚਪੇਤ ਕੱਢ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗੁੰਜਾਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਡੇਗਣ ਲਈ ਕਥਿਤ ਸਾਈਕਲ ਚੋਰ

ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਟੁਕੜਬੋਚਾਂ ਸਮੇਤ ਨਿਸ਼ਾਨਤ ਸ਼ਰਮੇ ਵਰਗੇ ਟੁਚੀਅਲ ਬਦਮਾਸ਼ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਪੈ ਗਏ। ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰਖਸ਼ਾ ਸੰਮਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰਨਿੰਗ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 1984 ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਰਹਿਣ। ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰਵਰੀ 1984 ਵਿਚ ਇਸੇ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਰਬਾਰ

ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀਪਤ ਨੇੜੇ 8 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬਰ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨਤ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਕਿ ਅਗਲੀ ਪੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਉਹ ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਫਿਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨਗੇ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਾਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਪੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਕਰਤੋਂ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਮਹੀਨੇਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਸ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਰਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੋ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉੱਕਾਰ ਸਿੰਘ ਭੁਮੇਲੀ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ 'ਜੀ ਆਇਆ' ਕਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਣੀ ਨਗਿੰਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਵਿਛੜੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ।

ਅਗਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਬਲਕਾਰ ਦਾਨਿਸ਼, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਹੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ, ਅਬਦੁੱਲ ਮਜੀਦ, ਡਾ. ਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਾਗਰ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੁਮੇਲੀ, ਫਾਦਰ ਤਨਵੀਰ, ਸ਼ੋਕਤ ਭੱਟੀ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਨੰਗਲ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੁਮੇਲੀ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਬੈਨੀ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਦਲਜੀਤ ਮੋਖਾ ਅਤੇ ਮੀਨਾਕਸੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਜ਼ਮਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਰਦੂ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸੂਫੀ ਨੇ ਕਾਵਿਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਿਤਕ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਜਿੰਦ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ 'ਹਿਟਲਰ ਦੀਦੀ' ਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਲੜੀਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਟੀ ਵੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ "ਹਿਟਲਰ ਦੀਦੀ" ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਲੜੀਵਾਰ ਸ਼ੋਅ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੰਘੀ 7

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਚੈਨਲ ਵਜੋਂ ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ

ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ "ਹਿਟਲਰ ਦੀਦੀ" ਇੰਦਰਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਟੇ 'ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਇਕ ਨੌਕਰੀਪੇਸ਼ਾ ਔਰਤ 25 ਸਾਲਾ ਇੰਦਰਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਪਾਸ ਪਿਆਰ ਜਿਹੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੋਝ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਢੇਰਾ ਹੀ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਔਰਤ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਪਾਸ ਪਿਆਰ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਛਪਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਹਿਟਲਰ ਦੀਦੀ ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਉਪਰ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਵੀਰਵਾਰ ਤੱਕ ਪੂਰਬੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤ ਨੌਂ ਵਜੇ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ ਛੇ ਵਜੇ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ੀ ਟੀ ਵੀ ਅਮਰੀਕੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 1998 ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।

ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਪੀ. ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੰਭੂ ਨੇਤਰਿਓ ਫੜੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ 64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਪੁਰਾ ਵਿਚ ਐਸ.ਪੀ. ਦਫਤਰ ਦਾ ਘਿਰਾਓ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਥਾਣਾ ਸ਼ੰਭੂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਸਫਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਫੜੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ 64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉੱਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਥਾਣਾ ਸ਼ੰਭੂ ਵਿਖੇ ਐਸ.ਪੀ. ਮਨਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਥਾਣਾ ਸ਼ੰਭੂ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੇ ਦੋ ਸਫਾਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ 64 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਗੱਡੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਰਾਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ ਕੋਲਡ ਸਟੋਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਬਦਲੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Seeking a suitable Jatt Sikh US citizen match for a pretty 24, 5'-3" Dentist girl in India. Contact at skgurdeep7@gmail.com.

Parents seek US citizen Jatt Sikh boy in Medical profession for Jatt Sikh, 27, 5'-7" MBBS girl, preparing for USMLE, 1st step cleared. Call:510-304-9292 or e-mail: jassi@jassigill.com

Wanted US/Canadian/UK/ Australian citizen match for Amritdhari Sidhu girl from educated urban family in India, 5.4, 23 yrs, doing MSc Biochem. Call: 850-225-6388 in the US or email: sukhsssohi@yahoo.com

ਸੁੰਦਰ ਸੈਣੀ ਲੜਕੇ 24 ਸਾਲ, ਬੀ. ਐਸ. ਸੀ. ਨਰਸਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯੋਗ ਸੁਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ। ਜਾਤ ਗੋਤ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ। ਫੋਨ ਨੰਬਰ 408-518-2031 ਜਾਂ email: gsaini125@gmail.com 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਸਾਧੂ ਲੜਕੀ, 24 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'0", ਬੀ ਐਸ ਨਰਸਿੰਗ ਲਈ ਯੋਗ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਜਾਂ ਪੀ ਆਰ ਹੋਲਡਰ 510-300-7682 ਜਾਂ 91-99155-50180 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ।

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਚੀਮਾ 29, ਕੱਦ 5'-11" ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ 10+2 ਪਾਸ ਲੜਕੇ ਲਈ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ 22 ਤੋਂ 27 ਸਾਲ ਉਮਰ ਦੀ ਘਟੋ ਘਟ 5' 4" ਕੱਦ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੰਗਣੀ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ। ਲੜਕੇ ਦੇ ਮਾਪੇ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਹਨ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 91-80591-27952 ਜਾਂ ਈਮੇਲ ਕਰੋ js.cheema@yahoo.com

Suitable match for 29/5'-9" cleanshaven, slim, Ramgarhia Sikh boy, Software Engineer well settled in US. Caste no bar. Call: 425- 307-1050; Email: biodata/photo: psingh03850@gmail.com

To Advertise with us
Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388

JR Brothers, LLC

Greenwood, IN 46143

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ, ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਮੈਰੀਲੈਂਡ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਰੂਟ।
ਬਹੁਤੇ ਗੇੜੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ-ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਵਿਚਾਲੇ

ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਅਦਾਇਗੀ ਹਰ ਹਫਤੇ

Ph:317-534-5136, Cell:317-702-2803

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੇਰਾ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਭਾਰ ਉੱਠੇ ਹੈ।

Before: 165 Lbs. After: 125 Lbs. Lost 40 Lbs.

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area.

For more info. call:

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

Sharanjeet Kaur

Ph:317-332-1387

spkaurus@yahoo.co.in - www.shopherbalife.com/skaur

Punjab Times**Established in 2000
12th Year in Publication**Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388****Editor:**

Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Prof. Kulwant S. Romana

California

Shiara Dhindsa

661-703-6664

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Circulation

Harbhajan Singh

917-856-5229

Photographer

Kamaljit Singh Viridi

Ph. 847-502-2703**Distributed in:**

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,****ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ**

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਭਿੜੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਰਤਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਘਾਟੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਤੱਥ ਛੁਪਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲੜੀ ਹੇਠ 2010 'ਚ 23 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਦਰਸਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ 13 ਕਰੋੜ

ਦੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2010-2011 ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਫ 122, 11,20,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ 145,25,00,000 ਰੁਪਏ ਸਨ ਜੋ ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 23 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2011-2012 ਲਈ ਵੀ 13 ਕਰੋੜ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ 132,10,00000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 145,15,00000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 13 ਕਰੋੜ ਦਾ ਘਾਟਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅਡਵਾਂਸ 'ਚ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਅਤੇ ਖਾਤੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੱਤਪੇ ਇਕ-ਇਕ ਸਿੱਕੇ ਖਾਤਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਦਲ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਾਟਾ ਸਿਰੋਪਿਆਂ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਘਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੋਂ

ਅਕਾਲੀ ਡਾਢੇ ਔਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਨਿਰਮੂਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਜਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਆਮਦਨ ਤੇ ਖਰਚ ਦੇ ਅਸਲ ਅੰਕੜੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਖਰਚਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2010-11 ਵਿੱਚ ਜੋ ਬਜਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿੱਚ 145 ਕਰੋੜ 25 ਲੱਖ ਦਾ ਖਰਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 31 ਕਰੋੜ 51 ਲੱਖ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 8 ਕਰੋੜ 32 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਲ 2010-2011 ਵਿੱਚ 11 ਕਰੋੜ 22 ਲੱਖ 63 ਹਜ਼ਾਰ 732 ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਬਚਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2011-2012 ਵਿੱਚ 26 ਕਰੋੜ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਰਚੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪਿਛਲੀਆਂ ਬਚਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13 ਕਰੋੜ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ ਰੱਖੇ

ਗਏ ਸਨ ਤੇ 13 ਕਰੋੜ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲ 2011-2012 ਦੀ ਬਚਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਖਰਚ ਸਾਲ 2011-2012 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਆਮਦਨ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ ਰਕਮ ਦਾ ਵਿਆਜ, ਕਿਰਾਇਆ, ਸਹਾਇਤਾ ਇਮਾਰਤ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਆਮਦਨ ਹਨ ਪਰ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸਿੱਧੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਘੱਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਿਆਜ ਖਾਤੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਘਟੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਪਾਓ ਖਰਚ ਤੇ ਲੰਗਰ ਖਰਚ ਵਧਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2009-2010 ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚ 'ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਸਿਰਪਾਓ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਸਦਾਂ ਕਾਰਨ ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੀ ਘਟਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਜਨ ਚੇਤਨਾ ਯਾਤਰਾ ਠੁੱਸ

ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਥੇ ਧਾੜਵੀ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ

ਵਿਖੇ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਰੈਲੀ ਵਾਲੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੱਝਰ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ

ਐਲ.ਕੇ. ਅਡਵਾਨੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਪੁੱਜੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ।

ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਅਡਵਾਨੀ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਤੇ 'ਅਡਵਾਨੀ ਗੋ ਬੈਕ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਗਏ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਟਾਸਕ ਫੋਰਸ ਤੇ ਚਿੱਟ ਕੱਪੜੀਏ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਖਿੱਚਧੂਹ ਵੀ ਹੋਈ। ਮਗਰੋਂ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਗੂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਲੀਏਵਾਲ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਡਵਾਨੀ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਵਿੱਚ ਪੋਸਟਰ ਲਾਏ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ 'ਅਡਵਾਨੀ ਵਾਪਸ ਜਾਓ' ਅਤੇ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਵੱਲ ਸੁੱਟੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵੀ ਡਿੱਗ ਪਈਆਂ ਤੇ ਕਈ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੀ ਇੱਥੇ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਈਸਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਹਾਲ ਗੇਟ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਪੁਤਲਾ ਸਾੜਿਆ। ਰੱਬ ਯਾਤਰਾ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਉਪਰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੱਤਿਆਰਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਬਾਦਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਾਂਤਾ ਚਾਵਲਾ ਤੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਤਾਰੇ ਵੀ ਗਏ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਖਿਲਾਫ ਸਖਤੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀ ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਬਠਿੰਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ

ਢਾਈ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਡਰੋਂ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਰੂਟ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਤਾਂ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਵੱਲੋਂ ਢੋਲ-ਢਮੱਕੇ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਦਾ 21ਵਾਂ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਜਨ ਚੇਤਨਾ ਯਾਤਰਾ ਪੁੱਜੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਹਰਸਿਮਰਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਓ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਸਿਰਪਾਓ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਚੇਤਨਾ ਯਾਤਰਾ ਵਾਲੀ ਬੱਸ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਖਿੱਚ-ਧੂਹ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)

ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ

ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ

ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸ੍ਰੀ ਹੈਪੀ ਹੀਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਤੋਂ ਸਰੋਤੇ ਹੋਏ ਭਾਵੁਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਭਗਦਤ ਨਾਲ 1000 ਮੌਤਾਂ

ਸੈਨ ਹੋਜੇ (ਬਿਊਰੋ): “ਪੁੱਤ ਮੇਰੀ 80 ਸਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੁਸੀਂ।” ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਮਾਤਾ ਸਵਰਨ ਕੌਰ ਦਾ, ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਪਿਛੋਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਕੱਲੀ ਮਾਤਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਜਨਾਬ ਮਸੂਦ ਮੱਲੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂਪੁਰਬ ਦੀ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਖੱਟੀ ਗਈ। ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਹੀਨਾ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਯੂਬਾ

ਸ਼ਸੀਲ ਦੁਸਾਂਝ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਰੇਡੀਓ ਨੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚਾਂ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ।

ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੇ ਰੈਗੂਲਰ ਫੋਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਜ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਚਿਰੋਕਣੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਫਤ ਸੇਵਾ ਫੋਨ 1-832-551-5029 ਡਾਇਲ ਕਰ ਕੇ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ

ਲਈ ਇੰਟਰਨੈਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਲਈ ਆਈਫੋਨ ਦੀਆਂ 50,000 ਅਤੇ ਐਂਡਰਾਇਡ ਦੀਆਂ 45,000 ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਪਿਛਲੇ 7 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਡਾਊਨ ਲੋਡ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 2012 ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਈ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਰੇਡੀਓ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ 408-722-7698 ਜਾਂ info@punjabiradiiousa.com 'ਤੇ ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮੰਦਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਭਾਜਤ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 1000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਭਾਜਤ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਚ 16 ਜਾਨਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਾਲ 14 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਬਰੀਮਾਲਾ ਮੰਦਰ 'ਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭਗਦਤ ਮੱਚੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ 104 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਇਹ ਭਾਜਤ ਉਦੋਂ ਪਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵਿਖੇ ਘਰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ 'ਚ ਇਕ ਜੀਪ ਜਾ ਵੱਡੀ ਸੀ। 4 ਮਾਰਚ, 2010 ਨੂੰ 63 ਲੋਕ ਉਦੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਸਮ ਮੌਕੇ ਭੋਜਨ ਵੰਡਣ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਦਾ ਗੇਟ ਢਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ 10,000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। 30 ਸਤੰਬਰ, 2008 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਚਮ੍ਹੰਡਾ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ 'ਚ ਪਈ ਭਾਜਤ 'ਚ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਇਥੇ ਬੰਬ ਹੋਣ ਦੀ ਅਫਵਾਹ ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਭਾਜਤ ਪਈ ਸੀ। 3 ਅਗਸਤ, 2008 ਨੂੰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਮੰਦਰ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ ਤੇ 150 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਥੇ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ 230 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਾਲ 27 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦੇ ਇਕ ਮੰਦਰ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਦੁਖਾਂਤ 'ਚ 8 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ 10 ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

5 ਜਨਵਰੀ, 2005 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੰਧਾਰ ਦੇਵੀ ਮੰਦਰ 'ਚ ਭਗਦਤ 'ਚ 340 ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਾਰੀਅਲ ਤੋੜਨ ਨਾਲ ਪੈਂਤੀਆਂ 'ਤੇ ਤਿਲਕਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਡਿੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਜੁਲਾਈ 2008 ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਉੜੀਸਾ 'ਚ ਸਾਲਾਨਾ ਜਗਨਨਾਥ ਯਾਤਰਾ 'ਚ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 12 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਨਵਰੀ 2008 ਵਿਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਜੈਵਾੜਾ ਵਿਚ ਦੁਰਗਾ ਮਲੇਸ਼ਵਰ ਮੰਦਰ 'ਚ ਪੰਜ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਕਤੂਬਰ 2007 'ਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਪਾਵਾਗਾਹ 'ਚ 11 ਲੋਕ ਨਵੰਬਰ 2006 'ਚ ਜਗਨਨਾਥ ਮੰਦਰ 'ਚ ਚਾਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਗਸਤ 2003 'ਚ ਨਾਸਿਕ 'ਚ ਲੱਗੇ ਕੁੰਭ ਮੇਲੇ 'ਚ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਯਾਤਰੀ ਦਰਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 125 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਕੇਰਲਾ ਦੇ ਸਾਬਰੀਮਾਲਾ ਨੇੜੇ ਪਾਂਬਾ ਬੇਸ ਕੈਂਪ 'ਚ 14 ਜਨਵਰੀ 1999 ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਖਿਸਕਣ ਨਾਲ ਮੱਚੀ ਭਗਦਤ 'ਚ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਜਾਏ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਦੀ ਟੀਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣ

ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਸੁਣਿਆ।

ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਫਤਾ ਭਰ ਚਲੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸਵੇਰ-ਸ਼ਾਮ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਯਾਤਰੂਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਮਸੂਦ ਮੱਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਹ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸਵੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮੰਗਲਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ ਅਤੇ ਸਨਿਚਰਵਰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਿਛਲੇ ਨੌਂ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹੋਸਟ

24 ਘੰਟੇ 11

ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

San Jose, Livermore, Berkeley, Tracy, Sacramento, Yuba City, Stockton, Modesto, Fresno, Bakersfield, Reno

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ

Punjabi

RADIO USA

Uniting Punjabi's All Over

PUNJABI RADIO USA

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਰੇਡੀਓ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ

I-Phone ਤੇ Android

Application

ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਵੀ

ਮੁਫਤ ਡਾਊਨਲੋਡ

ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ, ਜਿੰਨਾਂ ਸਦਕਾ ਦੋ ਹਫਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੋ ਹਫਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਪ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕੇ ਹਾਂ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ • 24 ਘੰਟੇ, 7 ਦਿਨ

ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

1-832.551.5029

ਹੋਰ
ਜਾਣਕਾਰੀ
ਲਈ

408.722.7698

Listen LIVE

www.punjabiradiiousa.com

Email: info@punjabiradiiousa.com

3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127

ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਵੰਡੇਗੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ 1091 ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼. ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਖਾਤਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ।

ਜਦੋਂ ਸਾਲ 1997-2002 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਪਟਨ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਬੋਤੇ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੋਕਾ ਖੁੰਝਾ ਗਏ ਸਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ

ਹੈ। ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਫਾਈਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਛੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਲ 2007 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 1091 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲ 2009 'ਚ 600 ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਲ 2010 'ਚ 233 ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ 'ਚ ਹੁਣ ਤੱਕ 258 ਲੋਕ ਹਥਿਆਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਐਫ. ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਤਹਿਤ 750 ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਡੀ. ਕੈਟਾਗਿਰੀ ਲਈ 282 ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਆਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੋਟਾ ਸਿਰਫ 10 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨੇਤਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਦਫਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਲਈ ਨਿਲਾਮੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪੁਲਿਸ ਅਕੈਡਮੀ ਫਿਲੋਰ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਸੂਚਨਾ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸਨ ਜੱਜ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਵੀ ਕੁਮਾਰ ਸੋਧੀ ਨੂੰ ਹੀ 7.65 ਐਮ.ਐਮ. ਪਿਸਟਲ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 275 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਥਿਆਰ

ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਮਾਲਵਾ ਪੱਟੀ ਦੇ 62 ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਕੱਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ 65 ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਕਰਾਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ 10 ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ

ਤਤਕਾਲੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੇ.ਏ.ਪੀ. ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਦਾ 32 ਬੋਰ ਪਿਸਟਲ ਮਾਊਜ਼ਰ ਸਿਰਫ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹੁਸਨ ਲਾਲ ਨੇ 32 ਬੋਰ ਪਿਸਟਲ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਤਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਚੀਨ ਦਾ ਪਿਸਟਲ ਮਾਊਜ਼ਰ 7.62 ਐਮ.ਐਮ. 25 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ ਪਾਖਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਤੋਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਚੀਨ ਦਾ 32 ਬੋਰ ਪਿਸਟਲ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਤੇ

ਤਤਕਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਚੈਕੋਸਲਵਾਕੀਆ ਦੀ 12 ਬੋਰ ਗੰਨ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਦੇ ਮਾਊਜ਼ਰ 7.62 ਐਮ.ਐਮ. ਦੀ ਉਂਜ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 25 ਹਜ਼ਾਰ 'ਚ ਹੀ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਕੈਡਮੀ ਫਿਲੋਰ ਦੇ ਮਾਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪਏ ਸਨ। ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਅਸਲਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਲਾਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵੇਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਸਲਾ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਥਿਆਰ ਅਲਾਟ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਜਨ ਕਸਯਪ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਨੁਰਾਗ ਕਸਯਪ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਤਤਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਲਾਟ ਕਰਾਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 32 ਬੋਰ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ 50 ਹਜ਼ਾਰ 'ਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਜੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਨੇ ਵੀ ਚੀਨ ਦਾ ਪਿਸਟਲ ਮਾਊਜ਼ਰ 7.62 ਐਮ.ਐਮ. 25 ਹਜ਼ਾਰ 'ਚ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ.ਜ਼. ਤੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ.ਜ਼. ਨੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਲਏ ਹਨ।

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 117 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਣਗੇ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਚੋਣ ਲੜੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਫ਼ਵਾਨੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਫ਼ਵਾਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮਾਈ ਕੰਟਰੀ ਮਾਈ ਲਾਈਫ਼' ਵਿਚ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਫ਼ਵਾਨੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਰਲੇਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਵੱਲੋਂ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਈਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਪੋਖਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ 'ਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਔਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਮੇਸਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸਮੇਸਟਰਾਂ ਤਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ 22 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਸਮੇਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਔਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਸਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਸਮੂਹ ਔਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ

ਚਾਰ ਸਮੇਸਟਰ ਤਕ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮੇਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪੀਰੀਅਡ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ।

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਨੇ ਵੀ ਸਮੁੱਚੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ 22 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪਕੁਲਪਤੀ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੋਈ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੁਆਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਔਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ ਜਮਾਤਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਇੰਸ ਜਮਾਤਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜਨਤਕ ਰਾਏ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੈਅ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਮੰਗੇ ਜਾਣਗੇ।

ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਗੁਆਚੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਿਆ

ਸੰਗਰੂਰ: (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਰਗਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ 1997 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਾਰ ਵਾਰ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਵਿਖੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਮਨਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਢੁੱਕਵੀਂ ਯਾਦਗਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ।

1997, 2001 ਤੇ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੂਬ ਸੋਹਲੇ ਗਾਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਵਰਗਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨੋਂ ਵਾਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਪਾਰਕ

ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਬੁੱਤ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨਾਂ ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਫਿਰ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਰਕ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਬੁੱਤ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾਤਾ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਧੂੜ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਈ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ 8 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਰੈਲੀ ਕਰਕੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜਰਨੈਲ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾਤਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

2007 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਪਿੰਡ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ. ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਬਡਰੁੱਖਾਂ।

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਐਲਾਨ ਸਿਰਫ ਕਾਗਜ਼ੀ ਸ਼ੇਰ ਵਾਅਦੇ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਦੇ ਜਨਮ

ਦਿਹਾਤੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸੁੰਦਰ ਪਾਰਕ 'ਚ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਤਾਂਬੇ ਦਾ ਬੁੱਤ ਲਾਉਣ ਦੇ

ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ 22 ਜੁਲਾਈ 1968 'ਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਵਿਖੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵਫਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਪਿੰਡ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਖੰਡਰ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਉਹ ਬੁਰਜ਼ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪਿੰਡ ਬਡਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਖੇ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ।

ਬੰਗਲੌਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਬੰਗਲੌਰ: ਬੰਗਲੌਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਅਲਸੂਰ ਵਿਖੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤਕਰੀਬਨ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਸਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਹੰਸਰਾਜ ਭਾਰਦਵਾਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ। ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਛੁੱਟੀ, ਬੰਗਲੌਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਰੇਲ ਸੇਵਾ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ

ਵਿਚ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੋਟਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਖਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਇਕ ਇਕ ਪੱਕੀ ਸੀਟ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਰਜ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵੱਖਰਾ ਧਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਧਰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਆਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਕਰਨਾਟਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਨਵਰ ਮਲਪਾਡੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਬਾਦਲ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਕੁੜਿਕੀ 'ਚ

ਦੀ ਵੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੇਚੀ ਨਾ ਜਾ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਥੇ ਪੋਪੁਲਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਬਿਜਾਈਆਂ। ਲੋਕਪਾਲ ਨੇ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲਏ ਸਨ। ਲੋਕਪਾਲ ਕੋਲ ਦਾਇਰ ਕੇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਬੜਾ ਫੂਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ 10,381 ਕਨਾਲ 05 ਮਰਲੇ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 5073 ਕਨਾਲ 13 ਮਰਲੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1960-61 ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਥਾਂ ਗੈਰ-ਮੁਮਕਿਨ ਦਰਿਆ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਾਲ 1980 ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ।

ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਚੈਲ ਮਾਜਰਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਪਰਤਾਪ ਬੀਜ ਫਾਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲਈ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ ਸਤਲੁਜ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਪਾ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਬਿਤ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਕਬਜ਼ਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਫੈਦੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਖੇਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2006 ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਿਆ।

ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਦੀ ਭਿਣਕ ਪੈਦਿਆਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਪੁੱਜਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਐਚ.ਐਸ. ਮੱਤੇਵਾਲ ਤੋਂ ਮੰਗ ਲਈ। ਸ. ਮੱਤੇਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਗਿਣੀਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ. ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ ਨੇ ਵੀ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਖਹਿਤਾ ਫੂਡਾ ਲਿਆ

ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਲੋਕਪਾਲ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਲੈਣ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਰੋਪੜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪੁਲ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਵਿਚ ਕਲੋਨੀ ਕੱਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੀ 282 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਸਿਆਸੀ ਰਸੂਖ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਗਲੋਬਲ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕੌਂਸਲ ਰਾਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਲਾਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਜੇ.ਐਫ.ਕੇ. ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਏ.ਪੀ.ਜੇ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਕਲਾਮ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਮਾਫੀ ਪੱਤਰ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਕਰੀਨਿੰਗ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਮਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ 'ਤੇ 29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਸ੍ਰੀ ਕਲਾਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਦੁਹਰਾਉ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਘਟਨਾ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਫੀਰ ਨਿਰੁਪਮਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ 'ਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਉੱਚ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

Indian Oven

11000, I-40 East, Amarillo Texas, 79118 (Exit 77, Right Hand Side)

Ph:1-806-335-3600

**Breakfast,
Lunch & Dinner
(Buffet 11 to 3,
Every Day)**

**ਬਹਿ ਕੇ ਖਾਓ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ
ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਸ਼ਨੂ ਤੇ ਗੈਰ ਵੈਸ਼ਨੂ
ਤਾਜ਼ੀ ਰੋਟੀ, ਪਰਾਂਠੇ ਤੇ ਨਾਨ**

ਮੰਗਲਵਾਰ ਛੁੱਟੀ, ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ

Easy Truck Parking, Special Deals For Truckers

ਆਈ-40 ਵੈਸਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ, ਆਈ-40 ਈਸਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

**ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ**

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ
ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ-ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਬੜ੍ਹਨਾ

ਸੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਿਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸ਼ਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਗਲਤ ਹਰਬੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ 'ਚ

ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਮੁੱਖ-ਸੁਖੀਲੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਅਜੇ ਸੁੱਕੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਹੋਏ ਸਕੈਂਡਲ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਵਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰਾਜਸੀ ਸਕੈਂਡਲ ਕਾਰਨ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਨਮੋਸੀ ਝੱਲਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਮਝ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਕੈਂਡਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਗੈਰ-ਵਪਾਰਕ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਚਹੇਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹੋਣ ਦਾ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ, ਸਗੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਦਸਾ ਵੀ ਹੈ। ਅਜੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਉਰਫ਼ ਕੈਸ਼ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਉਰਫ਼ ਤੇਜ ਮਾਨ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ।

ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਲ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਬੰਧਤ ਗੁਰੂਘਰ

ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵੋਟ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਾਲਾ ਖਾਨਾ ਖਾਲੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਵੋਟਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੋਟਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਣਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਇਖਲਾਕੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਘਰੇ-ਘਰੀ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬੈਲਟ ਘਰ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘਰ ਆਏ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵੋਟ ਕਰਕੇ ਡਾਕ 'ਚ ਪਾਇਆ। ਬੈਲਟ ਪੇਪਰ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਸਲੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬਾਕੀ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚੁੱਕੇ ਬੈਲਟ ਪੇਪਰਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਗੁਰੂਘਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਇਖਲਾਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਹੇਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਲਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਗਲਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹਰਬੇ ਵਰਤੇ। ਸਾਬਕਾ ਮੇਅਰ ਕੈਸ਼ ਗਿੱਲ ਇਕ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਨ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜਿਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਨ, ਉਸ ਬੈਂਕ ਦੀ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਇਹੋ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਬੈਂਕ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਵੇਗਾ? ਇਹ ਪੱਤਰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਫੰਡ ਖਰਚ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਰਾਸਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਇਖਲਾਕੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੌਂਸਲਰ ਤੇਜ ਮਾਨ ਨੇ ਭਿਜਵਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਤਰ ਕਿੱਥੇ ਛਪੇ ਅਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਨਾਂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀ ਕਸੂਤੇ ਫਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਚੋਣ ਸਕੈਂਡਲ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਚੋਣ ਸਕੈਂਡਲ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਗਥਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਰੈਂਸ ਸਮੇਤ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਾਡ ਕਰਨ ਦੇ

ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਚੋਣ ਸਕੈਂਡਲ ਦਾ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਕਈ ਇਸ਼ਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਮਿਲੀ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਟਰੱਕ ਟਰੇਲਰ ਆਪੇ ਚੋਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ਼ਰੈਂਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣ ਵਰਗੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਟਰੱਕ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਟ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਟਰੱਕ ਚੋਰੀ ਰੋਟ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਚਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਚੋਣ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਫੈਡਰਲ ਜੁਰਮ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਤੇ ਸਜ਼ਾ, ਦੋਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਕੌਂਸਲਰ ਤੇਜ ਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਨੇਜਰ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਮਾਰਟਿਨ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਦਿਵਾਲੀਆ ਐਲਾਨਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੇਜ ਮਾਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਸੀ ਸਕੈਂਡਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜੁਰਮਾਨਾ ਉਸ ਦੀ ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਐਲਾਨ ਨੇ ਪੂਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੈਰ-

ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗ਼ਲਤ ਹਰਬੇ ਵਰਤਣ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਦਿਵਾਲੀਆਪਣਾ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੈਰ, ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਰਾਜਸੀ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੇਸ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਰਤੀ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਸੀ ਸਕੈਂਡਲ ਬਣੇਗਾ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਟਰ ਕਾਊਂਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਟਾਰਨੀ ਆਫਿਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਅਟਾਰਨੀ ਆਫਿਸ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੈਸ਼ ਗਿੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੋਣ ਹੋਈ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਕੌਂਸਲਰ ਤੇਜ ਮਾਨ ਚੋਣ ਤੋਂ 18 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 49 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜੇਤੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਗਿੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੇਜੀ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਵਾਸੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੀ ਅਤੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਚੋਣਾਂ ਕਰਕੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਅਮਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਭਿੜਨਗੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣੇਗਾ। ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰ 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਆਪਸ 'ਚ ਸਿੱਧਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਰਾਏ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਲਾਲੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪਏ ਦੁਫੇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਬਾਦਲ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਇਕ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਆਹਮਣੇ-ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਵਾਰ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਕੀਰਤੀਮਾਨ ਸਾਬਤ ਕਰੇਗਾ।

ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਜਿਥੇ ਛੇ ਬਾਦਲ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਨਗੇ, ਉੱਥੇ ਕਈ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਗੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਵਾਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰ ਰਹੇ

ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਸੀਟ ਵਾਪਸ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਫਿਰਾਕ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਵੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਦੇ ਜਨਤਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਗਿੱਦਤਬਾਹਾ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੀਟ ਲੰਬੀ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਮੁਕਬਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੰਬੀ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕਾਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਹੇ ਮਹੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਬਾਦਲ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਹਨ।

ਲਾਲੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਘਰ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਮੌਕੇ ਕਾਗਰਸ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਲੋਗੋਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਤੇ ਕਾਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਲੀ ਬਾਦਲ ਲਈ

ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਨਾ ਧਰੇ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਭੋਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਗੂ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੱਭੂ ਹਨ ਤੇ ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉੱਤਰੇ ਤੇ ਜੇ ਮਹੇਸ਼ ਇੰਦਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛੇ-ਸੱਤ ਬਾਦਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ:ਓਬਾਮਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰੀ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਦਿਆਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਕਿਰਤ ਅਧਾਰਤ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸਾਈਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਪੋਪ ਬੈਨੇਡਿਕ-16 ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਕਾਰਡੀਨਲ ਜੀਨ ਮੇਰੀ ਤੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੌਤੀਫਿਕਲ ਕੌਂਸਲ ਫ਼ਾਰ ਇੰਟਰ ਰੀਲੀਜ਼ਸ ਡਾਈਲਾਗ, ਬਿਸ਼ਪ ਲੂਗੀ ਚੇਲਾਤਾ ਸਕੱਤਰ ਪੌਤੀਫਿਕਲ ਕੌਂਸਲ ਫ਼ਾਰ ਇੰਟਰ ਰੀਲੀਜ਼ਸ ਡਾਈਲਾਗ, ਬਿਸ਼ਪ ਸੇਲਵਾਤੌਰ ਪੈਨਾਚੀਉ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੈਟੀਕਨ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਥਾਮਸ ਡਾਬਰੇ, ਜਲੰਧਰ ਡਾਇਉਸੀਸ ਦੇ ਬਿਸ਼ਪ ਡਾਕਟਰ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ ਕੁਟੋ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਲਈ ਪੁੱਜੇ।

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਇਜਲਾਸ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਇਜਲਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ 18 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਦਨ ਲਈ 170 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਦਨ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਲੇਠਾ ਇਜਲਾਸ ਡਿਪਟੀ

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 15 ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਸਦਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 15 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ 5 ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਤੇ 10 ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣਗੇ। ਸਦਨ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਜਲਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਪਲੇਠਾ ਸਦਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਏ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਇਜਲਾਸ 5 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪਲੇਠਾ ਇਜਲਾਸ ਕਾਗਰਸ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਗਰਸ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੇ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਪਵੇ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬੜੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਨਾਲ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ

ਸਮਰਥਕ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਕਾਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪਲੇਠੇ ਇਜਲਾਸ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਜਤ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਜਲਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ। ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਜਲਾਸ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੁਣ ਤਕ ਉਧਰੋਂ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਗੁਜਰਾਤ ਦੰਗਿਆਂ 'ਚ 31 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ

ਮਹਿਸਾਨਾ (ਗੁਜਰਾਤ): ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ 2002 'ਚ ਸਰਦਾਰਪੁਰਾ (ਗੁਜਰਾਤ) ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 73 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ 31 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਰਦਾਰਪੁਰਾ ਦੰਗਿਆਂ 'ਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ 33 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿੰਦੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਐਸ.ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਨੇ 42 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 42 ਜਣਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 11 ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਤੇ 31 ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 25000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੈਂਡ ਭਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਮਗਰੋਂ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ

(ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.) ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 31 ਜਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹੱਤਿਆ, ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਦੰਗੇ ਕਰਨ ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਏ ਗਏ

ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਗੋਧਰਾ 'ਚ 27 ਫਰਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ 'ਚ 59 ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਦੇ ਸਾੜ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਭਰ 'ਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਪਏ ਸਨ ਤੇ

ਵਿਜੈਪੁਰ ਤਾਲੁਕਾ ਦਾ ਸਰਦਾਰਪੁਰਾ ਕਸਬਾ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਕ ਵੱਡੀ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ 2002 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ 'ਸ਼ੇਖਵਾਸ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਗਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗਲੀ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਸੋਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਮਾੜੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਡਰੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਬਰਾਹਿਮ ਸ਼ੇਖ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਭੀੜ ਨੇ ਪੈਟਰੋਲ ਛਿੜਕ ਕੇ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ 'ਚ 33 ਜਣੇ ਜਿੰਦੇ ਸਾੜ ਗਏ ਸਨ। ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ 22 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਰਦਾਰਪੁਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁੱਲ 76 ਮੁਲਜ਼ਮ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦ ਕਿ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੇਸ ਬਾਲਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੂਨ 2009 'ਚ 73 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ

ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਮਗਰੋਂ ਪਕਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਾਈ.ਬੀ. ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 80 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹ ਕੇਸ 'ਚ ਭੁਗਤੋਂ ਜੋ ਇਸ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਵੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਾਏ ਸਨ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ 112 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਹਦਾ ਹੋਈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ 157 ਦੇ ਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 20 ਡਾਕਟਰ, 17 ਤਫਤੀਸ਼ੀ ਗਵਾਹ, 40 ਦੰਗਾ ਪੀੜਤ, 20 ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤੇ 15 ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਤੀਸਤਾ ਸੀਤਲਵਾਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਤੱਕ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰਪੁਰਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ 42 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸੀਐਨ ਟਾਵਰ ਮੁੜ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਦਰਜ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਕੱਦ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀਐਨ ਟਾਵਰ ਨੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਬੁੱਕ ਆਫ ਵਰਲਡ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸ ਦੀ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਛੱਜੇ ਦੀ ਚਹਿਲਕਦਮੀ' (ਐਂਜ਼-ਵਾਕਿੰਗ) ਕਰਕੇ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ ਦੇ ਉਪਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਕਿਨਾਰੀ 'ਤੇ ਚਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ 'ਖਿੱਚ' ਕਾਰਨ ਗਿੰਨੀਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਸੀਐਨ ਟਾਵਰ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1815.4 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਸੀਐਨ ਟਾਵਰ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਸਹਾਰੇ ਦੇ ਖਲੌਤੀ ਉੱਚੀ ਇਮਾਰਤ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 20 ਲੱਖ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਚੰਭਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ 1972 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ 76 'ਚ ਮੁੱਕੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੇਲੇ 15 ਮੀਟਰ ਡੂੰਘੀ ਨੀਂਹ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ 56 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਤੇ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਊਬਿਕ ਮੀਟਰ ਕੰਕਰੀਟ, 450 ਟਨ ਸਰੀਏ ਤੇ 36 ਟਨ ਸਟੀਲ ਕੋਬਲਾਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। 1976 ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ

ਸੀਐਨ ਟਾਵਰ 'ਤੇ ਕੋਈ 63 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ (ਹੁਣ ਦੇ ਢਾਈ ਸੌ ਕਰੋੜ) ਖਰਚ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ 356 ਮੀਟਰ ਉੱਚੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਟਹਿਲਣ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਆਕਰਸ਼ਣ 2011 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 175 ਡਾਲਰ ਦੀ ਟਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਡੇਢ ਮੀਟਰ ਚੌੜੇ ਛੱਜੇ 'ਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਚਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਚਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਭੁਸ ਪੁਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੈਲਟ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 150 ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਓਬਾਮਾ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ !

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਦ ਲਈ ਮੁੜ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਲਈ ਬੁਰੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ ਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਝੰਬੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਦਿਆਂ ਦੇਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਦ ਲਈ ਚੋਣਾਂ 2012 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਸਾਇੰਸ ਮਾਨੀਟਰ ਟੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਆਮ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ 40 ਫੀਸਦੀ ਆਮ ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ, 50 ਫੀਸਦੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਜਦਕਿ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹਨ ਤੇ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। 901 ਅਮਰੀਕੀਆਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੈਕਨੋ ਮੈਟਰੀਕਾ ਮਾਰਕੀਟ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਦੱਸਿਆ।

ਲੋਪੇਜ਼ ਦੀ ਅਸਾਲਟ 'ਚੋਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੇ ਰੌਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸੀਜ਼ਰ ਲੋਪੇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਏ.ਕੇ.47 ਤੋਂ ਬਣੀ ਗੰਨ-ਗਿਟਾਰ ਨਾਲ ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਚਿਹਾ ਹੈ। 33 ਸਾਲਾ ਲੋਪੇਜ਼ ਜੋ ਦਿੱਲੀ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਲਾ ਮੇਲੇ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਸਕਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਕਲਾ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਹਿੰਸਾ ਰਾਹੀਂ ਲੜੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਿੱਲੀ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਸੀਜ਼ਰ ਲੋਪੇਜ਼ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ

ਗੰਨ-ਗਿਟਾਰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਏ.ਕੇ.47 ਇਕੋ ਵੇਲੇ 300 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਸੰਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਉਹ 17 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੰਨ-ਗਿਟਾਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੀਜ਼ਰ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ 'ਬਟਾਲੀਅਨ ਆਫ ਇਮੀਡੀਏਟ ਆਰਟਿਸਟਿਕ ਰੀਐਕਸ਼ਨ' ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜੋ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗਰੁੱਪ ਜਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੋਪੇਜ਼ ਦੀ ਇਹ ਗੰਨ-ਗਿਟਾਰ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਹੈ, ਇਕ ਲੂਬਰਨ ਪਾਦਰੀ ਨੇ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਮੌਕੇ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏ.ਕੇ.47 ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਰਾਈਫਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਹਥਿਆਰ' ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਖੜਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਰ ਹੀਲੇ ਸਿੱਖ ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਤੇ ਜਲੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਝੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ।

ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੇਵਾ ਸੰਸਥਾ ਨਾਂ ਦੀ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਤਾਤਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਨ, ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕਰਨ। ਟਕਸਾਲ ਮੁਖੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ

ਵਿਚ ਬਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਵੇ।

ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਚੇਅਰਮੈਨ ਖਾਲਸਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਿਓਰਾ ਤੇ ਹਵਾਰਾ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਪਿਛੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੂਟਨੀਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੀ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਨਾ ਖੜਕਾਵੇ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੇਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋ ਚਿਹਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਸੰਗਰੂਰ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਕੀ ਦੁਲਟ ਦੀ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ 11 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਕੁਲਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਸਿਟੀ ਬਾਣਾ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਬਾਣੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਰਿੱਕੀ ਦੁਲਟ ਦੀ ਮਾਤਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਮਹਿਲ ਮੁਬਾਰਕ ਕਲੋਨੀ ਸੰਗਰੂਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਰਿੱਕੀ ਦੁਲਟ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਲੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਸਮੇਤ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਧੂਰੀ ਰੋਡ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੇਲਵੇ ਓਵਰਬਰਿਜ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋ ਕਾਰਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਅੱਠ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰਿੱਕੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਤੇ ਬੋਸਵਾਲ ਬੱਲੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

- ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਅਤੇ ਬਾਣੇਦਾਰ ਸਮੇਤ ਸੱਤਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ
- ਜ਼ਮੀਨੀ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਕਤਲ
- ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਰਫਾ-ਦਫਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਰਿੱਕੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਥੋਂ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹਾਲਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਰੈਫਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਰਿੱਕੀ ਦੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਠ ਵਿੱਧੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖੀ ਵਾਸੀ ਸੰਗਰੂਰ, ਸੁਲਤਾਨ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਅੰਮੂ ਵਾਸੀ ਸੰਗਰੂਰ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਵਾਸੀ ਲੱਡਾ, ਚਾਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਅਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀ, ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਬਾਣੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭੱਲਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 341, 148, 149, 120-ਬੀ ਤੇ ਅਸਲਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਰਿੱਕੀ ਦੁਲਟ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਨੂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਉਪਰ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਮੰਤਰੀ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 19 ਨਵੰਬਰ 2011

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭਿਓਰਾ ਉਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਨੇ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪੋਲ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਜਿਸ ਫੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰ-ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਰ ਧਿਰ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਠਿੱਥੀ ਲਾਉਣ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕੋਝੀ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਦਰ ਬੇਕਿਰਕ ਅਤੇ ਬੇਦਰਦ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦਾਅ ਉਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਆਸੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੀ ਕਨਸੇਅ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨਤ ਸ਼ਰਮਾ ਉਤੇ ਠੱਗੀ-ਠੋਰੀ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੱਢੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਬੰਦਾ ਹਰ ਸੁਰਖਿਆ ਘੇਰਾ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ! ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਛਪਵਾਉਂਦਾ ਹੈ!!

ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਬਲਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਬਦਸਲੂਕੀ ਸਹਿਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਇਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ੀ ਮੌਕੇ ਮਨਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ ਦੇ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਉਂ, ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਭਿਓਰਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਮਲੇ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹਿੰਦੂ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਬੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੋਤਾਹੀ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਹੀ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰ ਦੇਵੇ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਘੋਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 1980ਵਿਆਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮਾਹੌਲ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਬਲਦੀ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦਖਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਖਾਮਿਆਜ਼ਾ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਅਹਿਮ ਖੁਲਾਸੇ ਆਈ.ਬੀ. ਦੇ ਅਫਸਰ ਐਮ.ਕੇ. ਧਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਓਪਨ ਸੀਕਰੇਟਸ’ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਲੋਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਵਿਉ ਵਿਚ ਫਸਦੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਮਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਭਾਵੇਂ ਅਜੀਬ ਹੀ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਕਿੰਜ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੱਖਾ ਮੋੜਾ ਕੱਟਿਆ ਸੀ!

ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਵੀ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਵਾਰਾ ਅਤੇ ਭਿਓਰਾ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਯਤਨਾਂ ਅਤੇ ਤਰੱਦਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਦਾ ਹੀ ਉਡਾਣ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਪੱਖ ਸਦਾ ਬੇਚੈਨ ਕਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਗੇ ਬਿਆਨ ਇਸੇ ਕੜੀ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਕੋਈ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਲਈ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਇੰਜ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸਟੇਟ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਸੂਝ ਨਾਲ ਟੱਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਹਰ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਅਤੇ ਝੱਲ ਕੇ ਮੋੜਵੀਂ ਵੰਗਾਰ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਤਾਰੇ ਅਤੇ ਹਵਾਰੇ!

ਦੁਸ਼ਮਣ ਕੌਮ ਦੇ ਕਦੇ ਨੀ ਸੂਤ ਆਉਂਦੇ, ਬਾਬੇ ਸੂਰਮੇ ਹੱਥਾਂ ਕਰਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਹੱਥ ਪਕੜ ਹਥਿਆਰ ਜਦ ਗੱਜਦੇ ਨੇ, ਚਿਹਰੇ ਖਿਤਦੇ ਨੇ ਸਦਮਿਆਂ ਮਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਜੱਗੋਂ ਤੇਰੁਵੇਂ ਕਰਨ ਜਦ ਕਾਰਨਾਮੇ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਂਗਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਭਾਜੀ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ, ਮੂੰਹ ਮੋੜਦੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਿਆਂ ਕਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਗੀਦੀ ਭੱਜ ਕੇ ਖੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਵੜਦੇ, ਕੰਨੀ ਪੈਦਿਆਂ ਨਾਹਰੇ-ਲਲਕਾਰਿਆਂ ਦੇ।
ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਭੇਡਾਂ ਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਪੈਦੇ ਮੁੱਲ “ਹਵਾਰਿਆਂ ਤਾਰਿਆਂ” ਦੇ।

ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਨੇ ਪਿੰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਾਲਾ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹੀ ਸੂਬੇ ਅੱਜ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਬੈਲਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਬੇ ਜਿਵੇਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 48 ਕਿਸਾਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਪਰ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਕੁੱਝ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਵੀ ਘਾਣ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਵਿਗਾੜ ਲਿਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਅੰਨਦਾਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕੁਚੱਕਰ ਵਿਚ ਫਸਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਸੋਂ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਜ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਆਰਾ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਯਾਰ-ਮਿੱਤਰ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੇਵਲ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਏਡਜ਼, ਤਪਦਿਕ ਅਤੇ ਮਲੇਰੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਮੌਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵੱਸੋਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ; ਭਾਵ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ 30 ਲੱਖ ਮਰੀਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 8 ਲੱਖ ਮਰੀਜ਼ ਨਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ 4 ਲੱਖ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਚਾਰ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ 3 ਬੰਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆ ਰਹੇ ਲਗਪਗ 6000 ਕੈਂਸਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 1500 ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਰੋਕਣਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅੰਨ ਦੀ ਬੁੜ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ ਬਣ ਗਈ। ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਯੂ.ਐੱਨ.ਓ. ਬਣੀ। ਰਸਾਇਣਾਂ ਤੋਂ ਐਂਟਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ। 1962 ਵਿਚ ਰਸੇਲ ਕਰਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਖਾਮੋਸ਼ ਬਸੰਤ’ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਰਸਾਇਣ ਮਾਡਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਭਰਵੀਂ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਵੇਚ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੰਡੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਜਾਵੇ।

ਨੋਬੇਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਨਾਰਮਨ ਬੋਰਲੋਗ ਨੇ 1967 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਮੈਂ ਐੱਮ.ਪੀ. ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹਰ 15 ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉਛਲ ਉਛਲ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਖਾਦ-ਖਾਦ-ਖਾਦ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮਿਲੇਗਾ", ਭਾਵ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਪਛੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਖਮਰੀ ਫੈਲਣ ਦਾ ਵੀ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ? ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਥੇ ਮਾਲਕ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੋ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਰ ਸਾਧਨ ਉਸਾਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀ ਲਈ ਯੋਗ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਵੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਡਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਅਤੇ ਉਦਮੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਇਹ ਮਾਡਲ ਸਿਰਫ਼ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਮੰਤਵਾਂ ਕਰਕੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਭੁੱਖਮਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰਾਜਸੀ ਸਥਿਰਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਮੰਡੀ ਤਲਾਸ਼ਣ ਦਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹੀ ਸੂਬੇ ਅੱਜ ਗੰਭੀਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਅੱਜ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਬੈਲਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਖ ਸੂਬੇ ਜਿਵੇਂ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਰੋਜ਼ 48 ਕਿਸਾਨ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਉੱਪਰ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਉੱਤਣਾਈਆਂ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਅਗਾਊਂ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇਹ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਡਲ ਦੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮਾਰੂ ਅਸਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਮਸਲਨ, ਅੱਜ ਨਰਮੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀ.ਟੀ. ਨਰਮੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਸਾਰੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬੁੜ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਸੰਕਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਡਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ-ਦੋ (ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨਾ) ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਹੀਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਦੇਸੀ ਫ਼ਸਲਾਂ ਕਮਾਦ, ਮੱਕੀ, ਜਵਾਰ, ਗੁਆਰਾ, ਮੂੰਗਫਲੀ, ਦੇਸੀ ਕਣਕ, ਜੌਂ, ਛੋਲੇ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਆਦਿ ਉਪਰ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਰਖਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਖੁਰਾਕ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਵਾਂ ਮਾਡਲ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਸਾਡਾ ਵਣਾਂ ਅਧੀਨ ਇਲਾਕਾ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ 6 ਫੀਸਦ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਹ ਇਲਾਕਾ 20 ਫੀਸਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਉਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੰਗਲੀ ਇਲਾਕਾ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਖਰਗੋਸ਼, ਗਿੱਦੜ, ਹਿਰਨ ਡਿਸਕਵਰੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਸ਼ੁੱਧ ਹਵਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪੌਣ-ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੰਗੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਲਟਾ, ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪੈਟਰਨ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ 137 ਪਾਣੀ ਦੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 107 ਡਾਰਕ ਬਲਾਕ ਬਣ ਗਏ ਜਿਥੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਉੱਪਰ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਭਾਵ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਲਾਭ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਮਿਲਦੇ ਰਹਿਣਗੇ? ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਬੇਜ਼ਮੀਨੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਰ ਤਬਕਿਆਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਉਪਜੀਵਕਤਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਵੱਧ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉਪਰ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇ ਕੇ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ? ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੁਲ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲਗਾਤਾਰ ਘੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਸਿਹਤ ਉਪਰ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੱਜਟ ਵਿਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬੱਜਟ ਦਾ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਖਰਚ 1980-81 ਵਿਚ 5.49 ਫੀਸਦ ਸੀ ਜੋ 1990-91 ਵਿਚ 4.32 ਫੀਸਦ, 2000-01 ਵਿਚ 5.44 ਫੀਸਦ, 2007-08 ਵਿਚ 3.28 ਫੀਸਦ (756 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਜਟ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 2008-09 ਦੌਰਾਨ ਸਿਹਤ ਉਪਰ 829 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੋ ਕੁਲ ਬੱਜਟ ਦਾ 3.38 ਫੀਸਦ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 2009-10 ਵਿਚ 1142 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਕੁਲ ਬੱਜਟ ਦਾ 3.86 ਫੀਸਦ), 2010-11 ਵਿਚ 1281 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (3.84 ਫੀਸਦ) ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ।

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ)

ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਨਿਊਜ਼ਲੈਟਰ ਵਿਚ ਬੋਧ ਮਿਸ਼ੇਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ-ਰਾਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ 89 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।” ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਨ ਜੋ 1966 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1968 ਵਿਚ ਜੀਨ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੈਡੀਸਨ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰੋਬਰਟ ਹੋਲੇ ਅਤੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨੋਰੇਨਬਰਗ ਇਸ ਖੋਜ ਅਤੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਬਤ ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਤੱਥ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਸਵਾਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਮਿਆਰ ਦਾ 89 ਸਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਮਹਿੰਦੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਹਿਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਖਲੀਲ ਜਿਬਰਾਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਫ਼ਤਨ ਦਾ ਮੇਲਾ ਦਰਅਸਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਵਿਫ਼ਤ ਚੁੱਕੇ ਨੂੰ ਫ਼ਾਸਲੇ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਫ਼ਸੀਲ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੈਂਕਟਰਾਮਨ ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਬੋਮਲ ਸਟੀਟਜ਼ ਅਤੇ ਅਡਾ ਯੋਨਾਥ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਵੈਂਕਟਰਾਮਨ ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰੀਬੋਸੋਮਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਰਾਹੀਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੈਂਕਟਰਾਮਨ ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਈਮੇਲ ਆਈ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਈਮੇਲ ਆਪ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਧਾਈਆਂ ਦੀ ਈਮੇਲ ਕਾਰਨ ਮੇਰਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਕੰਮ ਦੀ ਮੇਲ ਮੈਥੋਂ ਖੁੰਝ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ।” ਵੈਂਕਟਰਾਮਨ ਰਾਮਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੱਥ ਅਹਿਮ ਰਹਿ ਗਏ ਜੋ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾਮੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਸੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਦੇ ਰਾਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਨਵੇਂ ਦਿੱਸਹੱਦੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਇਓਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੱਝਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1960ਵਿਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਵਿਸਕੋਂਸਿਨ ਵਿਚ ਇਸ ਖੋਜ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕੰਮ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਜਾਰੀ ਹੈ।” ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 2006 ਵਿਚ ‘ਗਾਰਡੀਅਨ’ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸਲੀਲ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੇ ਲੇਖ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲੇਖ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਸੀ।” ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾ ਪੱਕਾ ਦਿਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਨੌ ਜਨਵਰੀ 1922 ਦਰਜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪਟਵਾਰੀ ਸਨ। ਖਾਨੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ

ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਫੇਰਾ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਸਤਾਨ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਵਾਮੀ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਰਮੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਰਾਬਤੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੱਲੀ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ (1863-1948) ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਏ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਕਬੀਰਵਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਰਾਏਪੁਰ ਸੀ। ਚਾਰ ਭਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਭੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਮਿਆ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਡੀ.ਏ.ਵੀ. ਸਕੂਲ ਮੁਲਤਾਨ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸੌ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੱਬਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਐਮ.ਐਸਸੀ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਨੋਬੇਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਜੀਵਨੀ ਲੇਖ ਮੁਤਾਬਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਰਤਨ ਲਾਲ ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸਸੀ. ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਮਹਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਸਰ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਲਈ

ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਕੌਰਨਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰੋਬਰਟ ਹੋਲੇ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਦੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨੋਰੇਨਬਰਗ ਇਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸਨ। ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਖੋਜੀਆਂ ਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਇਹ ਰੀਤ ਖੋਜ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਅਹਿਮ ਤੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

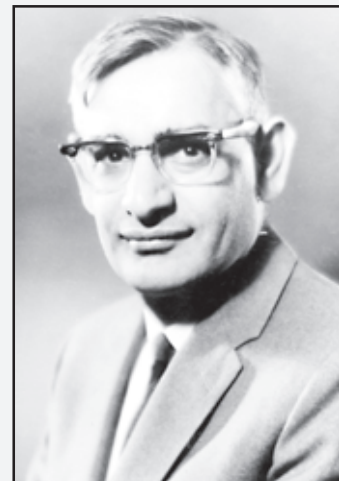
ਸੰਨ 1970 ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ‘ਮੈਸਚੂਸੈਟਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ’ (ਐਮ.ਆਈ.ਟੀ.) ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਖੋਜ ਮਿਆਰ ਕਾਰਨ ਹਰ ਖੋਜੀ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ

ਬੁਨਿਆਦ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਇਸੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਨੇ ‘ਖੁਰਾਣਾ ਸਕੋਲਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ’ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ ਦੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਤ ਮਾਰੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ, “ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੰਮ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਅਜਿਹੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ

ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ

ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦਾ ਇਕੱਠੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮਹਿੰਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਤੰਦਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਜ਼ਮ ਹੁਸੈਨ ਸਈਅਦ ਮੁਤਾਬਕ ਕਦੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਮਗਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ

ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ 1945 ਵਿਚ ਲੀਵਰਪੁਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉੱਥੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਰੌਜਰ ਜੇ.ਐਸ. ਬੀਅਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੌਛਮੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਲੋਗ ਨਾਲ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜ਼ਿਊਰਿਖ ਵਿਚ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕੈਂਬ੍ਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਡਾ. ਜੀ. ਡਬਲਯੂ. ਕੇਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਏ.ਆਰ. ਟੌਡ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰਦਿਆਂ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਲਈ ਚਿਰਕਾਲੀ ਖੋਜ ਦਾ ਖੇਤਰ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਐਸਿਡ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮਹਾਰਤ ਲਈ ਬਣਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਡਾ. ਗੋਰਡਨ ਐਮ. ਸਰੱਮ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ 1952 ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਵੈਨਕੂਵਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਸਹੂਲਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਸਨ ਪਰ ਖੋਜੀਆਂ ਲਈ ਮਾਹੌਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1960 ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ‘ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਐਨਜਾਇਮ ਰਿਸਰਚ’ ਵਿਚ ਕੋ-ਡਾਈਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਜੀਵ-ਰਾਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਆਰ.ਐਨ.ਏ. ਕੋਡ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ। ਇਸੇ ਕੰਮ

ਖੁੱਲ੍ਹ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ, ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਜੱਗ-ਜਾਹਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ 1976 ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਮਨਸੂਈ ਜੀਨ ਨੂੰ ਜੈਵਿਕ ਸੈੱਲ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਹੋ ਤਕਨੀਕ ਜੀਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਬਤ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਈ।

ਜਦੋਂ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿਮਪੋਜੀਅਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ 2009 ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ-ਮੈਡੀਸਨ ਗਏ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਸੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਇਕੱਠ ਸੀ ਜੋ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਪੁੱਜਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਸਨੂਈ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨ (ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਬਾਇਓਲੋਜੀ) ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਖੁਰਾਣਾ ਦਾ ਕੰਮ ਨੌਸ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦ-ਮੁਕਤ ਗਿਆਨ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਵਿਨਕੋਂਸਿਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨ ਖੋਜ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਬਦਲਿਆ ਹੈ।”

ਅਸੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਲਿਖੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲੇਖ ਦੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, “ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਅਸੀਂ ਸੌ ਜੀਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਾਖਰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਂ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਜੁਲੀਆ ਖੁਰਾਣਾ ਮੁਤਾਬਕ, “ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਮੋੜਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਨ।”

ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੂਲ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਫੇਰਾ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਸਤਾਨ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਅਵਾਮੀ ਤਜਰਬੇ ਵਿਚ ਰਮੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਰਾਬਤੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੱਲੀ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਏ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ‘ਪੰਜਾਬ ਸਾਇੰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ’ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਕਿਤਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਜਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਸਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ

**ਸਵਾਲ
ਸੰਵਾਦ**

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਈਨੋਕੁਲਰ ਨੂੰ ਦੂਰਬੀਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਾਮ ਹਨ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਦੀਆਂ ਵਿਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਬਾਬਤ ਹੈ: ‘ਏ ਸੈਂਚਰੀ ਆਫ਼ ਕਲਚਰਲ ਫਰਮੈਂਟੇਸ਼ਨ’ ਅਤੇ ਦੂਜੀ: ‘ਰੀਫੋਰਮਜ਼ ਇਨ ਸਿੱਖ ਸਰਾਇਨਜ਼’। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਸਤਾਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਵਾਮ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਆਈ.ਸੀ. ਨੰਦਾ, ਨੌਰਾ ਰਿਚਰਡ ਅਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸਰਫ਼ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚੋਂ ਝਲਕਦੀ ਹੈ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸਰਫ਼ ਦੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ‘ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ’ ਅਤੇ ‘ਫ਼ਰਜ਼’ ਦੀ ਨਕਸ਼ਤਰਾਸ਼ੀ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੀ.ਸੀ. ਸਾਨਿਆਲ ਦੀਆਂ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਸਨ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ ਬੀਰਬਲ ਸਾਹਨੀ ਨਾਮੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੀ। ਪੌਤਾ ਅਸ਼ੋਕ ਸਾਹਨੀ ਇਸੇ ਰੀਤ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਮਾਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦਾ ਇਕੱਠੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੱਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮਹਿੰਦੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮ ਤੰਦਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਜ਼ਮ ਹੁਸੈਨ ਸਈਅਦ ਮੁਤਾਬਕ ਕਦੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਗੌਰਮੈਂਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਲਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਮਗਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਰਸੀਨਾਮੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਰੌਜਰ ਜੇ.ਐਸ. ਬੀਅਰ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਨਾਦੀ ਸੰਤਾਨ (ਕਾਰਜ ਦਾ ਵਾਰਸ) ਦਰਜ ਹੈ। ਰੌਜਰ ਜੇ.ਐਸ. ਬੀਅਰ ਦੀ ਨਾਦੀ ਸੰਤਾਨ ਵਜੋਂ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਦਾ ਨਾਮ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਦਾ ਵਿੱਦੀ (ਲਹੂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ) ਕੁਰਸੀਨਾਮਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਸੀਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਸੁਲਝਣ ਦਾ ਮੰਤਰ ਹੈ।

ਅਸੀਮ ਅੰਸਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ‘ਸਰਹੱਦ ਮੁਕਤ ਗਿਆਨ’ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤਹਿਤ ਕਿਸ ਭਾਅ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੱਖਰੇ ਲੇਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕੀ ਸੁਰ ਛੇੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੰਦੇ ਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਤੰਦ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲਿਆਕਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਚੱਲਦੀ ਪੇਚੀਦਾ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਤਾਣਾ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿਚੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤੌਤ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹੋ ਨੁਕਤਾ ਰੁਚੀ ਰਾਮ ਸਾਹਨੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਖੁਰਾਣਾ ਵਿਚਕਾਰ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਸਾਇੰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ’ ਅਤੇ ‘ਖੁਰਾਣਾ ਸਕੋਲਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ’ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਰਾਬਤੇ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਕਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਵਾਮ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਲੜੀ ਲੰਘਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਫਿਲਾਸਫੀ 'ਚ ਕਿਰਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਮਹਾਨ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਘਾਲ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿੱਤ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਤ ਦੇ ਭਾਵ-ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਤਿੰਨ ਨਿਯਮਾਂ-ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਰਤ ਦੇ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ, “ਨਾਨਕ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਸਿਮਰੀਐ ਤਿਸੁ ਦੇਹੀ ਕੋ ਪਾਲਿ” ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਪਾਲਦਿਆਂ ਪ੍ਰਭ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਦੇਹੀ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਐਸੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਭਾਵ ‘ਸੁਕ੍ਰਿਤ’ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਸਰੀਰ ਜਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕੁਟੰਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹਿੱਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਿਰਤ ਜੋ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਹਨ।

ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਜੀਵ ਬਣੇ ਹੀ ਉਦਮੀ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ-ਇੱਕ ਚੂਹਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਕੀੜੀ। ਦੋਵੇਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀੜੀ ਦਾ ਉਦਮ ਸਫਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਧਰੋਂ ਉਧਰੋਂ ਖੁਰਾਕ ਲੱਭ ਕੇ ਖੁੱਡ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਚੂਹੇ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਉਸ ਦੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ। ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਕੱਪੜੇ ਕੁਤਰਨ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਯੋਗ ਕਿਤਾਬਾਂ ਟੁੱਕ ਟੁੱਕ ਕੇ ਬੇਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?

ਜੈਸੇ ਕਾਗਦਿ ਕੇ ਭਾਰ ਮੂਸਾ ਟੂਕ ਗਵਾਵਤ ਕਾਮ ਨਹੀ ਗਵਾਰੀ ਰੇ॥

ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਉਘਾਤਨ ਵਾਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ-ਯਾਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿ ਕੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਸੇ ਰਮਤੇ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਲਈ ਬਿਨੈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧੂ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰੋਟੀ ਹੀ ਖਾਵਾਂਗਾ। ‘ਰਾਜ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਭੋਜਨ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦਾ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ!’ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ-ਚਾਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੱਲ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਬਣੇ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਜੋ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਘੁੰਮਾਉਂਦਿਆਂ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਰੀਬਣੀ ਜਿਹੀ ਮਾਈ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਘਰ ਇੱਕ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੀ ਹੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਧੀ ਰੋਟੀ ਮੈਥੋਂ ਲੈ ਜਾਉ ਤੇ ਰਮਤੇ ਨੂੰ ਛਕਾ ਦਿਉ। ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਈ ਤੇ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ ਪਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਾਈ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ‘ਗੁੰਝਾ ਭੇਦ’ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਮਾਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਰਖੇ ਨਾਲ ਰੂ ਕੱਤ ਕੇ ਗਲੇਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੇਚ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਵੱਟਕ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਟਾ ਦਾਣਾ ਖਰੀਦ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਚਰਖਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਵਾਲੀ ਸਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਵਾਬ ਦੇ ਮਸ਼ਾਲਚੀ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਬਾਲ ਕੇ ਸਾਡੀ ਗਲੀ ‘ਚ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਸ਼ਾਹੀ ਅਸਵਾਰੀ ਲੰਘਣੀ ਸੀ। ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਪੂਣੀਆਂ ਕੱਤ ਲਈਆਂ। ਬਿਗਨੇ ਤੋਲ ਨਾਲ ਬਲਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ਾਲਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਚਰਖਾ, ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਹ ਰੋਟੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੰਜ ਉਹ ਅੱਧੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਨਾ ਹੱਕੀ ਹੋਈ!

ਸਿੱਖ ਮਤਿ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗਊਆਂ ਮੱਝੀਆਂ ਵੀ ਚਾਰੀਆਂ, ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਸਾਣੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ

ਦ੍ਰਿਸ਼, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਕਿਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਕੱਟ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਖੰਡੂਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਭਾਈ ਜੋਧ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸਲੋਕ ਸਰਵਣ ਕਰ ਕੇ, ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਵੈਸ਼ਨੋ ਦੇਵੀ ਦੇ ਚਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਖੜ ਕੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਅਮੀਰ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਆਪ ਠਾਠ-ਬਾਠ ਨਾਲ ਘੋੜੀ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਪੱਠੇ-ਦੱਬੇ ਦੀ ਭਾਰੀ ਪੰਡ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਚੁੱਕੀ ਰਾਹ-ਰਾਹੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਉਸ ਕਿਰਸਾਣ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਸਾਦ ਮੁਰਾਦੇ ਪੇਂਡੂ ਨੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਪਿੰਡੇ ਤੁਰੇ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੜਦਿਆਂ ਇੱਕ ਦੇ ਮੋੜ ਮੁੜ ਕੇ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਪੰਡ ਸੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਕਿਰਸਾਣ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜੇ-ਤਿਬੜੇ ਹੱਥ ਝਾੜਦਿਆਂ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਆਉ ਪੁਰਖਾ, ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਨੂੰ! ਲੋਕੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਨਾਨਕ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਦੱਸੋ ਆਪ ਦੀ ਕੀ ਖਿਦਮਤ ਕਰਾਂ?”

ਇੰਨੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਛਿੱਬੇ ਜਿਹੇ ਪੈ ਕੇ ਘੋੜੀਉਂ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ‘ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਜ ਦੀ ਚਿਤਵੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, “ਸੰਗਮਰਮਰ ਨਾਲ ਜਤਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਡੇਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤਰ ਫੁਲੇਲ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਛੱਡ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਮਾਧੀ-ਲੀਨ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੇ ਚੋਲੇ ਉਪਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਾਰਾਂ ਝਿਲਮਿਲ, ਝਿਲਮਿਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਮਣਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਲੰਬੀ ਮਾਲਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੱਧ-ਮੁੱਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੋਲੇ-ਚਾਟਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ‘ਹੁਕਮ’ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ...ਦੇ ਚਾਰ ਚੋਲੇ ਬਾਲਕੇ ਲੱਤਾਂ-ਪੈਰ ਘੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ!”

ਇਲਾਹੀ ਜੋਤਿ, ਅਕਾਲ ਰੂਪ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਕਿਰਸਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੱਕ ਕੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੇ ‘ਗੁਰਮਤਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹ’ ਵਿਚ ‘ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ’ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ!

ਬਟਾਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਵਰਾਤਰੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਰਬਤਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਆਏ ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਭਰਮ ਨਵਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹਨ, “ਹੋਇ ਅਤੀਤ ਗੁਹਿਸਤ ਤਜ ਫਿਰ ਉਨਹੁ ਕੇ ਘਰ ਮੰਗਣ ਜਾਈ?” ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਹਿਸਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਵਿਹਲਤ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ‘ਤੇ ਪਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿ ਸਨੇਹ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਪਰ ਆਪਣੇ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਤਿਲੰਗ ਰਾਗ ਵਿਚ ਉਚਾਰੇ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸੱਤ ਵਾਰ ‘ਵੇ ਲਾਲੇ’ ਕਹਿ ਕੇ ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਤਤਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ, ਕਾਜੀ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਜੋਗੀ ਨੂੰ ‘ਓਜਾਤੇ ਕਾ ਬੰਧੂ’ ਕਹਿ ਕੇ ਨਕਾਰਿਆ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਹਿਣੇ ਤੋਂ ‘ਅੰਗਦ’ ਬਣੇ ਦੂਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਤ ਵਿਰਤ ਕਰਕੇ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ-ਅਰਪਣ ਕਰੋ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਚਲਾਏ ਲੰਗਰ ਦੇ ਨਾਂ ਜਗੀਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਨੁਕਰਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੰਗਰ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਜਗੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਕਿਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ‘ਨਿਖੱਟੂ’ ਨਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਿਰ ਉਪਰ ਛਾਬੜੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘੁੰਗਣੀਆਂ ਵੇਚਣ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ

ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੀਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਧਰਮ ਵੀ ਕਮਾਇਆ। ਗੱਲ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਝਾਕੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਭਾਈ ਬਹੋਤੇ ਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਮੈਂ ਕਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਕਰਾਂ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, “ਭਾਈ ਸਿੱਖਾ, ਕਿਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਹੋ ਸਕੇ। ਰਿਜ਼ਕ-ਰੋਟੀ ਕਮਾਉ ਪਰ ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ। ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨਾ। ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਹਿੱਤ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਇਉਂ ਅੰਕਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਸੁਨ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ਕਿਰਤ ਕਰ ਸੋਈ।

ਧਰਮ ਸਮੇਤ ਨਿਬਾਹੁ ਸੋਈ।

ਕਪਟ ਬਿਹੀਨ ਜੀਵਕਾ ਕਰੈ।

ਪਰ ਕੀ ਵਸਤ ਛੁਪਾਇ ਨ ਧਰੈ।

ਤਿਸ ਮਹਿ ਬਾਟ ਪ੍ਰਭ ਹਿਤ ਖਾਵੈ।

ਤਿਸ ਕੋ ਉਰ ਨਿਰਮਲ ਹੋਇ ਜਾਵੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ‘ਰਹਿਤਨਾਮਾ’ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ‘ਸੁਕਿਰਤ’ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਖੇਤੀ ਵਣਜ ਵਾ ਸ਼ਿਲਪ ਬਨਾਵੈ।

ਔਰ ਟਹਿਲ ਜੋ ਮਨ ਮੈ ਭਾਵੈ।

ਦ੍ਰਿਤ ਹੋਇ ਸੋਈ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ।

ਚੋਰੀ ਡਾਕੇ ਕਬਹੂ ਨਾ ਜਾਵੈ।

ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਹਿਤ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ‘ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੇਤੀ, ਵਪਾਰ, ਦਸਤਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਜੋ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੇ, ਦ੍ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਰੇ ਪਰ ਚੋਰੀ ਡਾਕਾ ਕਤੌਈ ਨਾ ਕਰੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਕਰੇ। ਤਨਖਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੇ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਕਦਾਚ ਨਾ ਲਏ। ਜੇ ਸਿਪਾਹੀਗਿਰੀ ਕਰੇ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਿਖਾਵੇ।’

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਹੋਡ ਗੁੰਬੀ ਰਹੇ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬੜਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਕਲਾਸਵਾਲੀਆ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਜੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਜਲ ਛਕਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਗੜਵਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਨੌਜਵਾਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੌਲ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਖਲੋਇਆ ਅਤੇ

ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਜਲ ਛਕਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਅਮੀਰ ਦਿਸ ਰਹੇ ਇਸ ਗੱਭਰੂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਫ ਤੇ ਸੋਹਲ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਾਕਾ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਬੜੇ ਨਰਮ ਤੇ ਕੌਮਲ ਜਿਹੇ ਜਾਪਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਕਿਹੜੀ ਕਿਰਤ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਏਂ? ਅੱਗਿਉਂ ਲੜਕਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ। ਧੰਨ-ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਸਦਕਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਬਥੇਰੇ ਨੇ। ਬੱਸ ਇਉਂ ਜਾਣੇ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਆਪ ਨੂੰ ਜਲ ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜੋ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਨੇ ਇੰਜ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਏ, ਪਾਣੀ ਡੋਲ ਦਿੱਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਜੀਵਣਾ ਪ੍ਰਿਥ ਸੰਸਾਰ ਤੇਰਾ। ਦੇਹ ਪਾ ਮਨੁਖ ਦੀ ਖੋਈ ਐਵੇਂ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਸਰੀਰ ਬੇਕਾਰ ਤੇਰਾ। ਸਿੱਖ ਸਾਧ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈ ਏਹ ਜਿਸਮ ਹੈ ਸਮਝ ਮੁਰਦਾਰ ਤੇਰਾ। ਸੇਵਾ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ‘ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ’ ਦੱਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਵੇਂ ਉਧਾਰ ਤੇਰਾ?’

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਿਊਂਦੀ-ਬੀਂਦੀ ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਫਲਸਫੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲੇਖ’ ਵਿਚ ‘ਕਿਰਤ’ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਸਿਆਣਿਆਂ ਜੋ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਕੰਮਾ ਮਨ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟਕਸਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਸੱਚ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।...ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਪਾਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।...ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ (ਵਿਹਲਤ ਅਮੀਰਾਂ) ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਖ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਚਿੰਤਕ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਥਾ-ਕਥਿਤ ‘ਫਿਲਾਸਫਰ ਟਾਈਪ’ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਮਨ ਮੈਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਨੇ, ‘ਮਾਨਸਿਕ ਚਿੰਤਨ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਉਚਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਰੂਹ ਨੂੰ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਰਫਾ ਉਤੇ ਫਲ-ਫੁੱਲ ਆਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਰੱਬਤਾ ਵਿਚ ਜੀਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।’

ਸਾਡੇ ਇਸ਼ਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ, ਰੰਗਣ, ਕੱਪੜਾ ਬੁਣਨ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੱਬੀ ਰੰਗ ਰੱਤੇ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਹੀ ਲਖਾਇਕ ਹੈ।

ਕੰਵਲ ਬਾਰੇ ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੇਖ

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮਨਾਂ ‘ਤੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਦੇ ਨਾਂ ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਦੇ ‘ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਖੱਤ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛਪੇ ਤਿੰਨ ਲਵੀਵਾਰ ਲੇਖਾਂ ਨੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਸੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਲੇਖ ਸ. ਕੰਵਲ ਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਸੱਚ ਕੀ ਬੋਲਾ’ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਨਾਵਲ ‘ਰਾਤ ਬਾਕੀ ਹੈ’ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ੋਅਰ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਟੋਟਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਯਾਦ ਹੋਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਯੁੱਗ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ

ਤਰਕਹੀਣ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨਾਂ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ‘ਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, ‘ਖੋਜੀ ਉਪਜੈ ਬਾਦੀ ਬਿਨਸੇ’ ਅਤੇ ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਖੋਜੀ ਵਾਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਮਨੋਂ ਸ. ਕੰਵਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੇਖਕ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੰਵਲ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਚਰਨਜੀਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਿੱਛੇ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਾਵਲ ‘ਰਾਤ ਬਾਕੀ’ ਦਾ ਅਸਰ ਏਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨਾਲ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੇ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਝਲਕ ਦੇਖਣ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੈਸਟ ਰੂਮ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ।

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ:408-903-9952

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਫੁਰਮਾਨ ‘ਉਦਮ ਕਰੇਦਿਆਂ ਜੀਉ ਤੂੰ...’ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਖਦੇ ਨੇ,

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰੈ

ਵਡਾ ਹੋਇ ਨ ਆਪ ਗਵਾਇ॥

ਇਹ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕੀਰਤੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ, ਜਾਬਰ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਭੇਜੇ ਹੋਏ ਕਾਬਲ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵਿਆਂ ਦੇ ਟੋਕਰੇ ਨੁਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “...ਕਾਜ਼ ਪਿਸਤੇ ਬਦਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੈ, ਤੇ ਮੈਂ ਪੰਥ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਮਾਹੀ ਹਾਂ, ਜੋ ਭੁੱਜੇ ਛੋਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।”

ਮੇਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਭੋਜੀ ਗਈ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਰਤੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਇਉਂ ਠੋਕਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, “ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਸੂਬੇਦਾਰੀ ਦੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਤ੍ਰੈਲੋਕੀ ਦਾ ਰਾਜ ਵੀ ਲੈਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।”

ਪੰਜਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਜਰਖੇਜ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਪਰਚਮ ਲਹਿਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਵੈ-ਸਿਰਜੀਆਂ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਪੀਆਂ ‘ਆਰਥਿਕ ਮਜ਼ਬੂਤੀਆਂ’ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹਲ-ਚਲ ਮਚਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਿੰਬ, ਮਿਹਨਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਕਿਰਤੀ ਵਾਲਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਨਾਲ ਬਣੇ ਇਸ ਅਕਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਤ, ਸੁਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕੀਰਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸਾਡੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਇਹ ਬਚਨ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ,

ਕਿਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਕਰ ਧਰਮ ਦੀ

ਖਟਿ ਖਵਾਲਣਿ ਕਾਰਿ ਕਰੇਹੀ॥

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਨਾਵਲ ‘ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੰਵਲ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਰਚੀ ਬਾਣੀ ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਵਿਚੋਂ “ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ” ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸੱਚ ਦਾ ਤਰਕ ਮਨਫੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਛਿੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਜ਼ਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੀ ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਚੇਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਹਜ਼ਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਹੱਥਾ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, “ਅੱਗੇ ਦੇ ਜੇ ਚੇਤੀਐ ਤਾਂ ਕਾਇਤੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਏ॥” ਸ. ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਧੰਨਵਾਦ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ‘ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ‘ਚ ਅਜਿਹੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ।

—ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਟੋਰਾਂਟੋ

ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਗ਼ਾਵਤ

ਕਸ਼ਮੀਰ

ਅਫਸਪਾ ਮਨਸੂਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ...

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਜ਼ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਾਹਵਾ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਇਹ ਐਕਟ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫੌਜ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਐਕਟ (ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਜ਼ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ-ਅਫਸਪਾ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵੱਲੋਂ 11 ਸਤੰਬਰ 1958 ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਐਕਟ ਉਦੋਂ ਗ਼ੜਬੜ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਗਏ ਸੂਬਿਆਂ-ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਆਸਾਮ, ਮਨੀਪੁਰ, ਮੇਘਾਲਿਆ, ਮਿਜ਼ੋਰਮ, ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਜੁਲਾਈ 1990 ਵਿਚ ਇਸੇ ਐਕਟ ਵਿਚ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਰਮਡ ਫੋਰਸਜ਼ (ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ) ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼ ਐਕਟ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਲੜਾਈ ਦੀ ਧਾਰ: ਇਰੋਮ ਚਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮੀਲਾ

ਕੋਂਗਪਾਲ (ਮਨੀਪੁਰ) ਵਿਚ 14 ਮਾਰਚ 1972 ਨੂੰ ਜੰਮੀ ਸ਼ਰਮੀਲਾ 11 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ 'ਅਫਸਪਾ' ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਰਨ ਵਰਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਹਨੇ 2 ਨਵੰਬਰ 2000 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਨੇ ਇਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਮੈਲਮ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 10 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਨੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ 28 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ। ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਦਾ ਅਮੁੱਕ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਇਰੋਮ ਓਗਬੀ

ਸਖੀ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 'ਅਫਸਪਾ' ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖੇਗੀ। ਗਿਆਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਪਈ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ- "ਧੀਏ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹੀ।" ਮਾਂ ਦੇ ਹੁਕਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਡੋਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਰਤੋਂ ਦਿਲ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਬਿਹਬਲ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਕੱਟਣ ਲਈ ਘਰੋਂ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਉਮਰ ਫਾਰੂਕ ਦੀ ਦਲੀਲ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਐਕਟ (ਅਫਸਪਾ) ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਿੱਖੀ ਸੁਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਇਸ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਅਫਸਪਾ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ, ਉਥੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਹੈ। 'ਅਫਸਪਾ' ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹੇ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਏ.ਕੇ. ਐਂਟਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਸਾਂਝੇ ਕਮਾਂਡ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੁਝਾਰੂ ਲੇਖਕਾ ਅਰੁਪਤੀ ਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਅਫਸਪਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਕਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਰਚਿਤ ਲੇਖਕਾ ਅਰੁਪਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚੋਂ ਅਫਸਪਾ ਤੁਰੰਤ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਵੱਡਾ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਫਸਪਾ ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਮਨੋਰਮਾ: ਔਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਦ

ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ 32 ਸਾਲਾ ਮਨੋਰਮਾ ਉਤੇ ਫੌਜ ਨੇ ਅਤਿਅੰਤ ਤਸ਼ੱਦਦ ਢਾਹਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ 11 ਜੁਲਾਈ 2004 ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਹੋਏ। 15 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮਨੋਰਮਾ ਦੀਆਂ ਦਲੇਰ ਸਾਬਣਾਂ ਇੰਫਾਲ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਥੇ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਤਖਤੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ: ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਸਾਨੂੰ ਰੋਪ ਕਰੋ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਅਤੇ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਰਫਿਊ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ

ਇੰਫਾਲ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਜ਼ ਅੱਗੇ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ।

ਫੌਜੀ ਟੁਕੜੀਆਂ ਨਾਲ ਉਲਝ ਪਏ। 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਚੱਲੀ ਗੋਲੀ ਵਿਚ 100 ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਓਕਰਮ ਇਬੋਬੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਸਾਮ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸੀ. ਉਪੇਂਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਿਠਾਇਆ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 22 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਸਾਮ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਨੇ ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 23 ਜੂਨ 2005 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਅਫਸਪਾ' ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਕੇ ਅਗਾਂਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਫੌਜ, ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਨੋਰਮਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਫਿਰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਅਮਤਵਾ ਰਾਏ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਡੀ. ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 31 ਅਗਸਤ 2010 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਸਾਮ ਰਾਈਫਲਜ਼ ਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

‘ਅਫਸਪਾ’ ਤਹਿਤ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰ

- * ਜੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਬੰਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਬੰਦੇ ਜਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।
- * ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਵਾਰੰਟ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- * ਕਿਸੇ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਵੜ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- * ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਫੌਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਛੋਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਬੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜੀਵਨ ਰੈਡੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਚ

2004 ਵਿਚ ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਮਨੋਰਮਾ ਦੀ ਫੌਜ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਅਫਸਪਾ' ਖਿਲਾਫ ਭਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਤਕਾਲੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਪਾਟਿਲ ਨੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਅਫਸਪਾ' ਬਾਰੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ, ਜਸਟਿਸ ਬੀ.ਪੀ. ਜੀਵਨ ਰੈਡੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 6 ਜੂਨ 2005 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਵੱਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਇਹ ਐਕਟ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਨਰਮੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। 147 ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਰੱਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2 ਨਵੰਬਰ 2000 ਨੂੰ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਨੇ ਮੈਲਮ (ਮਨੀਪੁਰ) ਵਿਚ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਬੱਸ ਦੀ ਉਣੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਸਣੇ 10 ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਦੋਂ 'ਅਫਸਪਾ' ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਇਰੋਮ ਚਾਨੂੰ ਸ਼ਰਮੀਲਾ (ਜਨਮ 14 ਮਾਰਚ 1972) ਨੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਦਾ ਇਸ ਵਰਤ ਨੂੰ 11 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਮੈਲਮ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। 2204 ਅਤੇ 2005 ਵਿਚ ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੰਫਾਲ ਬੈਂਚ ਦੀ ਹਦਾਇਤ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਵੀ ਅਜੇ ਚੱਲ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਵਾਲ

1991 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ 'ਅਫਸਪਾ' ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹਾ ਐਕਟ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤੁਕ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਫੀਰ ਨਵਨੈਦਮ ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਇਹ ਐਕਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਐਕਟ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣਾਏ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ, ਕਨੈਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ. ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿਛਲੇ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਪੁੱਜੀ ਸੰਗਤ

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਬੇ ਕੀ ਬੇਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਓਕਾਫ ਟਰਸਟ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਈਅਦ ਆਸਿਫ ਆਜ਼ਮੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਕਿੰਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਯੂ.ਕੇ. ਤੋਂ ਭਾਈ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇਤਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਡੀ.ਸੀ. ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਡਾਢਾ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਰਾਤ ਦੇ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ

ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤਾ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾਤੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਡੀ.ਸੀ. ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਡੀ.ਸੀ. ਦੇ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਡਾ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਮੁੱਚੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਜਥੇ. ਰਾਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਰਣੀਵਾਲ, ਜਥੇ. ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ

ਹੇਠ ਸਖਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੋਲ ਗੱਡੀ ਉਪਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਥੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਮੁੜ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਸੱਚ-ਝੂਠ-ਉਸਤਤ-ਜਨੂੰਨ-ਨਿੰਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜ਼ਰੂਰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ, ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਦੱਸਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਾਂ ਸੱਚ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੱਚ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,

**ਜਸਮਿੰਤਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ
ਫੋਨ: 908-472-5367**

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। “ਸੱਚ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ ਪਾਪ ਕਢੈ ਧੋਇ॥” ਸੱਚ ਸਭਨਾ ਦਾ ਦਾਰੂ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਾਸਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਜਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਤਾਂ, ਗੋਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਤੰਗ ਦਾਇਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸੱਚ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਝੂਠ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੋਲੋਂ ਗੱਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰ ਦੇਣੀ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਫੋਕੀ ਚੋਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾ ਕੇ ਆਪ ਚੰਗਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭੋਲੀ ਸੰਗਤ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ੈਤਾਨ, ਮੂਰਖ ਅਤੇ ਮਨਮੁਖ ਸੱਜਣ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਪਈ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਰਚੀ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ

ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੂਰਖ ਸੱਜਣਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਗੋਲਕ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੋਲਕ ਵਿਚੋਂ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਵੀਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧ ਨੇ ਜਨੂੰਨੀ ਚੇਲੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਜਨੂੰਨੀ ਚੇਲਾ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧ ਦੀ ਗੰਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਜਨੂੰਨੀ ਚੇਲਾ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਂਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧ ਆਪਣੇ ਤੇਰੀ ਫੁਲਕੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਈਰਖਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧ ਨੇ, ਉਹ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਤੱਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਚੰਗਾ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹੋ? ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਮੋਰਿਓ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸੱਚ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਮੇਰੇ ਘਰ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਮੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਪਾਪ ਬਣ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਝੂਠ ਹੀ ਬੋਲਿਆ

ਸੀ। ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘ਪੱਟੀ ਦੇ ਲੰਬਤਦਾਰ ਹਾਂ, ਜਨਾਬ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਤਾਰਨ ਆਏ ਹਾਂ।’ ਬੈਲੀ ਵਿਚ ਠੀਕਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ, ਮਾਇਆ ਦੱਸੀ ਗਈ। ਲੰਬਤਦਾਰ, ਮਾਮਲਾ, ਠੀਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ। ਇਹ ਝੂਠ ਸੀ; ਧੋਖਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸੁਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀ ਮੱਸੇ ਰੰਘੜ ਦਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਝੂਠ ਪੁੰਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਮਨ ਦੀ ਸੁਧਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹਰ ਕੰਮ ਪੁੰਨ ਹੈ। ਮਨ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰ ਕੀਤਾ ਕੰਮ ਪਾਪ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਸਤਤ ਨੂੰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਫੋਕੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਨਮੱਤ ਹੈ। ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਘਰ ਇਕੱਠ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਲੀਡਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕੱਠ ਜਿਹਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਇਥੇ ਭੂਕੇ ਅਮਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਉਹ ਨਸੇ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਸ ਦਾ ਭੋਗ ਹੈ। ਲੀਡਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਭੋਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਭੋਗ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਨੇਤਾ ‘ਕਾਜਲ ਸਾਹਿਬ’ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣਗੇ। ਫਤਿਹ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਕਾਜਲ ਸਾਹਿਬ’ ਬੋਲੇ, ‘ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਭੂਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੇਵਕਤੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘਾਟਾ ਪਿਆ।’ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਭੂਕੇ ਅਮਲੀ ਦੀ ਜਨਾਨੀ ਹੌਲੀ ਜਹੀ ਬੋਲੀ, ‘ਦੁਰ ਫਿਟੇ ਮੂੰਹ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਘਾਟਾ

ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਭੁੱਕੀ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਭੁਕੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਂਡੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ, ਜੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਭੁੱਕੀ ਲੈਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਵੇਚ ਦੇਣਾ ਸੀ।’

ਹੁਣ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕੋਲੋਂ ਗੱਲ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਨੀ, ਈਰਖਾ-ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸਤਨਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਝੁਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਨੀ, ਨਿੰਦਾ ਹੈ। ਝੂਠੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿੰਦਕ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੀ ਕੀ ਨਾਹੀ ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ॥”

ਜਨੂੰਨ ਕੀ ਹੈ? ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬੱਸ ਕੱਟਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬੰਦਾ ਜਨੂੰਨੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਨਾਸਤਿਕ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਗਲਤ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਬਾਲਣੀ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਸਤੇ

ਭੋਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰੋ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਗ ਬਾਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇੜੀ ਦੁਰ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਪੁੰਨਾਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੇ ਗੁੰਡੇ ਡਾਂਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਗੁੰਡਿਆਂ ਉਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ਹੋ? ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੇ ਜਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ, ਤੂੰ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਗ ਬੁਝਾ ਦੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਮਾਰਾਂਗੇ। ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਬੋਲੇ ਕਿ ਜੇ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਅੱਗ ਬਾਲਣਾ ਪਾਪ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਹਿਣ ਵੇਲੇ ਬੰਦਾ ਮਾਰਨਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ? ਸੁਣ ਕੇ ਸੂਰਤ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜਨੂੰਨ ਇਕ ਦਮ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਉਹ ਡਾਂਗਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਚਰਨੀ ਪੈ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ, ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਵੀ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧ ਸੰਤ ਬਹੁਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭੋਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜਨੂੰਨੀ ਸਾਧਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਟਰਾਂਟੋ: ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਡੀਲਰ ਦਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਭੋਤਭਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦੋ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਟਰਾਂਟੋ ਆ ਕੇ ਵਸੇ ਦਵਿੰਦਰ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲਈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ 37 ਕੁ ਸਾਲਾ ਦਵਿੰਦਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਬਰੈਂਪਟਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਪੈਂਦੇ ਕੋਲੋਡਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਬਧ ਮਿਲੀ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੋਈ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਇਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਲੁਪਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੜ੍ਹੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਸਫਲਤਾ ਖੱਟੀ ਤੇ ਨਾਂ ਕਮਾਇਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਦੋ ਧੀਆਂ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ-ਡਾ. ਟੀਨਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ): 1991 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2011 ਤੱਕ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ 21 ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਂ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਟੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਨਾ ਉਸ ਦਾ ਮਹਿਸ਼ ਸ਼ੌਕ ਹੀ ਸੀ ਪਰ 'ਨਾਈਨ ਇਲੈਵਨ' ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਦੌੜ ਉਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕੇਸਰੀ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੀ 'ਪਰਾਉਡ ਟੂ ਬੀ ਏ ਸਿੱਖ' ਛਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਟੀਨਾ

ਡਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਟੀਨਾ ਦਾ ਪਿੰਡ ਝੰਗੀ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ) ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੀ ਏ ਵੀ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਗੋਰਮਿੰਟ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਐਂਡ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਹ 1980 ਤੋਂ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਮੀ ਡਾਕਟਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਸਨਮਾਨਿਤ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਡਾ. ਟੀਨਾ 'ਸਿੱਖਸ ਇਨ ਅਮੈਰਿਕਾ' ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ

ਹਨ। 2003 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ 92 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੀ ਡਾ. ਟੀਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, 'ਸਿੱਖ ਪਹਿਚਾਣ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰੇਰ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਦੇ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੈਰਾਥਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦਸਤਾਰ ਧਾਰੀ ਦੌੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲੋਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਡਾ. ਟੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਦੌੜਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੀ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਛੇਪਲੇ ਜਿਹੇ ਗੈਰ-ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 26.2 ਮੀਲ ਦੀ ਦੌੜ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਜ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਚੇਤ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਅੰਕਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗਤਕਾ ਟੀਮ ਦੇ ਜੌਹਰ ਨੇ ਐਮ ਟੀ ਏ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹੇ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਜਨਤਕ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਐਮ ਟੀ ਏ ਦੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਇਸ ਗਤਕਾ ਟੀਮ ਵਿਚ ਗਤਕਾ ਅਖਾਤਾ ਰਿਚਮੰਡ ਹਿੱਲ ਦੇ ਵੀਹ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਲੰਘੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਫਲੌਰਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਰਸਨ ਬੁਲੇਵਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਮਿਸਟਰ ਲੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਐਮ ਟੀ ਏ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਰੇਲ ਅਤੇ ਬੱਸ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਦਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਈ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ

ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 50-60 ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਸਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਗਤਕੇ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸ. ਸਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਮਰਪੁਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸ. ਬਲਾਕਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਉਤੇ

ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਉਂਦਿਆਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਅਚੰਭਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਗਤਕੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਬਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਤਕੇ ਦੀ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਗਤਕਾ ਟੀਮ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਫਿਰ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਸਾਕੇ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਿਖੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਵੱਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿਲਮੇਂਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਹਿਤ ਪੀਤਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦੌਰਾਨ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ 6 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਯਾਦਗਾਰ' ਵਜੋਂ ਵੱਡਾ ਟਾਵਰ ਬਣਾਇਆ

ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਡਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੀ ਦਿਲਕੰਬਾਊ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮਾਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਮਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਥਿਤ ਰੌਕ ਗਾਰਡਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇਕ ਚੰਦ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਚੇ ਹੋਏ ਖੰਡਰਨੁਮਾ ਘਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਨਵੰਬਰ 2013 ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਵਿਖੇ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਦਰਦਨਾਕ ਕਾਂਡ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 26 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ 32 ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ

ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਖੰਡਰ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ. ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪੀਤਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਕਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੇਸੀ ਵਰਲਡ ਰੇਡੀਓ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਖਾਲਸਾ

ਦੇਸੀ ਰੇਡੀਓ

ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨ ਪਸੰਦ ਦਾ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।
35000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ,
WIFI ਇੰਟਰਨੈਟ ਰੇਡੀਓ 24 ਘੰਟੇ

*ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਬਦ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 27 ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਿਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 125 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣੋ
*ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਣੋ। ਰੇਡੀਓ ਹਮਸਫਰ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ, ਧਮਾਲ ਰੇਡੀਓ, ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ, ਸਾਡੀ ਆਵਾਜ਼, ਪੰਜ ਪਾਣੀ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਦੇਸੀ ਰੇਡੀਓ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ, ਬੀ ਬੀ ਸੀ ਹਿੰਦੀ, ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ, ਸ਼ੁਬਨਮ ਰੇਡੀਓ, ਢੋਲ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਮਨਪਸੰਦ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਰੇਡੀਓ ਸੁਣੋ।

*ਰੇਡੀਓ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ *ਰੇਡੀਓ ਵਰਤਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਸਾਨ *ਰੇਡੀਓ ਵਿਚ ਦੋ ਅਲਾਰਮ ਹਨ-ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਅਲਾਰਮ ਵਿਚ ਫਿਟ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ।

www.desiworldradio.com 'ਤੇ Login ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਰੇਡੀਓ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਨਵੇਂ ਗੀਤ ਅਤੇ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

Punjabi, Hindi, Urdu, Fijian, South Indian Radio Stations.

ਡੀਲਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਓ

Listen our Radio on any phone, just dial 832-551-5031
Our skype id: desiworldradio

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

www.desiworldradio.com, info@desiworldradio.com

Toll Free Number: 1-800-604-6024

ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ

ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਜਾਦੂਮਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ

ਫਰੀਮਾਨਟ (ਬਿਊਰੋ): ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਵਾਂਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਤਾਂ ਮਨ ਤਰੋਤਾਜ਼ਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਕੂਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਲੁਤਫ਼, ਸੁਨੇਹਾ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਰਿਦਮ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਉਸ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਅੱਪੜਦੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਭੌਰਾ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਣ ਨਾਲ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਇਸ ਵੇਲੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ 'ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਰਾਹੀਂ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੱਥੇ 'ਇੰਡੀਆ ਕਿਚਨ' ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੀ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਉਦੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ

ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਜੀਤ ਸੰਧੂ, ਬਿੱਕਰ ਕੰਮੇਆਣਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਬਰਸਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ, ਕੁਲਦੀਪ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਜਸਪਾਲ ਸੈਣੀ, ਮੋਨੀਕਾ ਉਪਲ, ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਢੀਂਡਸਾ ਅਤੇ ਤਾਰਾ ਸਾਗਰ

ਗੀਤਕਾਰ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਕੰਮੇਆਣਾ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ, ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਰਾਜ ਭਨੋਟ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਆਦਿ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਮੀ ਸ਼ਾਇਰ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ

ਹਨ। ਇੰਨਾ ਲਿਖਣਾ, ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਲਿਖਣਾ ਭੌਰੇ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਸਿਹਰਾ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਲਿਖਤਮ' ਕਾਲਮ ਦੇ ਲੇਖਕ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ

ਯਾਦਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੋਤਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਲਿਖਣਾ ਮੇਰਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਤੇ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਵਾਲੇ ਸ਼ੌਕ 'ਚੋਂ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਧੰਨ ਭਾਗ ਹੈ। 'ਅਜੀਤ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਭੌਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼), ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬੈਂਸ ਤੋਂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼) ਦਾ ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਥਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਭੌਰਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਤੇ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨਿੰਬਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਤੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਸੌ ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਚਿਤਰ ਪੁਸਤਕ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਦੇ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਧਰਮ ਪਾਲ ਝਮਟ, ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਨੋਆ, ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੱਸੀ ਸਰਾਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਚੰਬਰ, ਲਾਲੀ ਧਨੋਆ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਨਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ, ਲਾਜਵੰਤ ਲਾਜ, ਅਭੀ, ਨਵਦੀਪ ਪੰਨੂ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਕੌਰ ਲਿੱਲੀ, ਭੂਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਭੌਰਾ ਤੇ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰ ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਅਜੀਤ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਮਜ਼ਮਾਤੀ ਮਾਸਟਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਇਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ ਦੀ ਰੂਹੋ-ਰਵਾਂ ਤੇ ਜਰਨਲਿਸਟ ਮੋਨੀਕਾ ਉਪਲ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤਾ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਗੋਸਟੀ 3 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ: ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਬਾਰੇ ਗੋਸਟੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਤਿੰਨ ਦਸੰਬਰ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ (ਭੋਲਾ ਗੁਣਾਚੋਰ) ਅਤੇ ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਨਿੰਬਰ ਦੀ

ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀਬਾਤੀ' ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ

ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਆਏ ਨਾਮੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਕਵੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਦਿਲ 'ਚ ਵਸਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਬੇ-ਏਰੀਆ, ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਇੰਡੋ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਇਲਾਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ

ਗਜ਼ਲ ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਗਦਰ ਮੇਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਪਾਠਕ ਘਿਉ-ਖਿਚੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕ ਫ਼ੋਰ ਨਿਖਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੌਕ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਨਾਮੀ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਸਾਂਝਣਯੋਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਕੰਮੇਆਣਾ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਚੋਟ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਉਭਰਵੀਂ ਸਿਫਤ ਹੈ। ਅਸ਼ੋਕ ਹਰ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦੇ ਵੀ ਹਾਂ। ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇੰਡੋ ਯੂ.ਐਸ. ਡਾਇਲਾਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ ਹਰ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਨਾਲ ਤੋਰਨਾ ਹੈ। ਕਰੀਬ 35 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਲਿਖਣਾ, ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੂਝ ਕਰਕੇ, ਉਹਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਸੰਗੀਤਮਈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਅਜੀਤ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਉਹਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੌਕੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜੁੜਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਹਨੇ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਬਦਕਿਸਮਤ ਹੈ। ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਵਾਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਲੁਪਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ

ਨੂੰ ਘਰੇ ਮਿਲਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਹੀ ਭੌਰੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਭੌਰੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਲੇਖਣੀ 'ਚ ਉਹ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਦਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਾਕੀਆ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਚਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਚੀਆਂ ਪੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। 'ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ' ਕਾਲਮ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁਕੇ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਲਿਖਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੌਰੇ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਉਹਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਬਣੀ।

ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਜਗਤਾਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ 'ਚ ਨਿਮਰਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਗੁਣ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਤੇ ਉਤਮ ਨਾਂ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਪੁਸਤਕ ਸੈਂਕੜੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮਹਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ, ਬੇ-ਏਰੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਹਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸੁਨਿਆਰ ਵਾਂਗ ਨਵਾਂ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਅਲੰਕਾਰ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਭਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚਲਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਨਿਰਵਿਰੋਧ ਕਹਿਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂਗਰ ਹੈ। ਸਨੀਵੇਲ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਿਰ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਭਨੋਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵੱਡਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿੰਦ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ 'ਗੱਲੀ ਬਾਤੀ' ਦੀ ਘੁੰਡ ਚੁਕਾਈ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਮਾਣ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ 'ਗੱਲੀਬਾਤੀ' ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਕੌਰ ਭੌਰਾ

ਸਾਹਿਤਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਬਲਜੀਵਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੰਗੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਹਿਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਜਲਾ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸੇਖੋਂ, ਬਵੇਕ ਪੋਪਲੀ,

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਲੀ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਭੇਟ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਹਿੱਤ ਡਿਨਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਤਲ

ਬੰਗਾ: ਇਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪੈਦੇ ਪਿੰਡ ਕਾਹਮਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਹੈਰੀ ਪੁੱਤਰ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਕਾਹਮਾ 2004 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਲੈਸਟਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ 2-3 ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬੀਤੇ ਹਫ਼ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਸਟਰ ਪੁਲਿਸ ਤੁਰੰਤ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਹੈਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹੈਰੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿ ਕੈਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਤਲਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਭਾਰਤੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਭ ਰਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸਦਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਮ. ਲੋਧਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ

ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ? ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੈਂਬਰਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ 300 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਭੀਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹਨ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਗਤ ਵੇਚਦੀ ਵੇਟਾਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਵੇਚ ਗਏ

ਰਾਜਨੀਤੀ ਰਾਜ ਗੱਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਬਹਿਣ ਦੀ, ਤੇ ਜੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਮਾਜੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਫੋਲ ਕੇ ਵੇਖ ਲਓ, ਗੱਦੀ ਖਾਤਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਪਿਓ ਨੇ ਵੀ ਗੱਦੀ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਅੱਗ-ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਰਾਜ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ ਸਕੇ ਤਾਏ-ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਤੱਕ ਇਹ ਖੇਡ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਪੋ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਸਿੰਘੀਆ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਸਿੰਘੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੀਡਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਰਹੂਮ ਮਾਂ ਅਤੇ ਭੈਣ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਲੀਡਰ ਸਨ। ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਇੰਨਾ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਧਵ ਰਾਓ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਦਾਦੀ ਰਾਜ-ਮਾਤਾ ਵਿਜੇ ਰਾਜੇ ਸਿੰਘੀਆ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ, ਸਿਰਫ ਸ਼ਗਨ ਪਾਉਣ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭੋਂਦੇ ਪੈਰੀਂ ਉਸ ਘਰ ਤੋਂ ਚਾਹ ਵੀ ਪੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁੜ ਗਈ ਸੀ। ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਪਿਓ ਐਨ.ਟੀ. ਰਾਮਰਾਓ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਜੀਜੇ ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਨੇ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੰਤਰੀ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਧੀ ਦੋਵੇਂ, ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿਓ ਦੀ ਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀਟ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਾਲੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਜ਼ੀਰ ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਗੀ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਅੱਗੇ-ਅੱਗੇ ਮਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਰਿਕਸ਼ਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਸਪੀਕਰ ਵਿਚ ਗਾਣਾ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ- ‘ਮਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ ਮਾਂ, ਓ ਦੁਨੀਆ ਵਾਲਿਓ’ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਹੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਰਿਕਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਗਾਣਾ ਚੱਲਦਾ ਸੀ- ‘ਸੁੰਨੇ ਰਹਿਣਗੇ ਚੁਬਾਰੇ ਤੇਰੇ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸੇਗੀ’। ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਰਿਆ, ਅਗਲੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸੀਟ ਲਈ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਡਟ ਗਏ ਸਨ।

ਬੜੀ ਗੰਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਰਾਜਨੀਤੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਸਾਧ-ਸੰਤ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਰਜ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਿੰਨਾ ਗੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਮਾਨ ਦਾ ਪੱਲਾ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵੀ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵੇਲਾ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ‘ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕੋ’ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਪ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਹਲ ਵਾਹਿਆ ਤੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਵੀ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਸ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ- ‘ਕਿਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਕਰਿ ਧਰਮ ਦੀ, ਹਥੁਹ ਦੇ ਕੇ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ’।

ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੌਲਾ ਵੀ ਹੱਥੀਂ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਚੇਲੇ ਹੀ ਇੰਨੇ ਕੁ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਸੰਤ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੱਪੜੇ (ਅੰਤਰ ਗਾਰਮੈਂਟਸ) ਵੀ ਉਹੋ ਧੌਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੋਂ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਹੰਢੇ-ਵਰਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਹ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੰਨ ਲਵੋ ਜਿਹੜੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਫਾਦਾਰੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤਿਆਗੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਾਲਤ 'ਨਾ ਖੁਦਾ ਹੀ ਮਿਲਾ, ਨਾ ਵਸਾਲੇ ਸਨਮ, ਨਾ ਇਧਰ ਕੇ ਰਹੇ, ਨਾ ਉਧਰ ਕੇ ਰਹੇ' ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਸਾਧ ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ ਸਾਧ ਹਨ, ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਵਿਹਲੀਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਢੰਗ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੇ ਬਗਲੇ ਹਨ। ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਿਸਤੌਲ ਲਟਕਾ ਕੇ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮਹਿੰਗੀ ਗੱਡੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਧ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਧ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਸਾਧਨਾ’ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤ ਧਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ, ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਗਤ ਕਮਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਢਿੱਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣਗੇ।

ਵਿਹਲੀਆਂ ਖਾਣ ਦੀ ਨੀਤ ਨਾਲ ਸਾਧਗਿਰੀ ਦਾ ਢਕਵੰਜ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਗੱਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਬਠਿੰਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਜੀਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਜਗਸੀਰ ਟੱਪੇ ਜੋਤਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਟੱਪਾ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ‘ਕਹਿੰਦੇ

ਹੈ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟੌਹਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜੋਗਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਰਨ-ਵਰਤ ਰੱਖਣ-ਛੱਡਣ ਦੇ ਡਰਾਮੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਮਰਨ-ਵਰਤ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਮਰਨ ਜੋਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਿੱਖ ਸਕੇ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਟੌਹੜਾ-ਤਲਵੰਡੀ ਧੜੇ ਨੂੰ ਠਿੱਥੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਧੜਾ ਡੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ।

ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਹੋ ਭੁੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਬੈਠੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨੂੰ ‘ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ

ਹੀ ਮਿਲਾ, ਨਾ ਵਸਾਲੇ ਸਨਮ, ਨਾ ਇਧਰ ਕੇ ਰਹੇ, ਨਾ ਉਧਰ ਕੇ ਰਹੇ’ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਮੂਹਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਤਖਤਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਰਹੀ, ਕਿਸੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।’ ਅੱਗੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਅਮਲ ਵਿਚ ਉਹ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਭਾਜਪਾ ਜਾਂ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਵਰਗੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਸੂਰ ਇਸ ਲਈ ਕੱਢਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਪਦੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਟਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਦਬਾਓ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਵੇਖ ਲਓ,

ਸੰਤ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ

ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ

ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ

ਸੰਗਤ ਵੇਚਦੀ ਵੇਟਾਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਵੇਚ ਗਏ’। ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਅਕਲ ਤੋਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸੌਦਾ ਬੋਕ ਦੇ ਭਾਅ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਨਾਲ ਉਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਕੀਤਾ ਭੁਗਤਿਆ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਚਸਕਾ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਅਪਰਾਧੀ ਟੋਲਿਆਂ ਦੇ ਬੋਸ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤਾਕਤ ਝੋਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਜਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇਗਾ। ਫਿਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਆਪ ਰੱਖ ਸਕਣ।

ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਧਾਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਵਾਹਵਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਸਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਵੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵੀ ਸਹਾਰਨੀ ਪਈ ਪਰ ਉਹ ਚਸਕਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕੇ। ਸਾਧਵੀ ਉਮਾ ਭਾਰਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਕੋਲੋਂ ਟਕੋਰਾਂ ਕਰਦਾ ਕੇ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਲੇਝੂ ਸੁੱਟਦੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਡੇਰੇ ਦੀ ਝਾੜੂ ਬਰਦਾਰ ਜਾ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਧ ਤੇ ਸਾਧਵੀਆਂ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਜਾਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਟਿਕਟ ਖਾਤਰ ਨੱਚਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਸੰਤ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਗੱਦਾਰੀ’ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਦਾਰੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਅੱਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਵੀ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਤਜਰਬਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਦੇ ਅਰਜਨ ਦੀ ਅੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫੁੱਡਣ ਲਈ ਬੋਹੜ ਦੇ ਟਾਹਣੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠੀ ਇੱਲ ਦੀ ਅੱਖ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੱਜ ਦੇ ਕਈ ਸਾਧਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਜ਼ੀਰੀ ਕੁਰਸੀ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਪਈ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਤੁਰਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੋਂ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਹੰਢੇ-ਵਰਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੀਹ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਣਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਹ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੰਨ ਲਵੋ ਜਿਹੜੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਫਾਦਾਰੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤਿਆਗੀ ਪੁਰਸ਼ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪੈਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮੰਨ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੋੜ ਲਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਾਲਤ ‘ਨਾ ਖੁਦਾ

ਸਿੱਖ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇੰਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਨਿਭਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।’

ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਅਸ਼ਟਾਂਗ (ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੱਠੇ ਅੰਗ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ) ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਨੌਟੋਂਕੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ, ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇਗਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੰਤ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਧਤ ਸੁਭਾਅ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੋਖਾ ਤਾਂ ਨਾ ਦੇਣ।

ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਤਿਆਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਭੇਖੀ ਸੰਤ ਬਾਰੇ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਧੁੰਦੇ ਦੀ ਅੱਗ ਸੇਕ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ: ‘ਕੋਈ ਕਬਰ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਮੁਰਦਾ ਲੇਟਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ?’ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਹੱਸ ਪਏ ਪਰ ਤੇਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਇਕ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਬੰਦੇ ਨੇ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਤ ਤਿਆਗੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਰਦੇ ਸਮਾਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਟਿਕਾਣਾ ਭਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਸੰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਵਾਈ ਤੇ ਸੌਣ ਲਈ ਬਿਸਤਰਾ ਵਿਛਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਵਾਢ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਖੜਾਕ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਾਧ ਉਠ ਕੇ ਉਧਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਕੰਧ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇਕ ਔਰਤ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਧ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਔਰਤ ਤੇ ਮਰਦ ਘੋੜੀ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਏ ਤੇ ਫਿਰ ਦੌੜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਓਝਲ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਧ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਸੌ ਗਿਆ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੇ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ਤੇ ਵੇਲੇ ਸਾਧ ਨੇ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਗਿਓਂ ਰੋਟੀ ਦੀ ਥਾਲੀ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਸਾਧ ਨੇ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਕਿਰਤੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, ‘ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਘਰ ਨੂੰ ਕਬਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਰ ਤਾਂ ਕਬਰ ਹੋਣ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਈ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕਿਰਤ ਕਰ ਕੇ ਬੱਕੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁੱਤੇ ਰਹੇ ਤੇ ਤੂੰ ਮੁਰਦੇ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਸੁੰਘਣ ਤੁਰ ਪਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਨਾਨੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ, ਨਿਕਲੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸੀ; ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਦਾਣੇ ਲੈਣ ਗਿਆ ਸੀ? ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਥੇ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ, ਤੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਲੱਤ ਕਿਉਂ ਫਸਾਈ ਸੀ?’ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਤ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਕਬੀਰ ਜੀ ਸੰਤ ਸਨ, ਅਕਲ ਦਾ ਦਾਨ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਭੇਖ ਲੱਬਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਕਬੀਰ ਖਿੰਬਾ ਜਲਿ ਕੋਇਲਾ ਭਈ
ਖਾਪਰੂ ਫੂਟ ਮਫੂਟ॥
ਜੋਗੀ ਬਪੁਤਾ ਖੋਲਿਓ
ਆਸਨਿ ਰਹੀ ਬਿਭੂਤਿ॥

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋਗੀ ਦਾ ਚੋਲਾ ਸੜ ਗਿਆ ਹੈ, ਭੇਖ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਸੜ ਮਰਿਆ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਹੁਣ ਸਵਾਹ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਗਸੀਰ ਜੀਦਾ ਠੀਕ ਆਖਦਾ ਹੈ, ‘ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਗਤ ਵੇਚਦੀ ਵੇਟਾਂ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਵੇਚ ਗਏ।’

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵੇਖਦਿਆਂ

ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ 'ਚੋਂ

ਪ੍ਰਿ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਹੋ ਰਿਹਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਿਆਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਦੇ 53 ਮੈਚ ਖੇਡੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ 117 ਸੀਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ੋਰ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ ਪੂਰੇ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਰਾਉਣ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਧੇਰੇ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ।

ਕਬੱਡੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਖੇਡ ਨਾ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਿਵਸ ਉਤੇ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨੇਤਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਖੇਡ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਖੇਡ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੈ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੈਚ ਉਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਨਾਬ ਪਰਵੇਜ਼ ਇਲਾਹੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸੀ। ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਜਲੌਅ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਦਾ।

ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਨੌਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਪੇਨ ਤੇ

ਇਰਾਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਕਾਫੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਚੌਦਾਂ ਟੀਮਾਂ ਭਾਗ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਝ ਟੀਮਾਂ ਬੇਹੱਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਨੇਪਾਲ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਐਵੇਂ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਸਪੇਨ, ਨਾਰਵੇ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਹੀ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਹੈਨ ਦੋਮ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੈਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਕਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਸ਼ਿਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਟੀਮਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਜਿੰਦਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਮੈਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਆ ਜਾਂਦੈ ਜਦ ਕਿ ਇਕਪਾਸਤ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਮੈਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤਿੰਨੇ ਮੈਚ ਇਕਪਾਸਤ ਰਹੇ। ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ 68-23, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 63-15 ਤੇ ਤੀਜੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ 70-18 ਅੰਕਾਂ ਉਤੇ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਦੋਮ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਰਵੇ ਤੇ ਸਪੇਨ ਦਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਨਾਰਵੇ ਨੇ 49-35 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਦੂਜਾ ਮੈਚ ਇਟਲੀ ਤੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਦਾ 68-8 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਫਿਰ ਇਕਤਰਫਾ ਰਿਹਾ। ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਫਸਵਾਂ ਮੈਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੈਚ ਦਾ ਹਰੇਕ ਧਾਵਾ ਤੇ ਹਰੇਕ ਜੱਫਾ ਵੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੈਚ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚਲੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੱਪ ਵੱਲ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਇਸ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ 41 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 43 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ।

ਢੁੰਡੀਕੇ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਚਾਲੇ ਮੈਚ ਹੀ ਕਾਂਟੇਦਾਰ ਰਿਹਾ ਜੋ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ 39 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 51 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ

ਬੋਲੋਤੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਕਾਰਨ ਉਨੇ ਦਰਸ਼ਕ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚ ਵੇਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕੇ ਜਿੰਨਿਆਂ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਢੁੰਡੀਕੇ ਦੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ 'ਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਖੇਡਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ। ਅਵੱਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਯੋਗਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦੇਵ ਦੇ ਆਉਣ ਉਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ

ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਕਬੱਡੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ

ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲਦਾ ਮੈਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਦੇਵ ਤੋਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਪਾਈ ਤੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਟੀ.ਵੀ. ਤੋਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਚ ਦੇ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਵੀਹ ਪੱਚੀ ਮਿੰਟ ਰੁਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਚਲਦੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਸ਼ੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਰੂਪਨਗਰ ਵਿਚ ਦੋ ਮੈਚ ਇਕਪਾਸਤ ਰਹੇ ਜਦ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ। ਉਹ ਮੈਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 56-37 ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ

ਜਿੱਤਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੂਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਨੰਬਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਨਾਰਵੇ ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੂੰ 62-25 ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ 71-9 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚਾਲੇ ਗਹਿਗੱਡਵੇਂ ਭੇਡ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਕੁਝ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇ ਰੀਪਲੇਅ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰਨਾ

ਪਿਆ। ਉਥੇ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ 58-23, ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 68-23 ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 42-34 ਨੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਪੇਨ ਦੀ ਟੀਮ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੋਂ 70-26, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਤੋਂ 71-17 ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇਟਲੀ ਤੋਂ 50-37 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤੀ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮੈਚ ਇਕਪਾਸਤ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਡੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ 48-41, ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 58-22 ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੇ

ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ 60-29 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਕਪੂਰਥਲੇ ਵਿਚ ਨਾਰਵੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ 63-24, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੂੰ 82-11 ਤੇ ਇਟਲੀ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ 52-31 ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 45-22, ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 62-26 ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ 51-24 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਮੈਚ ਹੋਏ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸਪੇਨ ਨੂੰ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਨੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਨੂੰ 53-49, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਨਾਰਵੇ ਨੂੰ 67-15 ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਤੁਰਕਮੇਨਸਤਾਨ ਨੂੰ 50-12 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤੇ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਨੂੰ 64-22, ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਨੂੰ 65-19 ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ 51-8 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਰੁਧ ਵਾਕ ਓਵਰ ਮਿਲਿਆ।

ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਹਰ ਮੈਚ ਪਿੱਛੋਂ ਹਰੇਕ ਟੀਮ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟ ਲਈ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਰਲਡ ਕੱਪ ਦੇ ਮੈਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣ ਤਕ 10 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ 27 ਖਿਡਾਰੀ ਡਰੱਗੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸੱਤ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚਾਰ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਚਾਰ, ਨਾਰਵੇ ਦੇ 2 ਅਤੇ ਭਾਰਤ, ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ ਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਇਕ ਇਕ ਹਨ। ਅਜੇ ਤਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਖਿਡਾਰੀ ਡਰੱਗੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖਣ ਤਕ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹੀ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਖੇਡਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਵੀ ਤਦ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਟੀਮ ਦੇ ਛੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਿਡਾਰੀ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਫੇਲ੍ਹ ਨਾ ਹੋਏ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕਬੱਡੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਡੋਪ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਜਾਪਦੈ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਤਾਂ ਡੋਪ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਹ ਤੋੜ ਬੈਠੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਟੀਮਾਂ ਵੀ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹਨ।

ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਖਿਆਂ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜੀ ਡਾਂਸ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ 'ਪੰਜਾਬ ਦਿਵਸ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੰਗਤਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਆਖ ਕੇ ਵੀ ਪੀੜਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਨੇ ਹੀ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਸੂਮਾਂ ਅਤੇ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ ਅੱਗਾਂ ਲਾ ਕੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਅੰਬਰ ਵੀ

ਐਮ.ਪੀ. ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ, ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮੇਤ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਬਠਿੰਡੇ ਬਾਲੀਵੁਡ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦਾ ਨਾਚ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਬੇਹੁਦਾ ਗੀਤ 'ਛਮਕ ਛੱਲੋ' ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਡਾਂਸ ਗਰੁਪ ਦੀਆਂ ਅੱਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਾਂਸ ਵੇਖ ਕੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵਜਾ

ਪਿਆ ਰਹੇ ਤੇ ਢੱਠੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂਗੇ ਕਿ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸੁੱਖ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਈਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਨਾ ਚਲਾਈਆਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਯਾਦ ਕਿਵੇਂ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ?

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕੁਰਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ

ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਖਬਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਕੈਟਰੀਨਾ ਕੈਫ਼ ਜਾਂ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੂਕੋਨ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਕ-ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਆਈ ਤਾਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੇ ਜੇ ਦੋ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਦੋ ਕਰੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਾਹ, ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਖਿਓ! ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਭਣ ਦੇ ਰੋਣੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁਡ ਤੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁ-ਬੇਟੀਆਂ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਇਸ ਸੁਨਾਮੀ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਿਤਾਮਾ ਅਤੇ ਲੀਡਰ, ਕੈਟਰੀਨਾ ਅਤੇ ਪਾਦੂਕੋਨ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਚਾ ਕੇ ਕਿਹੜੀ ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ 4-5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਭਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਛੱਪਰ ਹੀ ਬਣਵਾ ਦਿੰਦੇ? ਪਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਾ ਕਦੀ ਫਰਕ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਫਰਕ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਫਰਕ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਇਹੋ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਬਰੂ ਪੁੰਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅੱਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਚਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿੱਟ ਲਾਹਨਤ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਨੇ ਪੈਸੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ

ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਣ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰਚੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿੰਨੇ ਇਹ ਨਾਚ ਨਚਾਉਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਫੋਕੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖਰਚੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੋਟਰ ਸਿਆਣੇ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਣਾ ਮਦਾਰੀ ਬਾਂਦਰ ਨੂੰ ਫੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲੀਆਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ? ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਧਰਮ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਵਕਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਰਿਸਤੇ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾਂ ਟੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਹਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਵਾਨ ਧੀਆਂ ਤੋਂ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰੱਜ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਸਾਡੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ-ਧੀਆਂ ਅਪਨਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਮਾਪੇ ਗੁੱਠੀ ਲੱਗ-ਲੱਗ ਕੇ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਘਟੀਆ 'ਛਮਕ ਛੱਲੋ' ਵਰਗੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਨਿਘਾਰ ਲਈ ਹੋਰ ਰਸਤੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਨੰਨੀ ਛ' ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਰਨ 'ਤੇ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਅੱਬਰੂ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨੱਚ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸੀਓ! ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਲਈ ਇਹ ਨਵਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਓ ਪੰਜਾਬੀਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਉਣਾ ਸਿਖਾਈਏ ਕਿ ਇਵੇਂ ਵੀ ਜੀਵੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਹ! ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖਿਓ ਜੀ ਵਾਹ!! ਵਾਹ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਿਓ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਲੀਡਰੇ ਜੀ ਵਾਹ!!! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ, ਰੱਬ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ!

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਰੋਇਆ, ਧਰਤੀ ਵੀ ਰੋਈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਇਹ ਦਰਦਨਾਕ ਕਾਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁੰਨ ਤੇ ਡੋਰ-ਡੋਰ ਹੋ ਗਈ। ਸਤਾਈ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕ ਅਜੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਭੱਜੇ-ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਮੁੜ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਤਰਲੇ-ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਐਸਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤਾਂ ਕੀ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਧਰ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ ਵਿਖੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਉਜੜੇ ਲੋਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਇਧਰ, ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਉਸੇ ਹੀ ਦਿਨ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂ ਤੇ ਪਿਤਾਮਾ', 'ਪੰਥ ਦੇ ਰਖਵਾਲੇ' ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ

ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਆਪਣੇ ਡਾਂਸ ਗਰੁਪ ਨਾਲ 'ਛਮਕ ਛੱਲੋ' ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ

ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਡਾਂਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਡਾਂਸ ਦਾ ਅਤੇ ਗਾਣੇ ਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਫਾਰੇ ਲੱਗ ਲੱਗ ਪਏ ਮਰਨ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਾਵੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਜਾਵੇ, 1984 ਦੇ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ ਉਜੜੇ ਫਿਰਨ, ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਭਾਵੇਂ ਭੁੱਖਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲ ਦਲ ਵਿਚ ਧੱਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਪੰਥ ਦੇ ਰਾਖੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰ ਜੋ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਤਾਂ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਵੀ ਰੱਜ ਕੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤਾਂ ਕਿੰਗ ਖਾਨ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ

ਮਨਮੋਹਨ ਦਾ ਨਾਵਲ ਨਿਰਵਾਣ: ਲਗਾਤਾਰ ਤੁਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗਾਥਾ

ਮਨਮੋਹਨ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਕੁਝ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸੰਕਟ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਕਸਲਵਾਦ, ਭਾਰਤੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲ ਸਟਾਰ, ਨਵੰਬਰ 84 ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੰਗਿਆਂ, ਬਾਬਰੀ

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰਿਜਨਲ ਸੈਂਟਰ ਬਠਿੰਡਾ

ਮਸਜਿਦ ਕਾਂਡ ਅਤੇ ਗੋਧਰਾ ਕਾਂਡ ਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਵੀ।

ਟੈਰੀ ਈਗਲਟਨ (2004) ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਵਲ ਉਹ ਵਿਧਾ ਹੈ ਜੋ ਦੁਜੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਈਗਲਟਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਸਾਹਿਤਕ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਕੜੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਨਸਲ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹੈ... ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪਿੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਧੁਨਿਕ ਈਜ਼ਾਦਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗਵਾਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਸਮਕਾਲੀ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਬਾਪ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਖੇਧ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕਾਰੀ ਇਕ-ਰੇਖਕੀ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਹੁ-ਰੇਖਕੀ ਹੈ; ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਵਿਚ ਨਕਸਲਵਾਦ ਅਤੇ ਬੁੱਧਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਮੁੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਨ।

ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦ (ਨਕਸਲਵਾਦ ਜਾਂ ਮਾਓਵਾਦ) ਅਤੇ ਬੁੱਧਵਾਦ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵੱਜੋਂ ਉਭਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਾਵਲ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਜਾਂ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਰਗੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੁਮੇਲ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਦੂਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਖਕ ਕਾਰਪੈਨਟੀਅਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਨੂੰ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਜਾਦੂਈ ਸਬੰਧ ਅਸਾਧਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਧਾਰਨ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਵਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਵਿਚ ਇਸ ਜੁਗਤ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਨਾਵਲ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਗਾਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਨੇ ਇਸ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਬੁੱਧਵਾਦ ਨੂੰ ਭੂਤਕਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਜੋਂ ਸਾਰਥਕਤਾ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਦੋਵੇਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੇਲ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵਾਂ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਭਿੜਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਮੁੜ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੰਜ ਵੀ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੀਤ ਨਾਲੋਂ ਕੁੱਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਲਕੀਰਾਂ ਮਿਟਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਾਦੂਈ ਯਥਾਰਥ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਗਲਪ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭੂਤਕਾਲ, ਤੱਥ ਅਤੇ ਗਲਪ, ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ, ਮਿੱਥ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜੋ ਅੰਤਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਕਦਰ ਧੁੰਦਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਲੇਖਕ ਮਨਮੋਹਨ, ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਚ ਅਹੁਦੇ ‘ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਨਿੱਗਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਮਿਥ ਰੂਪਾਂਤਰਣ’, ‘ਦੈਰੀਦੀਅਨ ਵਿਖੰਡਨ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਗਿਆਨ ਸ਼ਾਸਤਰ’ ਅਤੇ ‘ਮਿਸ਼ੇਲ ਫੂਕੋ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਜੁਗਤ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਆਲੋਚਨਾ ਤੇ ਖੋਜ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। 1982 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕ ‘ਅਗਲੇ ਚੌਰਾਹੇ ਤੱਕ’ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰਿਆ। ‘ਮਨ ਮਹੀਅਲ’, ‘ਸੁਰ ਸੰਕੇਤ’, ‘ਨਮਿਤ’, ‘ਅਥ’, ‘ਨੀਲਕੰਠ’ ਅਤੇ ‘ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਚੌਥਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਹਿਤ ਆਲੋਚਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਲੇਖਕਾ ਕੁਰਤਲ ਐਨ ਹੈਦਰ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਵਲ ‘ਆਗ ਕਾ ਦਰਿਆ’ ਨਾਲ ਮੇਲਦੇ ਹਨ। ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਿਆ ਇਹ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਨਾਵਲ 2011 ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਂਜ ਵੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਚੌਖਟੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤ-ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ ਲੰਬਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਲੇਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਇੱਥੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਕੇਤ ਨਾਵਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਬਾਰੇ ‘ਸੋਚ’ ਤੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਜਰੂਰੀ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਨਿਸਚਿਤ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਚਗਾਨਾ ਭਰਮ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂਰਵ-ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਲਗਭਗ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹਾਲ ਇਨਲਾਈਟਨਮੈਂਟ ਦੀ ਵਾਰਸ ਬੁਰਜ਼ਵਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਨਿੱਕੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੁਦ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਣ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਿਮ, ਈਸਾਈ, ਪਾਰਸੀ, ਬੋਧੀ, ਬੋਡੋ, ਨਾਗਾ, ਤਾਮਿਲ, ਗੋਰਖਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿੱਕੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਅੰਦਰੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਤੀਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ ਜੋ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਦਾ ਵੀ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਗਲਪ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਜਾਂ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਅਤੇ ਬੁੱਧਵਾਦ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਵਾਂ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਦੂਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਨਕਸਲਵਾਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਦੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਅਸਾਂਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਫਰੈਡਰਿਕ ਜੇਮਸਨ ਅਤੇ ਲਿੰਡਾ ਹੁਚੀਅਨ ਦਰਮਿਆਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਵਾਦ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਾਅਵਾ ਕੁੱਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਮਸਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਰਤ ‘ਪੋਸਟ-ਮੌਡਰਨਿਜ਼ਮ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਲੋਜਿਕ ਆਫ ਲੇਟ ਕੈਪੀਟਲਿਜ਼ਮ’ (1991) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਕਸਤ ਬੁਰਕੌਮੀ ਸਰਮਾਏ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਹੁਦਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਗਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੀ ਜਾਂ ਸੱਖਣੀ ਆਪਹੁਦਰੀ ਨਕਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਅਣ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਵੀ ਹੈ।

ਲਿੰਡਾ ਹੁਚੀਅਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦ ਪੋਲਿਟਿਕਸ ਆਫ ਪੋਸਟਮੌਡਰਨਿਜ਼ਮ’ (1988) ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਮਸਨ ਦਾ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਬਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤੀਕਰਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੀਜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜਾਂ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਕਿਰਤਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਗਲਪ) ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜੇਮਸਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤੀਕਰਨ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਮੁਲਕਾਂ

(ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਏਸ਼ੀਆਈ, ਅਫਰੀਕੀ, ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ) ਉਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਲਾ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦ ਬੀਤੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਜਾਂ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਅਰਥ-ਵਿਹੁਣੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਜੇਮਸਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਿਆਂ “ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਅੰਤਰਬੋਧਿਕਤਾ” ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਗਲਪ ਨੂੰ ਲਿੰਡਾ ਹੁਚੀਅਨ ਨੇ ਹਿਸਟੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਿਕ ਮੈਟਾਫਿਕਸ਼ਨ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਮਾਰਗ੍ਰੇਟ ਐਟਵੁੱਡ ਅਤੇ ਮਾਈਕਲ ਔਨੋਂਦਾਤਜੀ, ਅਫਰੀਕਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸਲਮਾਨ ਰਸ਼ਦੀ ਅਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਮਾਰਕੁਏਜ਼ ਗਾਰਸੀਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜੋ ਜਾਦੂਈ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਉਤਰ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਸਲ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੈ।

ਦੋਵੇਂ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਸਦੀਵੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿੰਦ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੁੱਧਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮਾਰਕਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੰਕਟਮਈ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਪਾਰਗਮਤਾ ਦੀ ਸਿਰਫ ਚੇਸ਼ਟਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਨਾਵਲ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਬੁੱਧਵਾਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਿੰਨਾ ਉਹ ਬੁੱਧ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਸੀ। ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਖੰਡਤ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪਤਨ ਵਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮਿਲਿੰਦ, ਚੀਨੀ ਬੋਧੀ ਹੂਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਰਾਹੀਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਟ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਚਰਮ-ਸੀਮਾ ‘ਤੇ ਅਪਤਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਿਲਿੰਦ ਦੇ ਚਤੁਰਸੇਨ ਵਰਗੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕਬਾਇਲੀ ਕਲਟ ਵਿਚ ਨਿਘਰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨਿਰਪੇਖ ਸੱਚ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਢੇਰੀ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨਾਲ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਬੱਲਿਉਂ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਸਰੇ ਉਹ ਜੀ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਚਗਾਨਾ ਭਰਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਨਾਵਲ ਸਿਖਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਕੁਝ ਅਸਤਿਤਵਵਾਦੀ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਿਲਿੰਦ ਬੁੱਧਵਾਦ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਮਾਓਵਾਦ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰ੍ਹ-ਖੋਰ੍ਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖੋਫ਼ਨਾਕ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਖੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਹ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਪਲ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਿਅਰਥਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿੰਦੜ ਨਾਲ

ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਮੂ ਨੇ ਵਿਅਰਥਤਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦ ਮਿੱਥ ਐਂਡ ਸਿਸੀਫਸ’ (ਜਿਸ ਦਾ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ) ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਧਵਾਦ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਦੇਹ ਅਤੇ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਮਿਲਿੰਦ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇਵ ਮੁਨੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਬੁੱਧਵਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਬੋਧਿਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਖੁਦ ਕਬੂਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਚੀਨੀ ਯਾਤਰੀ ਹੂਆ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਲੈਣੀ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮਿਲਿੰਦ ਦਾ ਬੁੱਧਵਾਦ ਤੋਂ ਮੋਹ-ਭੰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਅਖਿਲੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੁਪਤ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਤਿਤਕਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਰਥਤਾ ਦੇ ਤੀਬਰ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਅਬਸਰਫ ਨਾਵਲ ਨਹੀਂ। ਵਿਅਰਥਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਟੋਪੀਆਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਤਸੱਵਰ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਹ ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ ਜੋ ਯਥਾਰਥ ਦੀ ਸਿਰਫ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੋਚਦੀ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਤੋੜ-ਭੰਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰਹੱਸਮਈਕਰਣ/ਆਦਰਸ਼ੀਕਰਣ ਅਤੇ ਨਿਖੇਧ ਵੀ। ਯਥਾਰਥ ਦਾ ਨਿਖੇਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਈਜ਼ਾਦਕਾਰੀ ਜੁਗਤਾਂ ਅਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿੰਦ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਮਿਲਿੰਦ ਆਪਣਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤਿਆਗਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਨੰਦ ਆਪਣੀ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਮਾਰਕਸ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ। ਪਰ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਨਾਇਕ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਟੁੱਟਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸ਼ਾਦੀ-ਸ਼ੁਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਨਾਇਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਵੈਧ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਧੱਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਿਲਿੰਦ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਪਿਆਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵਿਵਾਦਮਈ, ਅਨੈਤਿਕ, ਨਾ-ਕਾਬਲੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ; ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਘਿਨੌਣਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਦੋਨਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਹਾਲਾਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦਰੁਸਤ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੈ।

ਰਾਜਧਾਨੀ ਟ੍ਰੇਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ “... ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਪੰਕਜਾ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਤੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਅਨੰਦ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ, ਪੂਰੇ ਜੀਅ ਜਾਨ ਲਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਏਗਾ।” ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਮਿਲਿੰਦ ਧਮ

ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਕੇ ਭਿਖਸ਼ੂ ਹੂਆ ਨੂੰ ਕਮਲਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਲਿੰਦ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਲੱਭ ਲਿਆ ਏ। ਨਿਰਵਾਣ ਕਦੇ ਇਕ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਨੇ। ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੀਵਾ ਆਪ ਹੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਲਣਾ ਹੁੰਦਾ ਏ...! ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੰਧ ਆਪ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਏ।” ਹੂਆ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਧਵਾਦ ਦੀ ਨਵੀਂ/ਨਵੇਕਲੀ ਪੜ੍ਹਤ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਵਾਣ (ਮੁਕਤੀ) ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਰਵਾਣ ਬਹੁਅਰਥੀ ਅਤੇ ਬਹੁਪਰਿਪੇਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਵਾਣ ਬੁੱਧਵਾਦ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਅਤੇ ਸਥਾਪਤ ਰੂਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਦਰੋਹ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ (ਮਿਲਿੰਦ) ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਵਾਣ ਹੈ।

ਨਾਵਲ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਵੀ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗਤੀ ਜਾਂ ਦਿਸ਼ਾ ਰੱਖਕੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਾਈਕਲੀਕਲ (ਚਕਰਾਤਮਕ) ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪਲ ਨੂੰ ਵਿਚ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਆਯਾਮ ਦੇਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਵਾਣ ਮਿਲਿੰਦ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਵਿਯੋਗੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਲਾਲਸਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਆਦਤ ਵੱਸ ਸਿਰਫ ਚੇਸ਼ਟਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਨੀਤਸ਼ੇ ਦੀ ਕਿਰਤ ‘ਦੱਸ ਸਪੇਕ ਜ਼ਰਾਸਤਰਾ’ (1883) ਵਿਚ ਜ਼ਰਾਸਤਰਾ ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜੰਗਲ ਦੀ ਵੀਰਾਨਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਜ਼ਰਾਸਤਰਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀਰਾਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ? ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੀਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹੱਸਦਾ ਹਾਂ, ਰੋਂਦਾ ਹਾਂ, ਘੁਰਕਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।” ਜ਼ਰਾਸਤਰਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਬਜ਼ੁਰਗ ਸੰਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਰੱਬ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।” ਉਸ ਸੰਤ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖਤਾ ਆਦਤ ਵੱਸ ਨਿਰਪੇਖ ਸੱਚ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੀ ਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਖੋ ਚੁੱਕੀ ਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੀ ਯੂਟੋਪੀਆਈ ਤਲਾਸ਼ ਹੀ ਜੇਮਸਨ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਵਚੇਤਨ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਕਲਾ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਜਾਂ ਰੱਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਮਹਾਂ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਬੁੱਢੇ ਸੰਤ ਵਾਂਗ ਹੱਸਣ, ਰੋਣ ਅਤੇ ਘੁਰਕਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਖੋ ਚੁੱਕੀ ਏਕਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ‘ਨਿਰਵਾਣ’ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚ ਬਠਿੰਡੇ ਨੱਚੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ

—ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ

ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਠਿੰਡੇ ਨੱਚੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ।
ਗਿੱਠ ਗਿੱਠ ਨਿੱਕੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਖੰਡ ਦੀਆਂ ਪੁੜੀਆਂ।

ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਚਿੱਟੇ ਦਾਹੜੇ ਦਿਲ ਦੇ ਕਾਲੇ ਨੀਤਾਂ ਬੁਰੀਆਂ।
ਕੁੜੀਆਂ ਨੱਚਣ ਬੁੱਢੇ ਹੱਸਣ ਹਵਸਾਂ ਖਵਰੇ ਕਿਥੇ ਜੁੜੀਆਂ।

ਕਿਸ ਬਾਬਲ ਦੀਆਂ ਇਹ ਨੇ ਜਾਈਆਂ ਕਿਸ ਮਮਤਾ ਤੋਂ ਇਹ ਨੇ ਬੁੜੀਆਂ।

ਕਿਸ ਵੀਰੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਨੇ ਭੈਣਾਂ ਆਈਆਂ ਛੱਡ ਪਟੋਲੇ ਗੁੜੀਆਂ।

ਨਜ਼ਰਾਂ ਦੇ ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿ ਕੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਹੋ ਜਾਣ ਬੁੜੀਆਂ।
ਤੱਕ ਨੰਗੇ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਆਖਣ ਹਾਇ ਉਏ ਤਿਤਲੀਆਂ ਉੜੀਆਂ।

ਐਸਾ ਹੜ੍ਹ ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਆਇਆ ਵਕਤੋਂ ਖੁੰਝ ਫੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੁੜੀਆਂ।
ਮੈਂ ਸੁਰਜੀਤ ਰਹੀ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਡੁੱਬਣੋਂ ਕਦੀ ਨਾ ਮੁੜੀਆਂ।

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਉਚਰਿਓ ਮਤਿ ਸਿਉ ਬੈਨ

ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ' ਵਿਚ ਦੋਹਰਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ 'ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਤ 221 ਤੋਂ 230 ਨੰਬਰ ਤੱਕ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ 'ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ-ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਟਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ' ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਰਚਨਾ 201 ਤੋਂ 210 ਤੱਕ ਹੈ। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੀ ਖੋਜ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ 'ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਤਰ ਵੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮਨ ਵਿਚ ਜਿਗਿਆਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਉਤਰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ? ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਤਰ ਲੱਭਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਹਿਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਨੇ ਬੁੱਧੀ (intellect) ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰੋ। ਅਗਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੀ ਹੈ? ਧਰਮ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਸਮਝਾਉ:

ਏਕ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਆਤਮਾ ਉਚਰਿਓ ਮਤਿ ਸਿਉ ਬੈਨ। ਸਭ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੋ ਕਹਹੁ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਤੈਨ। 201 (221) ਕੋ ਆਤਮਾ ਸਰੂਪ ਹੈ? ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਬਿਚਾਰ? ਕਉਨ ਧਰਮ, ਕੋ ਕਰਮ ਹੈ? ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ। 202 (222) ਅਗਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਮ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਣਾ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਨਾ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਵਰਗ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਿਆਣਪ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਰਕ-ਵਿਤਰਕ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਦਲੀਲ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਦਲੀਲੀ ਅਰਥਾਤ ਅਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਨਿੰਦਾ ਜਾਂ ਚੁਗਲੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਜਾਂ ਉਸਤਤਿ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਪਾਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਯੋਗ ਅਰਥਾਤ ਤਿਆਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੋਗ ਅਰਥਾਤ ਵਿਲਾਸ ਜਾਂ ਐਸ਼-ਇਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਾਨਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ, ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਰਮ, ਸਵਰਗ ਅਤੇ ਨਰਕ, ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਮੁਰਖਤਾ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਵਿਤਰਕ, ਉਸਤਤਿ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ, ਯੋਗ ਅਤੇ ਭੋਗ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ ਆਦਿ: ਕਹ ਜੀਤਬ ਕਹ ਮਰਨ ਹੈ? ਕਵਨ ਸੁਰਗ ਕਹ ਨਰਕ? ਕੋ ਸੁਘਤਾ, ਕੋ ਮੂੜਤਾ?

ਕਹਾ ਤਰਕ ਅਵਤਰਕ? 203 (223) ਕੋ ਨਿੰਦਾ, ਜਸ ਹੈ ਕਵਨ? ਕਵਨ ਪਾਪਾ? ਕਹਾ ਧਰਮ? ਕਵਨ ਜੋਗ, ਕੋ ਭੋਗ ਹੈ? ਕਵਨ ਕਰਮ ਅਪਕਰਮ? 204 (224) ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਮ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਹਿਨਸੀਲਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਵਿਚ "ਕਹਹੁ ਸੁਸ਼ਮ ਕਾ ਕੋ ਕਹਹਿ?" ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ (ਅ) ਮਿਹਨਤ, ਮਨ ਵੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਆਸ, (ਅ) ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਜ। ਇਸੇ ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅੱਧ "ਦਮ ਕੋ ਕਹਾ ਕਹਿਤ?" ਵਿਚ 'ਦਮ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸਰੀਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਗਾਂ-ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ, ਮਸ਼ਕ'। 'ਕਹਿਤ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਦਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?' ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "That is called effort? and that should endurance be called?" ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰ ਜਾਂ ਸੂਰਮਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਤਾ ਜਾਂ ਦਾਨੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਦੀ ਪੁੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਮੰਤਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 'ਮੰਤਰ' ਦਾ ਅਰਥ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ' ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਰੰਕ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਜਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਹਰਖ ਅਰਥਾਤ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਗ ਅਰਥਾਤ ਗ਼ਮੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਰੋਗੀ ਜਾਂ ਬੀਮਾਰ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੋਹ-ਮਮਤਾ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਸਮਝਾਉ, ਉਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਦੱਸੋ:

ਕਹਹੁ ਸੁਸ਼ਮ ਕਾ ਕੋ ਕਹਹਿ? ਦਮ ਕੋ ਕਹਾ ਕਹਿਤ? ਕੋ ਸੂਰਾ ਦਾਤਾ ਕਵਨ? ਕਹਹੁ ਤੰਤ ਕੋ ਮੰਤ? 205 (225) ਕਹਾ ਰੰਕ ਰਾਜਾ ਕਵਨ? ਹਰਖ ਸੋਗ ਹੈ ਕਵਨ? ਕੋ ਰੋਗੀ ਰਾਗੀ ਕਵਨ? ਕਹਹੁ ਤਤੁ ਮਹਿ ਤਵਨ!! 206 (226) ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦ-ਪ੍ਰਸੰਨ, ਖੁਸ਼ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੌਣ ਹੈ? "ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕੋ ਚਾਰ" ਦਾ ਅਰਥ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ-ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਸ਼ਰੀਫ ਬੰਦੇ ਦਾ ਚਲਨ' ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ? ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਾਚੀਏ ਤਾਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਰਥ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁੱਕਵੇਂ ਹਨ ਕਿਉਂ ਕਿ ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ 'ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ' ਦਾ ਅਰਥ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ (ੳ) ਚਤੁਰ, ਸਿਆਣਾ, ਸਾਹਸੀ, ਉਤਸ਼ਾਹੀ (ਅ) ਢੀਠ, ਨਿਰਲੱਜ, ਦਲੇਰ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ 'superb' ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਸ਼ਾਨਦਾਰ, ਅਤਿ ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਵਧੀਆ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਪਹਿਲੇ ਅਰਥ ਅਰਥਾਤ ਸਿਆਣਾ, ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੁੱਕਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿਆਣਾ। ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਨੀਚ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਿਆ ਹੋਇਆ ਅਰਥਾਤ ਛੇਕਿਆ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਕੌਣ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਕਰੋ। ਅਨਵੇਂ ਛੰਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਵਹਿਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਅਤੇ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਮਨਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਸ਼ਟਾਵਾਂ ਭਾਵ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ 'ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਰਥਾਤ ਸੁਤੇ-ਚਾਨਣ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

ਕਵਨ ਰਿਸਟ ਕੋ ਪੁਸਟ ਹੈ? ਕਹਾ ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਚਾਰ? ਕਵਨ ਪ੍ਰਿਸਟ ਕੋ ਭ੍ਰਿਸਟ ਹੈ? ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਸਥਾਰ? 207 (227) ਕਹਾ ਭਰਮ ਕੋ ਕਰਮ ਹੈ? ਕਹਾ ਭਰਮ ਕੋ ਨਾਸ? ਕਹਾ ਚਿਤਨ ਕੀ ਚੋਸਟਾ? ਕਹਾ ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼? 208 (228) ਕਿਸੇ ਕਰਮ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ

ਦਾ ਬੰਧੋਜ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਗਿਆਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਰੋਗੀ ਅਰਥਾਤ ਰੋਗ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸੋਗੀ ਭਾਵ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਮਾ ਜਾਂ ਬਹਾਦਰ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਕੀ ਹੈ? ਦਾਤਾ ਜਾਂ ਦਾਨੀ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਕੌਣ ਹੈ? ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੱਸੋ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ "ਕੋ ਦਾਤਾ, ਗਿਆਨੀ ਕਵਨ?" ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਕਹੋ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰ" ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰ (ਸੁਆਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣੈ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ। ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਇਸੇ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਕੋ ਦਾਤਾ ਗਿਆਨੀ ਕਵਨ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ਅਬਿਚਾਰ" ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, Tell me the judicious and injudicious:

ਕਹਾ ਨੋਮ ਸੰਜਮ ਕਹਾ? ਕਹਾ ਗਿਆਨ ਅਗਿਆਨ? ਕੋ ਰੋਗੀ ਸੋਗੀ ਕਵਨ? ਕਹਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨਿ? 209 (229) ਕੋ ਸੂਰ ਸੁੰਦਰ ਕਵਨ? ਕਹਾ ਜੋਗ ਕੋ ਸਾਰ? ਕੋ ਦਾਤਾ ਗਿਆਨੀ ਕਵਨ? ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰਿ। 210 (230) ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕੀ ਹਨ? ਜਾਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ-ਆਤਮਾ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਧਰਮ, ਕਰਮ, ਜਨਮ, ਮੌਤ, ਸਵਰਗ, ਨਰਕ, ਸਿਆਣਪ, ਮੁਰਖ, ਤਰਕ, ਬਿਤਰਕ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵਾਦ ਜਾਂ ਬਾਦ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਤਤਿ, ਨਿੰਦਾ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਪੁੰਨ, ਪਾਪ, ਭੋਗ, ਯੋਗ, ਗੁਣ, ਅਪਕਰਮ ਜਾਂ ਔਗੁਣ, ਉਦਮ, ਸਹਿਣਸੀਲਤਾ, ਸੂਰਾ, ਦਾਤਾ, ਤੰਤਰ, ਮੰਤਰ, ਰੰਕ, ਰਾਜਾ, ਹਰਖ, ਸੋਗ, ਰੋਗੀ, ਰਾਗੀ, ਰਿਸ਼ਟ, ਅਨੰਦਤਿ, ਮਜ਼ਬੂਤ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਸਿਆਣਾ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਜਾਂ ਨੀਚ, ਭਰਮ-ਮੂਲਕ ਕਰਮ, ਭਰਮ-ਨਾਸ਼ਕ ਕਰਮ, ਚਿਤ ਦੀ ਚੋਸ਼ਟਾ, ਅਚੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਨੋਮ, ਸੰਜਮ, ਗਿਆਨ, ਅਗਿਆਨ, ਰੋਗੀ, ਸੋਗੀ, ਧਰਮ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ, ਸੂਰਾ, ਸੁੰਦਰ, ਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ, ਦਾਤਾ, ਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਜੋ ਆਖਰੀ ਪੰਕਤੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅਗਲਾ ਸੰਕਲਪ ਬਣਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਨਿਆਯੁਕਤ ਜਾਂ ਬਿਬੇਕ-ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਨਿਆ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

'ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ' ਵਿਚ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ 'ਆਤਮਾ' ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦੋਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ: ਬ੍ਰਹਮ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼-ਐਸ਼ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਜੋਤਿ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ 'ਅਨੰਦ' ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ:

ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗ ਮਹਿ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 921) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜਨਮ ਲੈਣ ਅਰਥਾਤ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ, ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਹੈ? ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੋ ਮਨ! ਤੇਰਾ ਸਰੋਤ, ਤੇਰਾ ਅਸਲਾ ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਹੈ, ਪਰਮਾਤਮ-ਸਰੂਪ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣ। ਇਹ ਹੀ

ਤੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ, ਤੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਸਲਾ ਪਛਾਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸੁਭਾ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣ॥ (ਪੰਨਾ 441) ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਤਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਆਤਮਾ ਸ਼ਬਦ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਕੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਹੀ ਸਲੋਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਲੀਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਿਦਕ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰੋ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰਥ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਡੋਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਟਿਕਾਉ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਭਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਮੈਲ ਮਨ ਤੋਂ ਧੋਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਆਤਮਾ ਦੇਉ ਪੂਜੀਐ ਗੁਰ ਕੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥ ਅਤਮੇ ਨੋ ਆਤਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤਿ ਹੋਇ ਤਾ ਘਰ ਹੀ ਪਰਚਾ ਪਾਇ॥ ਆਤਮਾ ਅਡੋਲੁ ਨ ਡੋਲਈ ਗੁਰ ਕੈ ਭਾਇ ਸੁਭਾਇ॥ (ਪੰਨਾ 87) ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਨਦਰਿ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਦ੍ਰਵਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਵੈਤ ਅਤੇ ਦੁਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਅੰਦਰ ਇੱਕੋ ਆਤਮਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ: ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸਿਮਰਿਆ ਜਾਇ॥ ਆਤਮਾ ਦ੍ਰਵੈ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ॥ ਆਤਮਾ ਪਰਾਤਮਾ ਏਕੈ ਕਰੈ॥ ਅੰਤਰ ਕੀ ਦੁਬਿਧਾ ਅੰਤਰਿ ਮਰੈ॥1॥ (ਪੰਨਾ 661)

ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਬੁਰੀ ਬੁੱਧੀ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ-ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਦੁਰਮਤਿ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਫਿਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋਤ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ-ਪੂਰਨ ਤੱਥ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (ਪੰਨਾ 607)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਰੰਪਰਕ ਸੰਕਲਪ ਪਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੋਤ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਣਾ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਰਨ ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬੂੰਦ ਜਲ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਪਰਮਾਤਮ-ਜੋਤਿ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਇੱਕ ਦਾ ਹੀ ਪਸਾਰਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਤੋਂ ਅਤਮਾ ਦਾ ਸੁਭਾ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਮਿਲੇ ਜਲ ਕਾ ਜਲੁ ਹੁਆ ਰਾਮ॥ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਰਲੀ ਸੰਪੂਰਨੁ ਬੀਆ ਰਾਮ॥ (ਪੰਨਾ 846)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

- (1) ਅੱਜ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਵੋ ਕਿ ਮਧਾਣੀ, ਚਰਖਾ, ਸੰਦੂਕ, ਤੰਦੂਰ, ਕੁੰਡੀ ਸੋਟਾ, ਮੰਜਾ, ਪੀੜੀ, ਪਿੱਠੂ, ਗੁੱਲੀ ਡੰਡਾ, ਬਾਟੇ, ਗੱਡਾ, ਹਲ, ਪੰਜਾਲੀ, ਦਾੜੀ, ਖੂਹ, ਪਿੱਪਲ, ਬਰੋਟਾ, ਕਿੱਕਰ, ਟਾਹਲੀ, ਕਿਸ ਸ਼ੈਅ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਣ।
- (2) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਨ, ਜਦ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।
- (3) ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਹਨ, ਮਨ ਵਿਚ ਪੀੜ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।
- (4) ਭੁਚਾਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਆਫ਼ਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ।
- (5) ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈਦਾ ਹੈ।
- (6) ਹਰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹੀਏ ਜੋ ਜੀਵਨ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- (7) ਆਤਮ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਉਤੋਜਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ।
- (8) ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜ ਪਿਛੋਂ ਹੈ।
- (9) ਜਿਉਣਾ ਬੋਝਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਲਕਸ਼ ਨਹੀਂ।
- (10) ਇੱਛਾ ਹੀ ਸਭ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦੀ ਜਨਨੀ ਹੈ।
- (11) ਨਸ਼ੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
- (12) ਜਦੋਂ ਕ੍ਰੋਧ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਤਰਕ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- (13) ਇੱਛਾ ਬਲਵਾਨ ਹੈ।
- (14) ਕ੍ਰੋਧ ਉਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।
- (15) ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਈਰਖਾਲੂ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਣਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (16) ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਹੀ ਈਰਖਾਲੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (17) ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮ-ਸਿੱਧੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (18) ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਣ ਲੈਣ, ਪਛਾਣ ਲੈਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਪੂਰਨਤਾ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।
- (19) ਡਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਹੈ।
- (20) ਜਿਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਡਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦੇਵੋ।
- (21) ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ।
- (22) ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਘਰ-ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇ।
- (23) ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਆਪਣੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।
- (24) ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (25) ਬੀਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹਾਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।
- (26) ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ।
- (27) ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਭੂਤ ਕਾਲ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- (28) ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ/ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ।
- (29) ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ।
- (30) ਧਰਮ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਕੇਵਲ ਸੰਤਾਪ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਅਸਾਂਝ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ
ISBN #978-0-9781624-9-8

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਵਾਣ ਦੇ ਨੰਗੇ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਦੀਪੀ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਮਣ ਪੱਕਾ ਝੋਲਾ ਵਗਾ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਜਿਵੇਂ ਘੁਮਿਆਰਾਂ ਦਾ ਗਧਾ ਇੰਨਾ ਢੇਰ ਕੇ ਭੱਠੇ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਲਕੇ ਹੇਠ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਨਹਾਉਂਦੀ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮਾਂ?”

“ਹਾਂ ਪੁੱਤ, ਆ ਗਈ ਪੜ੍ਹ ਕੇ?”

“ਮਾਂ, ਮੈਡਮ ਨੇ ਅੱਜ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਸੁਣਾਈ।”

“ਕਾਹਦੀ?”

“ਮੈਡਮ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰਨਾਕਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਪਾਪੀ ਸੀ, ਮਾੜੇ ਗਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।”

“ਫੇਰ?”

“ਮੈਡਮ ਆਂਹਦੀ ਸੀ, ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੌਤੋਂ ਮਰਿਆ ਫਿਰ। ਜਦੋਂ ਮਰਿਆ-ਨਾ ਦਿਨ ਸੀ ਨਾ ਰਾਤ, ਨਾ ਅੰਦਰ ਨਾ ਬਾਹਰ, ਨਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ, ਨਾ ਅਕਾਸ਼ 'ਤੇ।”

“ਪੁੱਤ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਦੇਰ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ ਨੇਰ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ।”

“ਮਾਂ, ਚੱਲ ਆਏ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਕਦੇ ਹਰਨਾਕਸ ਦੇਖਿਆ? ਮੈਡਮ ਆਂਹਦੀ ਹੁਣ ਮੁੱਕ ਗਏ ਨੇ...ਮਾਂ ਸੱਚੀ?”

...ਤੇ ਮਾਂ ਤੀਰਥੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਘੁੱਟ ਕੇ, ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਅੰਦਰੋਂ ਦੱਬ ਕੇ ਦੱਬਵੇਂ ਪੈਰੀਂ ਪੌੜੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ

ਭਲਾ ਹਰਨਾਕਸ ਹਾਲੇ ਹੈਗੇ ਆ...?

ਸੌਣਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਤਰ ਫੁਲੇਲ ਲਾ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕੁੱਤਾ ਸੋਹਣਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੈ ਤੇ ਨਸਲੀ ਵੀ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੀ ਗਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਢੇ ਨਾ? ਪਾਪ ਦੀ ਹੱਟੀ 'ਚੋਂ ਪੁੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਨ ਪਰ ਅਕਲ ਪੱਖੋਂ ਉਣੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੁਸਨ ਵੀ ਘੱਟੇ 'ਚ ਰੋਲ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਧੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬਾਪ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਖੋਟ ਐ ਤਾਂ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਕਾਹਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਜਾਂਦੇ ਓ ਕਿ ਕਲਯੁੱਗ ਕਿੱਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਐ? ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਗਊ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵੇਰੀ ਢਾਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ‘ਪਰਜਾ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ?’ ਉਤਰ ਸੀ, ‘ਮੱਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਲੋਕ ਮੁਰਖ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?’ ਇਜ਼ਤ ਦੇ ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਲਹਿ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਲਲਾਰੀਆਂ ਨੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਰੰਗੀਆਂ ਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਗੂੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਚਿੱਟਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਲੋਕ ਹੋਰ ਨਿਕਲੇ। ਕੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਹੋਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਕੰਮ ਤੇ ਖੇੜੇ ਦੋਵੇਂ ਨਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖਿਓ, ਜਿਉਣਾ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਭ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀਆਂ ਪੱਸਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਹੂਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਅੰਦਰ ਪਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੌੜੀਆਂ ਗਿਣ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦੈ ਕਿ ਚੁਬਾਰਾ ਹੇਠੋਂ ਕਿੱਡੀ ਦੂਰ ਐ? ਹਰਨਾਕਸ ਨੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਦੇ ਘਰ ਹਰਨਾਕਸ ਹਿੜ ਹਿੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ? ਜੇ ਮੰਨਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਰਵ-ਨਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਆਹ ਸਵਾਲ ਸੱਚ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੀ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗੋ...

ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਿਆ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ, ਕੁੰਡੀ ਮਾਰ ਪੱਟਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਅਨਾਰ ਵਾਂਗ ਫਟ ਗਈ, “ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਇਸ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਹਰਨਾਕਸ ਐਸ ਕਮਰੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਕਮਲੀਏ ਧੀਏ ਹਰਨਾਕਸ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕੇ, ਸਿਰਫ਼ ਝੱਗਾ ਪਜ਼ਾਮਾ ਹੀ ਬਦਲਦੇ ਆਏ ਨੇ।”

ਚੀਸਾਂ, ਹਾਉਕਿਆਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ 'ਚ ਲੱਬ-ਪੱਥ ਹੋਈ ਤੀਰਥੋਂ ਦੀ ਅੰਬਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਪਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਬੀਤਿਆਂ ਸੱਚੀਂ ਦਹਾਕਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਿਰੋਂ ਨੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੂੰਹ ਪਾਲੇ ਅਤੇ ਸੱਸ, ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਵਾਰਿਸ ਤਾਂ ਹੈਗੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਹਰਨਾਕਸ ਦਾ ਬੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਰਾ ਰਿਹੈ।

ਤੀਰਥੋਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਬੋੜਾ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬੜੀ ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਸ਼ਾਇਦ ਚੁੱਪ ਬੈਠਾ ਇਸ ਅਭਾਗਣ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੀਰਥੋਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸ਼ਾਇਦ ਉਦੋਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਕਿਤੇ ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ ਹੋਵੇ!

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ 'ਤੇ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਦੇ ਬੈਠਾ। ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਨੇ ਐਸਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਟੱਬਰ

ਦੀ ਮੱਤ ਹੀ ਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਪੁੱਤ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਪੜ੍ਹਨੇ ਹਟਾਉਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਕਿੱਲਾ ਭਰਾਵਾਂ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੋਤ ਨੇ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਫੇਰਿਆ। ਤੇ ਆਖਿਰ ਜੁਆਨੀ 'ਚ ਵੜਦੇ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ‘ਕੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਬੋਤੀ ਨੇ ਪੱਤਣ ਆਉਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ!

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਹ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰੂਘਰ ਅਕਸਰ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਘੱਟ ਜੋੜਦਾ, ਪਾਠ ਵੱਧ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਲੋਕ ਤੋੜਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਤਾਇਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੱਥ ਵੰਡਾਉਂਦਾ ਪਰ ਤਾਏ ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੜ ਗਏ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੰਗਣ ਲੱਗਾ। “ਆਪਣਾ ਕੀ ਵੰਡਿਆ ਐ?” ਨਾਲ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਪਿਛਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਕ ਦੀ ਬਾਂ ਪੂਰੇ ਪੰਜ ਹੀ ਗਹਿਣੇ ਲਿਆ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਗੱਲ ਵੱਸੋਂ ਨਿਕਲ ਗਈ।

ਤਾਇਆਂ ਦੀ ਭਤੀਜੇ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਉਚੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਵਰਗੀ ਬਣ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੀ ਅਣਖ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ। ਵਿਧਵਾ ਮਾਂ ਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਫੂਕ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ 'ਤੇ ਆਸ ਰੱਖ, ਉਹ ਉਸ ਬਾਣੇ ਵਾਲੇ ਕਾਫਲੇ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ

ਲਗਦਾ ਸੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਅਸਲੋਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਜੀਪਾਂ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਤਾਏ ਤਾਂ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਗਏ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ?

ਘਰ ਦੇ ਆਂਗਣ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਫਤਿਹ ਬਲਾਉਂਦੀ ਪਾਲੇ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਅੱਖ ਅੰਦਰੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ, “ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ, ਹੁਣ ਮੌਜਾਂ ਕਰ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੇਰੀ 'ਵਾ ਵੱਲ ਵੀ ਕੋਈ ਅੱਖ ਚੁਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇਗਾ।”

ਫਿਰ ਆਏ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਲੁੱਚਾ ਉਹਦੇ ਘਰੇ ਗੋਤੀ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵੱਲ ਖਰੂਦ ਕਰਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਾਂਭਲ ਗਈਆਂ। ਹੁਸਨ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਘੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜ਼ੋਰ-ਜਬਰੀ ਡੇਰੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਫ਼ਲਾਂ ਤਣੀਆਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਸਾਹ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਕਰਫੂ ਆਰਡਰ ਵਾਂਗ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ‘ਕੱਠੀ ਹੋਈ ਤੀਰਥੋਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਝੀਤਾਂ ਬਾਣੀਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਬਾਹਰ ਕੌਣ ਹੈ ਪਰ ਬੇਵੱਸ ਕਰ ਕੁਝ ਨਾ ਸਕੀ। ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਦਾ ਸਾਹ ਸੁਤਿਆ ਗਿਆ। ਧਰਤੀ ਜਿਵੇਂ ਹਚਕੋਲੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੋਵੇ!

“ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੁੱਧ ਲਿਆਵਾਂ?” ਪਾਲੇ ਦੀ

ਕੰਬਦੀ ਜੁਬਾਨ ਜਿਵੇਂ ਮਸਾਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਹੋਵੇ।

“ਦੁੱਧ? ਤੈਨੂੰ ਐਸ ਵੇਲੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਪਤਾ?” ਲਾਣੂ ਦੀ ਸਤਿਆਦ ਮਾਰਦਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਨਕਲੀ ਬਾਣੇ 'ਚ ਗਰਜਿਆ, “ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਘੜੀ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦੀ।” ਤੇ ਨਾਲੇ ਧੂਹ ਕੇ ਅਬਲਾ ਨੂੰ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਲੈ ਵੜਿਆ।

ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਧਰੀ ਤੀਰਥੋਂ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਨੁੱਡ ਨਾਲ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਫਿਰ ਗੜ੍ਹਕਿਆ, “ਬੁੜ੍ਹੀਏ, ਅੰਦਰ ਵੜ ਜਾ। ਪੜ੍ਹਪੜ੍ਹੀ 'ਚ ਇਕੋ ਲੰਘਾਈ ਬਹੁਤ ਐ।”

ਤੇ ਰਫ਼ਲ ਦੇ ਬੱਟ ਦੀ ਚੀਕ ਅੰਦਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਤੀਰਥੋਂ ਕੋਲੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਹਟਕੋਰੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਤੇ ਰਾਕਸ਼ ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੰਕਾ ਢਾਹ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂ ਰਾਹ 'ਚ ਆਈ ਤਾਂ ਰੋੜੇ ਸਾਨੂੰ ਚੁਗਣੇ ਬੜੇ ਸੁਖਾਲੇ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਨਾਲੇ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਆਖੀਂ, ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਬੜਾ ਬਲਦੇਵ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਲਾਹਵਾਂਗੇ ਉਹਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ।”

ਤੇ ਫਿਰ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਕੰਧਾਰ ਟੱਪ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਧਰ, ਡੇਰੇ 'ਚ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਬੇਵੱਸ ਅਬਲਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਦਾ ਉਡਦਾ ਗਹਿਰਾ ਧੂੰਆਂ, ਕਰੂਬਲਾਂ ਵਰਗੇ ਕੋਮਲ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡੀ ਜਾਂਦੀ ਲੁੱਚੀ ਖੇਡ ਤੋਂ ਸਹਿਮਿਆ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਲਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਮੇਰੇ ਵੀ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਪਹਿਰਾ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੈ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਵਰਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੀਂਦਾ ਟੁੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਐਸ ਵੇਲੇ ਭੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਹਾਲੇ ਖਾਲੂ ਹੀ ਟੱਪੀ ਸੀ ਕਿ ਦਰਿਆ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 28 'ਤੇ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੰਗ

ਸੱਚ ਨੱਚਦਾ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ਵੇਖਿਆ। ਸੁਣੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਰੰਗ ਵੇਖਿਆ।

ਗੋਤੇ ਇਸ਼ਕ ਵਿਚ ਖਾਂਦੀ ਵੇਖੀ ਸਾਧਾਂ ਦੀ ਫਕੀਰੀ, ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇ ਅਸਮਾਨ ਕਿੰਦਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਟਟੀਹਰੀ। ਵੱਟਾ ਯਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਪੱਗਾਂ ਯਾਰਾਂ ਨੇ ਵਟਾ ਕੇ, ਬੇੜੀ ਅੱਧ ਵਿਚ ਡੋਬੀ ਸਹੁੰ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਖਾ ਕੇ, ਖੜ ਪੁੱਜਦਾ ਠਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਬੇਰੰਗ ਵੇਖਿਆ...

ਕਈ ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਧਿਆਣੀਆਂ ਸੀ ਪੈ ਗਈਆਂ ਕੁਰਾਹੇ, ਲਾਝੂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਪੱਗਾਂ ਰੋਲੀਆਂ ਚੁਰਾਹੇ। ਬੜੇ ਠੇਡੇ ਖਾਂਦੇ ਵੇਖੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਤਾਜ, ਬੰਦੇ ਸੀਗੇ ਸੀ ਸਿਆਣੇ ਲੈ ਗਏ ਕੈਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਜ, ਅਸੀਂ ਸੱਪ ਹੱਥੋਂ ਸੱਪ ਹੁੰਦਾ ਡੰਗ ਵੇਖਿਆ...

ਕਈ ਵਿਆਹੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੰਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗੱਦਾਰੀਆਂ, ਕਈ ਸਿਰਾਂ ਦਿਆਂ ਸਾਈਆਂ ਕੁੰਜਾਂ ਰੋਲ ਰੋਲ ਮਾਰੀਆਂ। ਕਈਆਂ ਬਾਪ ਬਣ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ

ਖਿਆਲ ਕਦੇ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰਾਂ ਉਤੋਂ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਪੀਤਾ ਨਹੀਂ, ਘਰਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਤੰਗ ਵੇਖਿਆ...

ਏਥੇ ਮੁਲਕ ਦਿਆਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਬੜਾ ਖਾਧਾ ਏ, ਅਸੀਂ ਹੱਥੋ-ਪਾਈ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਪੱਤਰੀ ਤੇ ਪਾਧਾ ਏ। ਏਥੇ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਨੇ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਵਿਕ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਤੋਂ ਲਗਦੇ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿਚੋਂ ਨੀਤਾਂ ਫਿੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਤੀਂ ਸੀ ਅਮੀਰ ਸੁਬਾ ਨੰਗ ਵੇਖਿਆ...

ਲੋਕੀਂ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਅਸ਼ੋਕ, ਕਿਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰੀਂ ਕੀਹਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਨੇ ਲੋਕ। ਸੁਣੀਂ ਉਚਿਆਂ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਚਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ, ‘ਭੋਰੇ’ ਵੱਡੇ ਹੀ ਨੇ ਵੇਖੇ ਲਾਹੁੰਦੇ ਛੋਟਿਆਂ ਦੀ ਖੱਲ, ਪਰ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਏ ਜੰਗ ਵੇਖਿਆ...

ਸੱਚ ਨੱਚਦਾ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ਵੇਖਿਆ। ਸੁਣੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਰੰਗ ਵੇਖਿਆ।

‘ਭਾਅ ਜੀ’ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਦਾ ਨਿੱਘ

ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਸੁੰਨ ਮੁੱਕੀ ਵਿਚ ਸ਼ਕਲ ਨੇ ਬਦਲ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਉਤਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਲੋ-ਜ਼ੋਰੀ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਤਾਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਕਾਰ 'ਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ‘ਅਜੀਤ’ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ

ਡਾ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਵਲੋਂ ‘ਅਜੀਤ’ ਨੂੰ ਐਵਰੈਸਟ ਵਾਂਗ ਸਿਖਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣਾ ‘ਭਾਅ ਜੀ’ ਕਰਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੇਣ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਸੈਂਕੜੇ ਲੇਖਕਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨੇ ਕਲਮ ਫੜਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਸਰਦਲ ਤੋਂ ਉਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਪ ਜਿੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਭਾਅ ਜੀ

ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਬੋਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ

ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁੱਲ ਵਾਲੇ ਮੋਤੀ ਵੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾਉਣੇ ਭਾਅ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ

ਧੁੱਪੇ ਬੈਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਰਹਾਂ, ‘ਅਜੀਤ’ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਮੇਰੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੁਨਰ ਮੈਂ

ਇਥੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਹੁਸਨ ਲੜੋਏ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਆਮ ਤੋਂ ਖਾਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਵੱਲ

ਹੀ ਬੁਕੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਕ ਰਾਤ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ‘ਮੇਰੀ ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਲਿਖਣ ਸ਼ੈਲੀ’ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਾਅ ਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਸੱਤ ਮਿੰਟ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਬੋਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਫੋਟੋ 28 ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ; ਉਦੋਂ ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਾਅਦ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਅਜੀਤ’ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟਰ ਤੇ ਫਿਰ ਆਫਿਸ ਇੰਚਾਰਜ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੜੋਏ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਅ ਜੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬੰਗਾ ਰੁਕ ਗਏ, ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਟ ਫੜ੍ਹਹੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ‘ਭਾਅ ਜੀ’ ਦੇ ਘਰ ‘ਚ ਦੀਦਾਰ ਲਈ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਤਾਂ ਐਨਕਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ‘ਹੈ’ ਏਦਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ?’ ਪਰ ਕਮਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਸਨ ਜਿੰਦਾਂ ਦਾ ਬੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫਿਰ ‘ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ’ ਹੀ ਟੱਕਰਿਆ! ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਵੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਐ, “ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ।”

‘ਭਾਅ ਜੀ’ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੱਥ ਕੇ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਮਾਣ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੈਂ!

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਅਥਾਹ ਪਰਤਾਂ ਹਨ। ਫ਼ਰਾਇਡ ਤੇ ਜੰਗ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧੀ ਅਪਣਾ ਸਿੱਧਾ ਤਜਰਬਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮਨ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਵੀ ਚਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਤੇ ਯਾਦ-ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਹੁੰ ਤੇ ਮਾਸ ਵਾਂਗ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ:408-991-4249

ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਰਤਣ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਬੀਤਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦਾ ਪਰਤਣਾ ਗੂਹੜੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਜਾਗਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਪੀੜ-ਰਹਿਤ ਵਾਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਅਸਹਿ ਸਦਮੇ ਦੇ ਕੋਹਣ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਗੁਆਚੇ ਪਲਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਰਲੇ-ਮੱਛੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਆਪ ਬੀਤੀ ਸੋਚੀ ਘਟਨਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਆਪ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸਤੰਬਰ 1997 ਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਹੀ ਪਟਿਆਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੀ ਐਮ ਟੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਤੁੱਲੀ ਕੋਲ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਘਰ ਮੁੜਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ।

ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜ ਕੇ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਸਟੈਂਡੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ 'ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ ਕਹਣਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ' ਦੀ ਤੁਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੁਕ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਅੜਾਉਣੀ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਵੀ ਹੋਵਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਦਾ ਪਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰਧਾਲੂ ਤੇ ਸਭ ਮੌਜੂਦਾ ਟੀਕਾਕਾਰ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਵਿਦਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਖੜਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ। ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਡੂੰਘਾ ਰੱਗਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ? ਇਸ ਦਵੰਦ ਕਾਰਣ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਰੁਕਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਅਜਿਹੇ ਦਵੰਦ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਫਿਰ ਪੜਦਾ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅਰਥ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੈਸਟ ਸੁਣਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਾਹ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਵਾਂ। ਮੈਂ ਕੈਸਟ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਡਰਾਇੰਗ ਰੁਮ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ 'ਚ ਪਏ ਡੈਕ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਵੇਖਿਆ, ਮੇਜ਼ ਤੇ ਨਵੀਆਂ-ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸੌ ਡੋਢ ਸੌ ਕੈਸਟਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਗਾ ਪਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਟੇਪ ਲਭਣਾ ਆਸਾਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਗਣਿਆਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਉਹ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾ ਕੇ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਬਿਨਾ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖੇ ਸੁਣ ਸੁਣ ਢੇਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਕੈਸਟਾਂ ਦੀ ਛਾਟ-ਛਾਟੀ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਲਭਣ ਲਭਾਉਣ ਦਾ ਝੰਜਟ ਖੜਮ ਹੋ ਸਕੇ।

ਚਾਹ ਦਾ ਹੱਥਲਾ ਕੱਪ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਡੈਕ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਕੈਸਟ ਵਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼-ਵਸਤੂ ਪਰਖਣ ਲਗਿਆ।

ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ

ਕੈਸਟਾਂ 'ਤੇ ਟਾਈਟਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਮਾਰਕਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਜੋ ਪਲਾਸਟਿਕ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਤਰਾਂ ਉਕਰ ਸਕੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸਿਲਵਰ-ਰੰਗਾ ਮਾਰਕਰ ਯਾਦ ਅਇਆ ਜੋ 4-5 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਡ ਲਿਖਣ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਲਦਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਮਾਰਕਰ ਨਵੇਂ ਵਾਂਗ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਮਿਟਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਸਟਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪਹਿਲੀ ਕੈਸਟ ਫਿਲਮ ਅਨਾਰਕਲੀ ਦੇ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਇਕ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਲਰਕ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਹਿਮੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਅਸਲ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਵਿਚ ਸਾਲ 1980 ਵਿਚ ਕਾਮਰੇਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅੰਕਿਤ ਸੀ। ਹਰ ਕੈਸਟ ਦਾ ਮਜ਼ਮੂਨ ਜਾਨਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ ਸੁਣਨ ਦਾ ਆਨੰਦ ਵੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਕੈਸਟ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਤੇ ਵਹਿਦਾ ਰਹਿਮਾਨ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਫਿਲਮ 'ਆਦਮੀ' ਦੇ ਗਾਣੇ 'ਅਜ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਹੋਂ ਸੇ ਕੋਈ ਮੁਝੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਦੇ' ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਣੀ ਜਾਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਗੀਤ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜੋ ਭੁੱਲੇ-ਭਟਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਣ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਸਾਹਸ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੀਤ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਭਾਈ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਸੁਣਨ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸ਼ਰਾਬ ਆਦਿ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਹੋਰ ਬੁਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਛਡਣ ਲਈ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕੈਸਟ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਦਿਲਕਸ਼ ਧੁਨੀਆਂ ਵਜਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਵਿਜੜੀ ਤੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਚਿਹਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਫਿਰਨ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੁਰ-ਲਹਿਰਾਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਅੰਤਰੀਵ ਨੂੰ ਲਭਾਉਂਦੇ ਕਿਸੇ ਰੰਗੀਨ ਦਿਸ਼ਾਵੇ ਵਲ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦੁਰਾਡੀਆਂ ਵਾਟਾਂ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਰਤ ਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪਰੂ ਫੁੱਟਣ ਵਾਂਗ ਸੋਝੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਡ ਰੂਮ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਲ ਚੱਕਰ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਭਰੇ ਗੱਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਉਚੀ ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਦਮ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਭੈ ਨਾਲ ਕੰਬ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘਰ ਕੀਤੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਅਚੰਭਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਤੋਂ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਦੀ ਹੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਦੀ ਖਬਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਬਿਨਾ ਰੁਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੈਲਮਟ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਹੈਲਮਟ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਦਿਖਣ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਭੁੱਬਾਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣੇ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਨਹੋਣੀ ਦੀ ਮਨਹੂਸ ਖਬਰ ਸੁਣਾਵੇਗਾ। ਡਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਕੰਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਸੁਨੇਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ।

ਘੜੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਾਢੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸਨ। ਸਮਝ ਨਾ ਪਈ ਕਿ ਮੈਂ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਨਾ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਹੀ ਘਰੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਵਜੇ ਕਲਾਸ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਦੇਹੀਆਂ ਗਵਾਚਣ ਨਾਲ ਮਨ

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਦਿਸ਼ਾ-ਵਿਹੀਨ ਕਿਸਤੀ ਵਾਂਗ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਕਿਹ ਸਦਮੇ ਕਾਰਣ ਡੌਰ ਭੌਰ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਹਟਕੋਰੇ ਲੈਣ ਲੱਗਾ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਗੇਟ ਖੜਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੇਰਾ ਰੋਣਾ ਫਿਰ ਫੁੱਟ ਆਇਆ। ਮਨ ਤਗੜਾ ਕਰ ਕੇ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਅੰਦਰ ਵਲ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਪਟਿਆਲੇ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਰਬਨ ਅਸਟੇਟ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਗਵਾਂਢੀ ਵੀ ਸਨ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕਲੋਜਾ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਾਲੀ ਸੋਚ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਜੋਰ ਨਾਲ ਡੁਸਕ ਕੇ ਪੁਛਿਆ, “ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਕਾਕਾ ਕਿੱਥੇ ਐ?”

“ਕਾਕਾ ਇੱਥੇ ਈ ਹੋਣੈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਓ ਬੈਠੀਏ।” ਉਹ ਆਸਾਧਾਰਨ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਬੋਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਨਹੂਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਗਲੇਭੂਆਂ

ਮੈਨੂੰ ਲਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਜਰੂਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਠੱਗਿਆ ਠੱਗਿਆ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਝੀ ਚਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਕੋਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ, ਸਿਰ ਵਿਚ ਡੁੰਘੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਲੋਜਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ। ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੂੰ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਓਪਰੇ ਓਪਰੇ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਨਾ ਗੋਲੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਖ਼ਬਰ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਹ ਹੁਣੇ ਸੁਣਾਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਣ ਮੇਰਾ ਤੌਖਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ। “ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਸਹੀ ਦਸੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ?” ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੱਚ ਉਗਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਨਾਲ ਵਿਲਕਵੀਂ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ। “ਕਾਕਾ ਇਥੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਸਮੀ ਜਿਹੀ ਤਸੱਲੀ ਦਿਤੀ। “ਬੂਠ ਹੈ। ਜੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆਏ?” ਮੇਰੇ ਗੁਸੀਲੇ ਤਕਾਜ਼ੇ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝਲਦਿਆਂ ਉਹ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਲਿਆਏ।

ਕਾਕਾ ਮੇਰੀ ਕਾਲੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਲਟ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਠਾਕ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਬੇਟੇ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੋਂ ਦਾ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹਾਂ?”

“ਤੁਸੀਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਕੀ ਕਰੀ ਜਾਨੇ ਓ, ਪਾਪਾ? ਆਪੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਵਿਰਕ ਅੰਕਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।” ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਾਨੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਉਤਰ ਦਿਤਾ।

“ਮੈਂ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੈਠਾ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰੋਂਦਾ ਕਿਉਂ ਫਿਰਦਾ?” ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ। “ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਕੀ ਲਗਣਾ ਸੀ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਯਾਦ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।” ਉਸ ਨੇ ਛਿੱਥਾ ਪੈ ਕੇ ਕਿਹਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਂਗਲ ਦੀ ਸੈਨਤ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿਤਾ ਤੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ।

ਮੈਨੂੰ ਲਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤਾਂ ਠੀਕ

ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਭਾਣਾ ਜਰੂਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਠੱਗਿਆ ਠੱਗਿਆ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਝੀ ਚਾਲ ਖੇਡ ਕੇ ਕੋਈ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸੋਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ, ਸਿਰ ਵਿਚ ਡੁੰਘੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਲੋਜਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਰਦਾ। ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਮੈਨੂੰ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਤਾੜਦੇ ਹੋਣ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕੁਝ ਓਪਰੇ ਓਪਰੇ ਲਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਖਣਾ ਜਿਹਾ ਬੈਠਾ ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਕੀ ਟਾਈਮ ਹੋਇਆ ਹੈ?” “ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਉਹ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾਣਾ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਗਏ ਅੱਜ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਐਵੇਂ ਈ,” ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਜਵਾਬ ਨਾ ਸੁਝਾ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਚਾਹ ਪੀਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਪਈ ਇਕ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਦਵਾਈ ਦੀ ਸੀਸੀ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੇ, “ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਆਹ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਦਵਾਈ ਕਿਹੀ ਪਈ ਐ?” ਮੈਂ ਦਵਾਈ ਦੀ ਸੀਸੀ ਵਲ ਤਕਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਲੈਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਐ?” ਮੈਂ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ। “ਪਰ ਇਹ ਦਵਾਈ ਹੈ ਕਿਹੜੀ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੋਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਦਵਾਈ ਦਾ ਲੇਬਲ ਪੜ ਕੇ ਨਾਂ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। “ਇਹ ਦਵਾਈ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਦਈਦੀ ਐ?” ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਸੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਕੇ ਰਵਾਜਨੀ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜਿਹਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਖੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਈਦੀ ਐ।” ਮੈਂ ਦਸਿਆ। ਮੇਰਾ ਉਤਰ ਸੁਣ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਸੰਝ ਨੂੰ ਫਿਰ ਗੇੜਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਆਖ ਉਠ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਉਹ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਓਹਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਜਾਣ ਲਗੇ “ਪਾਪਾ ਲਈ ਨਾਸ਼ਤੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ” ਕਰਨ ਲਈ ਉਚੀ ਜਿਹੀ ਹਦਾਇਤ ਕਰ ਗਏ।

ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਦੱਸ ਬੇਟੇ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ? ਇਹ ਮਸਲਾ ਕੀ ਹੈ?” ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਘੜੀ ਘੜੀ ਕੀ ਦੱਸੀ ਜਾਵਾਂ ਜੀ? ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨੌਂ ਵਜੇ ਆਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਤੁਸੀਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਭੁੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਮੰਮਾ ਤੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸ ਵਾਰ ਕਾਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਕੌਣ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਮਰੀ ਫੇਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾ।”

“ਫਿਰ?” ਮੈਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। “ਫਿਰ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਵਿਰਕ ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਕਚਹਿਰੀ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਥੋਂ ਦਾ ਪਤਾ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਪਤਾ ਤਾਂ ਠੀਕ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਪਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗੇ ਕਿੱਥੇ ਚੱਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮੈਮਰੀ ਫੇਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰਕ ਅੰਕਲ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਜੋ ਮੈਮਰੀ ਫੇਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ 'ਕੈ...ਇੰ... ਦੇ ਦੇ' ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੈ...ਇੰ...ਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਕਚਹਿਰੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਯਕੀਨ ਆਉਂਦਾ ਔਹ ਵੇਖ ਲੋ ਸੀਸੀ ਹਾਲੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਠੀਕ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।”

“ਪਰ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਤੈਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਛੱਡ ਆਏ ਸਨ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕੀ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ?” ਮੈਂ ਸਮਝ ਦੀ ਕੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ

ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬਾਹਰ ਖੜੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲਾਵਾਂਗ ਕਿ ਕਿੱਤੇ ਕੋਈ ਡਰਾਮਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਲੱਗਿਆ ਐ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆ ਜਾਣਗੇ।”

ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸੋਢੇ ਤੇ ਪਿੱਠ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਦਿਮਾਗ਼ ਤੇ ਬੋਝ ਪਾ ਕੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ? ਸਰਬਜੀਤ ਦੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਪਈ ਸੀਸੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਪਰ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਪੇੜ ਮੇਰੇ ਹੋਸ਼ ਪਰਤਣ ਤੇ ਕਾਕੇ ਦੀ ਹੈਲਮਟ ਲਭਣ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਫਟਣ ਲਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਆਖ ਕੇ ਚਾਹ ਦਾ ਇਕ ਕੱਪ ਲਿਆ। ਮਗਰੋਂ ਖਾਣਾ ਖਾ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਦ ਉਠਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰ ਪੀੜ ਬੋੜੀ ਘੱਟ ਸੀ ਤੇ ਖਿਆਲ ਵੀ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੋਚ ਕੇ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕੀ ਸੀ? ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਸਵੇਰ ਦੀ ਚਾਹ ਤੇ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਮੈਂ ਚਿੱਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਚਾਹ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਪੈ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਹੋਸ਼-ਹਵਾਸ ਗੁਮ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਸ ਡੋਅਰੀ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਗਿਆ ਜਿਥੋਂ ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਲਿਆਉਂਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਟੋਕਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਦਾ ਢੋਲ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲਾਟੂ ਹੇਠ ਨਾ ਰਖਿਆ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੁਆਲੇ ਛਿਪਕਲੀਆਂ ਮੰਡਰਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ। ਮੈਂ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਫਟਾ-ਫੱਟ ਮੈਨੂੰ ਡੋਅਰੀ ਵਾਲੇ ਬੁੱਢੇ ਕੋਲ ਲੈ ਚਲੇ। ਲੋਹਾ ਲਾਖਾ ਹੋ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੁਤਾਹੀ ਬਾਰੇ ਫਿਟਲਾਹਣਤ ਪਾਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਦੋ ਸੌ ਗਾਹਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਾਂ ਜੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਤੇ ਕਾਕਾ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਐ? ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਢੋਲ ਹੁਣੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।” ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਬੋੜਾ ਤਰਕ ਲਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਗੁੱਸਾ ਪੀ ਕੇ ਘਰ ਮੁੜ ਆਇਆ।

ਸ਼ਾਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਿਰ-ਦਰਦ ਪਰਤ ਆਇਆ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸੇ ਦਵਾਈ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ੁਰਾਕ ਲੈ ਕੇ ਲੈਂਟ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਰਬਜੀਤ ਵਿਰਕ ਹਾਲ ਪੁੱਛਣ ਆਇਆ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਜੋਰ ਦਿਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਉੱਜ ਠੀਕ ਸਾਂ ਪਰ ਸਭ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਮਾਣ ਰਖਣ ਲਈ ਕਾਕੇ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਘੁਮਾ ਕੇ ਸਾਇਕੋਟਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਸਾਇਕੋਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਦੱਸ ਕੇ ਸੀ ਟੀ ਸਕੈਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਚਿੰਤਾ-ਮੁਕਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਪੇਚਰੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਣ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੁਰ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਠੀਕ ਐਡਰੈਸ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੱਗੀ ਦਵਾਈ ਆਪ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਰ ਹਰ ਗੱਲ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੀ ਲਕੀਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਰੰਗ ਢੰਗ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਐਲਜ਼ਾਈਮਰ ਰੋਗ ਵਰਗਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲੀ ਕਾਰਣ ਦੀ ਖੋਜ ਜਾਰੀ ਰਖੀ।

ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀ ਭਾਲ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਮੂਲੇਸ਼ਨ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮੈਨੂੰ 1973 ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੱਗ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਗਹਿਣਾ ਮਿੱਤਰੇ

ਪੱਗ ਦੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, ਉੱਜ ਵੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ 6-7 ਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਣੀ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਵਾਂਗ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦਾ ਤਾਜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ‘ਸਰ ਦਾ ਰ’ ਮਗਰ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਜੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਗ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਨ, ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ ਪਰ

ਨਿਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ
ਫੋਨ: 513-432-9754

ਅਫਸੋਸ ਇਸ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦੀ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਹਨੂਰੀ ਇਸ 'ਤੇ ਝੱਖੜ ਬਣ ਝੁੱਲ ਕੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਸਾਡੀਆਂ ਹੀ ਗਲਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੱਗ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਵੱਡਮੁੱਲਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਵੀ ਹੈ।

ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ? ਯੋਧਿਆਂ, ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਡਗਮਗਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਉਹ ਪੰਜ ਕੱਕਾਰ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੀ ਅਮਾਨਤ ਵਜੋਂ ਸੌਂਪੇ ਸਨ? ਕੁਝ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ ਇਸ ਅਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੇ। ਬੱਸ, ਹੁਣ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਕਤਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ। ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜੀ ਕਿਤੇ ਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਿੰਘ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਹਟ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਨਾਂ ਅੱਜ ਕੌਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ? ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੋਣ!

ਬੱਚੇ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲਣ ਤੱਕ ਬੜੇ ਵਧੀਆ ਗੁੱਟੀ 'ਤੇ ਰੁਮਾਲ ਜਾਂ ਪਟਕਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਕੂਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਜ਼ਰਾ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲੀ; ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਵਾਲ ਕਟਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਦ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੋਹਣੇ ਬਣ ਗਏ। ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਿਛੇ ਹੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਤਾਲੀਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜਿਹੜੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਹੈ ਨੀ ਮੁੱਛ,
ਉਹਦਾ ਜੰਗ 'ਤੇ ਨਾ ਕੁੱਛ।

ਜਿਹਦੇ ਹੈ ਨੀ ਯਾਰੇ ਦਾੜ੍ਹੀ,
ਉਹਦੀ ਕਿਸਮਤ ਮਾੜੀ।
ਜਿਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨੇ ਵਾਲ,
ਬਾਜਾਂ ਵਾਲਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ।
ਜਿਹੜਾ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਏ ਪੱਗ,
ਉਹ ਨਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ।
ਜਿਹਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀ,
ਉਹਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਸਿਖਾਇਓ।
'ਨਿਮਾ' ਕਹੋ ਮੇਰੇ ਵੀਰੋ
ਹਾੜ੍ਹਾ ਪੱਗ ਨਾ ਭੁਲਾਇਓ।

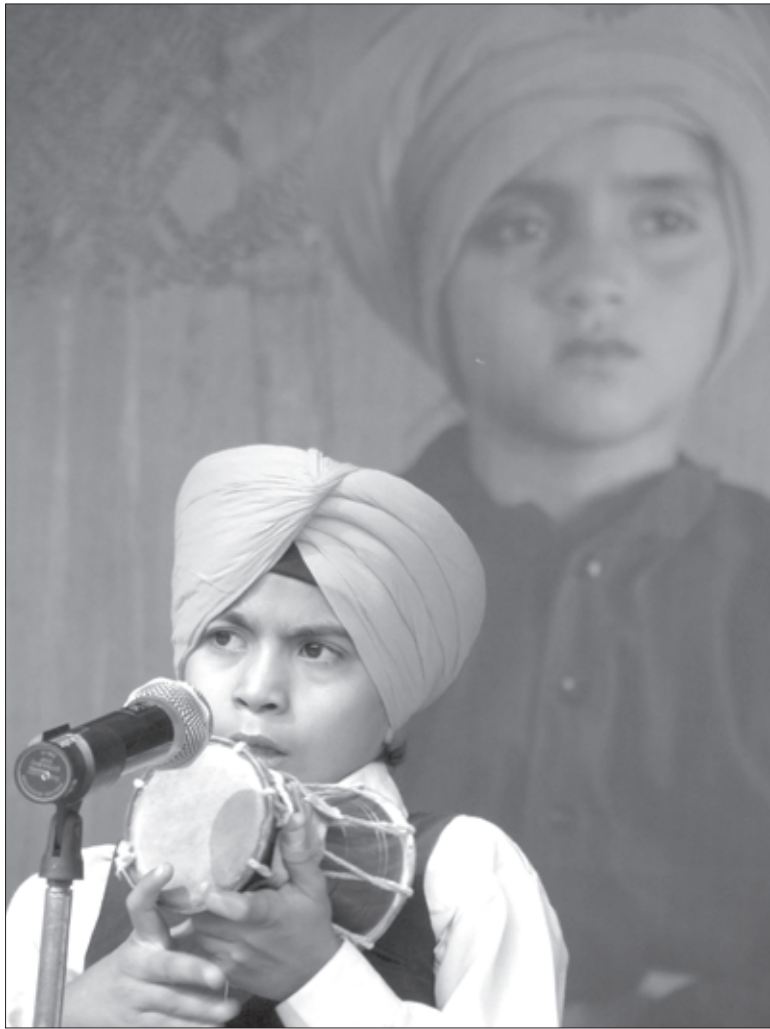
ਇਕ ਝਾਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਾਧਨ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵੱਲ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਰ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹਰ ਫਿਲਮ ਸਿਤਾਰਾ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਹ ਫਿਲਮ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਜ਼ਰਾ ਇਕ ਨਜ਼ਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਪੱਗ ਵਾਲਾ ਸਰਦਾਰ ਚੌਕੀਦਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਗੇਟ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਜਾਂ ਕਾਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ। ਹੁਣ ਉਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲੇ ਪੱਗਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿਹਰਾ ਬੰਨ੍ਹੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਉਹ ਸਿਹਰਾ ਵੀ ਪੱਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹੜੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ? ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਲਹੂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਹੇ ਇਸ ਕੁਝ ਮੀਟਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਬਦਲੇ? ਪੰਜ ਸਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਮਹਿਲ ਉਸਰਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਆਮ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਸਿੰਘ ਯਾਨਿ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਪਿਆਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਯਾਰੇ,
ਪੱਗ ਭੁਲਾ ਗਿਆ ਏ।
ਸਮਝੋ ਕਿ ਉਹੋ
ਸੱਚਾ ਰੱਬ ਭੁਲਾ ਗਿਆ ਏ।
ਕਈਆਂ ਸੀਸ ਕਟਾਏ ਨੇ,
ਕਈ ਖੋਪਰ ਲੁਹਾਏ ਨੇ।
ਕਿਹਦੀ ਹੈ ਮਜਾਲ,
ਹੱਥ ਪੱਗ ਨੂੰ ਪਾ ਗਿਆ ਏ।
ਗੁਰਾਂ ਦਿੱਤਾ ਮਾਣ
ਤੇ ਪਛਾਣ ਜਿਹੜਾ ਭੁੱਲਿਆ।
ਕਾਹਦਾ ਇਨਸਾਨ
ਨਿਮਾ ਸੱਚ ਸੁਣਾ ਗਿਆ ਏ।

ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਗਏ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਅਸਲ ਘਰ, ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕਾਹਦਾ ਡਰ। ਅਗਰ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਪੱਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਸਿਰ ਦੁਖਣ ਦਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਖੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਖਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਤੇ ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਥੇ

ਪਰ ਇਹ ਮਾਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਦਸਤਾਰ ਬਾਰੇ ਓਪਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲੜਾਈਆਂ ਤਾਂ ਬਬੇਰੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਸਤਾਰ ਜਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਬਾਰੇ ਢੁਕਵਾਂ ਲਿਟਰੇਚਰ ਛਾਪ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਦੇ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵੱਸਦਾ ਹੈ। ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਓਪਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 9/11 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਈ ਭੁਲੇਖਿਆ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੱਗ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਹੋਏ।

ਆਮ ਬਹਾਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਖਾਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਢਕਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਚੱਜ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰੀ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦੇ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬਬੇਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੱਗ ਦੇ ਸਿਰਫ ਵਲੋਟੇ ਮਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ

ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਗੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਉੱਜ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣੀ ਆਉਂਦੀ, ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਰੋਕ ਲਏ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰੱਕਰ ਵੀਰ ਸਾਡੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਨਿਫਾਸਤ ਲਿਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਪੁਲਿਸ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਲ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ, ਮਤ ਉਚੀ; ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਉਲਟੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਯਾਨਿ ਮਨ ਉਚਾ ਹਉਮੈ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੱਤ ਨੀਵੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈਏ ਕਿ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਘਰ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਾਡੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਿਰ ਚੁਮਾਲੇ ਨਾਲ ਢਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵੀਰ ਨੂੰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਹੈ, ਪ੍ਰਣ ਕਰੋ, ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋਏ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਇਸ ਬੂਟੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਘੁਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਈਏ; ਜਦ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਜਾਈਏ, ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਹੀ ਜਾਈਏ। ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤੋਹਫ਼ਾ ਅਸੀਂ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਪੱਗ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਗਹਿਣਾ ਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਪੱਗ ਮਿੱਤਰੇ।

ਇਸੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨ ਵੀ ਅਲੱਗ ਮਿੱਤਰੇ।

ਭੁੱਲਿਓ ਨਾ ਇਹੋ ਗੱਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖੋ।

ਕਹਿਣਾ ਮੇਰਾ ਮੰਨ ਲਿਓ ਸਭ ਮਿੱਤਰੇ।

‘ਨਿਮੇ’ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਉਤੇ ਗੌਰ ਕਰਿਓ।

ਰੱਖਣਾ ਜੇ ਖੁਸ਼ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਮਿੱਤਰੇ।

ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਪਾਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੌਧਰ ਦੀ ਭੁੱਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਈ-ਕਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਹੋਵੇ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਪੱਗੇ-ਹੱਥੀ ਨਾ ਹੋਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜੁੱਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਨਾ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਅਗਰ ਅੱਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਏਅਰਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਉਤਾਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤੜਫਦੇ ਹਾਂ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਫਾਡੀ ਨਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਆਹ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਣੇ ਪੈਣੇ। ਨਾ ਏਅਰਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹੁਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਲਾਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕਈ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਦਸਤਾਰਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਸਭ ਨੇ ਵੇਖੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੱਗ ਕਰਕੇ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਚਪੇੜ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਖੁਦ ਜਾਗਣ ਅਤੇ ਸੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ। ਪੱਗ ਨੂੰ ਨਾ ਮਰਨ ਦਿਓ, ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ...

ਆਰਥਰ ਕਾਨਨ ਡਾਇਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ਸਭ ਨਾਵਲ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤੀ ਕਈ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਇਕ ਸ਼ਰਲਕ ਹੋਮਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਕਈ ਕੇਸ ਸੁਲਝਾਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ “ਸਕੈਂਡਲ ਇਨ ਬੇਰੋਮੀਅਮ” ਨਾਮੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਕਈ ਉਲਝੀਆਂ ਗੁੱਥੀਆਂ ਸੁਲਝਾ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਅਤਿ ਆਸਾਨ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਿੱਕ-ਮੰਤਰ ਹੈ, “ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਫਿਰ ਕਰੋ।” ਸ਼ਰਲਕ ਹੋਮਜ਼ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਤਾਂ ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਸਲ ਸੱਚਾਈ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਉਲਝੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਛੁਪੇ ਰਾਜ ਉਘੜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੂਤਰ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਚੁਣਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਮੇਰਾ ਲੜਕਾ ਘਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੂਰ ਰਹੋ ਪਰ ਕੁਝ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਕੈ...ਇੰ... ਦਵਾਈ ਦੀ ਸੀਸੀ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫੌਰਨ ਦੇ ਸਕੇ।

ਉਸ ਨੂੰ ਸਭ ਸਮਝਾ ਕੇ ਮੈਂ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਉਵੇਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਿਤੀ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਕੱਪ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖਣ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਜਿਥੇ “ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ” ਵਾਲਾ ਵਰਕਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੁਕ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਡੈਕ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦਿਤਾ।

ਉਥੇ ਉਵੇਂ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੈਸਟ ਲੱਭਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਿਭਾਈ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਟੇਪ ਮੁੜ ਵਜਾ ਕੇ ਵੇਖੇ ਜਿਹੜੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਜਾਏ ਸਨ। “ਆਜ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਹੋਂ ਸੇ ਕੋਈ ਮੁਝੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਦੇ” ਵਾਲਾ ਗਾਣਾ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਸੁਣਿਆ। ਹਰ ਕੈਸਟ ਘੁਮਾ ਫਿਰਾ ਕੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਘੋਖੀ ਤੇ ਸੁੰਘੀ, ਪਰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਲੱਭੀ। ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲਈ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗਾ ਮਾਰਕਰ ਉਠਾਇਆ। ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਨ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਮੁਅਇਨਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਡੱਬੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਭ ਡੱਬੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਪਰ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ। ਅੰਤ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਰੁਖ ਇਕ ਅਤਿ-ਮਹੀਨ ਲਾਈਨ ਲਿਖੀ ਮਿਲੀ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਨਾ ਗਈ। ਮੈਂ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਵਡਦਰਸ਼ੀ ਸੀਸ਼ਾ ਫੜਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਇਹ ਮਹੀਨ ਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਖਬਰਦਾਰ! ਇਸ ਦੇ

ਵਾਸ਼ਪ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।” ਮੇਰੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਏ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਝੁਕ ਕੇ ਕੈਸਟਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੈਨ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਟੇਪਾਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਵਾਸ਼ਪ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਮੈਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਬੜੀ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਪੁਜੀ ਟੀਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ “ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ” ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਖੋਜ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਾਰਕਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਵਿਰਕ ਸਾਹਿਬ ਆਏ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਖੁਦ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮਾਰਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਕ ਦਮ ਤੁਝਕ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਮਾਰਕਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਸੱਪ ਹੋਵੇ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਮਾਰਕਰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਮਾਰਕਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਦੀ ਨਿੱਚ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਸਭ ਵਾਸ਼ਪ ਸੁੱਕ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਸਾਲ ਬਾਦ ਪਟਿਆਲੇ ਜਾ ਕੇ ਬੰਦ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਛਿਪੇ ਸੱਪ, ਬਿੰਛੂਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਲਗਿਆ ਕੈਪ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਚੈਕ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਕਤਲ

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕਾ ਕਰਾਂ ਕੀ ਸਿਫਤ ਤੇਰੀ
ਬਦਲੀ ਸੋਚ ਤੂੰ ਕੁੱਲ ਸੰਸਾਰ ਬਾਬਾ।
ਮਿਲੇ ਰੱਬ ਨਾ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ
ਦੱਸੀ ਬੰਦਨਾ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਬਾ।

ਦਿੱਤਾ ਔਰਤ ਤਾਈਂ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੈ ਸੀ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ।
ਮਰਦ ਮਰੇ ਤਾਂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਾੜਦੇ ਸਨ
ਦੇ ਕੇ ਸਤੀ ਸਵਿਤਰੀ ਨਾਮ ਬਾਬਾ।

ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ
ਹੈ ਸੀ ਇਹ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਬਾ।
ਫ਼ਰਕ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਤੂੰ
ਰੋਟੀ ਕੋਧਰੇ ਦੀ ਹੱਥੀਂ ਨਚੇੜ ਬਾਬਾ।

ਰੱਬ ਮੱਕੇ-ਮਦੀਨੇ ਨਾ ਵਿਚ ਬੈਠਾ,
ਦੱਸਿਆ ਵੱਸਦਾ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਬਾਬਾ।
ਨਾਮ ਜੱਪਣਾ, ਹੱਥੀਂ ਹੈ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ,
ਵੰਡ ਛੱਕਣਾ ਤੇਰਾ ਪੈਗਾਮ ਬਾਬਾ।

ਪੈਦਾ ਹੋਵਦੇ ਨਾ ਬਾਬੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਬਾਬਾ।
ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਤੋਂ ਵਰਜਣ ਜੋ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ
ਆਪ ਮਾਇਆ ਦੇ ਕਰਨ ਭੰਡਾਰ ਬਾਬਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਹੋਏ ਬੇ-ਮੁੱਖ ਫਿਰਦੇ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਹਾਉਣ ਬਾਬਾ।
ਕਾਮ ਰਿਹਾ ਨਾ ਵੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਹੀ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਬਾਬਾ।

ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਚੰਡਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ
ਦੇਣ ਧਮਕੀਆਂ ਕੱਢ ਹਥਿਆਰ ਬਾਬਾ।
ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹਿੰਕਾਰ ਨਾ ਛੱਡਦੇ ਨੇ
ਨਾਹੀਂ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਬਾਬਾ।

ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਪਾ ਚੋਲਾ
ਨਿੱਤ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਬਾਬਾ।
ਸਮੱਤ ਬਖਸ਼ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ
ਲੈਣ ਅਸਲੀ ਤੇ ਨਕਲੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਾਬਾ।

—ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਫੋਨ: 510-676-4440

ਜੇ ਨਾ ਵਰਜਦਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਤੋਂ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ

ਲਿਖਦਿਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਇਹ ਦੋ ਝਾਕੀਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਉਭਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਰਥਕ ਬੁੜ੍ਹ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਪੇਸ਼ ਹੈ! ਕੀ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਆਰਥਕ-ਬੁੜ੍ਹ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਿੱਜੀ ਅਹਿਸਾਸ ਤਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ!

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਆਮ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਕੋਈ ਐਸ਼ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੇਤੀ 'ਚੋਂ ਮਸਾਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਹੀ ਤੁਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਲੋੜ ਜੋਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੋਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕੋਈ ਏਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਗੁਲਛਰੇ ਉਡਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਮੇਰਾ ਮਨ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਅਤੇ ਵੱਤਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦਾਂ, ਲੋੜਾਂ-ਬੁੜ੍ਹਾਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਹਾਸਿਆਂ ਦੇ ਬੀਜ ਫੁੱਟਣ ਅਤੇ ਉਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਬੀਜ ਡਿੱਗਣੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਫੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਹੱਸਾਸ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਆਪੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਸੁਭਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੱਛਣ ਵੀ ਮੇਰੇ ਲੇਖਕ ਬਣਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਇਆ।

ਕੰਨ-ਰਸ ਬਹੁਤ ਸੀ ਮੈਨੂੰ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ-ਰਲ ਕੇ ਵਾਢੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਮਾਦ ਛਿੱਲਦਿਆਂ, ਗੁੜ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ, ਖੱਗਿਆਂ 'ਚੋਂ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੱਪ-ਮੰਡਲੀ ਜਾਂ ਪਰ੍ਹੇ-ਪੰਚਾਇਤ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ, 'ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ' ਵਿਚ ਦਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਦੰਦੇ ਕਢਾਉਣ ਜਾਂ ਫਾਲੇ ਚੰਡਾਉਣ ਗਿਆਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੇਲ ਵਿਚ ਜਾਂ ਮੇਲੇ ਮੱਸਿਆ ਜਾਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਸੁਣਦਾ। ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਥਾ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੇਲਿਆਂ-ਮੁਸਾਹਬਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਣੇ ਢਾਡੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਿਧਰੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬੀਜ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਾਡਾ ਘਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਯਾਰ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਦੇਰ ਰਾਤ ਤੱਕ ਬੈਠਦਾ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਜੱਗ-ਜਹਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਵਰਤਮਾਨ ਦੀਆਂ, ਬੀਤੇ ਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡ-ਬੀਤੀਆਂ, ਜੱਗ-ਬੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਲੱਗਦੇ। ਹੱਸ ਰਹੇ, ਰੋ ਰਹੇ, ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ। ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦਾ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ।

ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਜੀਵ ਹਿੱਸੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਉਨ ਦੀ ਕੋਹਾਂਡ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਭੋਜਨ ਵਾਂਗ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੀਵਨ-ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੰਨ-ਰਸ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਧੂੜ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਉਹ ਕਣ ਚੁਣਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਲੇਖਕ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਚਿੱਤਰ ਉਲੀਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ

ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਭਰਾ। ਮੈਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ, ਪਲੇਠਾ ਪੁੱਤ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਜੰਮਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਵਿੰਡਾ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ 5 ਦਸੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਬੁੱਧਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਂਜ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਮੇਰੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 10 ਸਤੰਬਰ 1945 ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਾਨਕੇ ਔਲਖ ਜੱਟ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਮੰਗਲ ਕੌਰ (ਮੰਗਲੀ) ਲਾਹੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕਸੂਰ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਨਾਮੀਂ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣਾ ਵਿਚ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਸਨ; ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਰਿਹਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ

ਧੂੜ ਵਿਚਲੇ ਕਣ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕਿਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਚਿਤਰਦਾ ਅਤੇ ਚਿਤਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚਲਾ ਸੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾਇਆ ਸੱਚ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕੁਝ ਵੱਧ ਲੰਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਲੰਮੀ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ “ਡੂੰਮ” ਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਵੇਲੇ ਦੀਆਂ “ਭੱਜੀਆਂ ਬਾਹੀ” ਵਰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ “ਰਿਮਝਿਮ ਪਰਬਤ” ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ-ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਆਪਣੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਤੈਰਾਂ ਫੇਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਉਹ ਪਾਤਰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਸਦੇ ਦਾਦੇ, ਨਾਨੇ, ਤਾਏ, ਚਾਚੇ ਜਾਂ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਹੀ ਜਾਪਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਛਪੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ “ਧੂੜ ਵਿਚਲੇ ਕਣ” ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਉਤੇ ਡੂੰਘੀ ਝਾਤ ਪੁਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲੜੀਵਾਰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਂਭਦਾ। ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਦਾਦਾ ਬਣਨਾ ਸੀ, ਲਾਹੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ।

ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘੋੜੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਹੁਨਰ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨ ਘੋੜੇ ਰਾਹੀਂ ਗਰਭਿਤ ਹੋਈ ਘੋੜੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਮਨਚਾਹੇ ਰੰਗ ਦਾ ਵਛੇਰਾ/ਵਛੇਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਵੀਰਜ ਕੌਹ ਦੇ ਛੰਨੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੰਗ ਮਿਲਾ ਕੇ ਨੌਤੇ ਦੇ ਖੋਲ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੌਤੇ ਨੂੰ ਘੋੜੀ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਤੱਕ ਪੁਚਾ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਛੁਕ ਮਾਰਦਾ। ਵੀਰਜ ਘੋੜੀ ਦੇ ਗਰਭ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਦੰਦ-ਕਥਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਧੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੀ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਨਿਸਚੈ ਹੀ ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨਕ-ਵਿਧੀ। ਉਂਜ ਅਨਪੜ੍ਹ ਕਿਸਾਨ ਕੋਲ ਇਸ ਹੁਨਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੀ ਸਲਾਘਾ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ੋਭਾ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦਿਆ। ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 'ਸਾਹਬ-ਬਹਾਦਰ' ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਘੋੜੀ ਤੋਂ ਕਾਲੇ-ਚਿੱਟੇ ਡੱਬਾਂ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਡੱਬੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਡੱਬੀ ਖੱਦਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕੁੜਤੇ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਵੱਡੀ ਜੋਬ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ। ਨਾਲ ਲੈ ਲਿਆ ਨੜਾ। ਸ਼ਾਨ ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਵੈੱਲ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ! ਅਪਨਾ ਗੋਤਾ ਸਾਬ ਲਾਇਆ ਹੈ?”

“ਜੀ ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਹੈ।” ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਬ ਵਿਚ ਪਈ ਡੱਬੀ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵਿਚ ਹੱਸਿਆ।

“ਬੋਝੇ ਵਿਚ?” ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਨਾਲ ਗਏ ਬੰਦੇ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਡੀ ਸੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਡੀ ਸੀ ਦੀ ਘੋੜੀ ਨੇ ਬੱਚਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ-ਚਾਹਿਆ ਰੰਗ ਵੇਖ ਕੇ ਧੰਨ-ਧੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਦ ਜਦੋਂ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੱਗੀ ਡਿਊਟੀ ਸਮੇਂ ਉਸ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਭਿਜਵਾਈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਵਸਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਵਾ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਛੱਡੀ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੁਕਣ ਜੋਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐ...ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ

ਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ?”

ਇਹ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਖਣ-ਵੇਖਣ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਤੋਂ ਚੋਰੀ, 'ਸਾਹਬ-ਬਹਾਦਰ' ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਪੁਛਾ ਕੇ, ਦੌਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਵੱਲੋਂ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਕਾਫ਼ੀ ਪਛਤਾ ਕੇ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਰੱਬੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

“ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜੇ ਆਪ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸਾਹਬ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਛੱਡਣੀ ਸੀ!” ਪਿੰਡ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਹਸਰਤ ਨਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, “ਉਦੋਂ ਸੁਰ ਸਿੰਘ 'ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸੁਰ ਸਿੰਘ' ਕਰਕੇ ਵੱਜਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ...ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਾਈਂ। ਡਿਊਟੀ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਮੰਜੇ ਡੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਹਰ ਵੇਲੇ। ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਗਾਡੀ-ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹਰ ਆਏ ਗਏ ਬੰਦੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਰਾਹੀ-ਪਾਂਧੀ ਲੰਘਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਸਰੀਕਾਲ ਆਖਦੇ। ਲੱਸੀ-ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ, ਅਰਾਮ ਕਰਦੇ, ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਰਾਤ-ਬਰਾਤੇ ਵੀ ਸਰਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠਾਹਰ ਹੁੰਦਾ...ਐਹਨਾਂ ਚਾਰ ਕੋਠੜੀਆਂ 'ਚ ਚਾਰ ਸ਼ਾਨ ਘੋੜੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ; ਦਰਸ਼ਨੀ...ਇੱਕ ਇੱਕ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਘੋੜਾ...ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਾਣਾ ਅਤੇ ਪੱਠਾ-ਦੱਬਾ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਾਲਸ਼ ਅਤੇ ਖਰਖਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੰਦੇ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ।”

ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਤੀ 'ਚੰਦੂ ਕੀ' ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋ-ਮੰਜ਼ਿਲਾ, ਦੋ ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਉਚਾ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਘਰ। ਡੇਢ ਕਨਾਲ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਸਾਂਝਣ ਵਾਸਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਉਚੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਗਾਡੀ-ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕਸਬਾਨੁਮਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ। ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਸਭ ਬਾਹਮਣਾਂ-ਖੱਤਰੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਨ। ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਵੇਲੀ।

‘ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ’ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮੇਰਾ ਦਾਦਾ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਲਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲੇ ਸਨ-ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੰਘ। ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਲੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਪਲੇਠੀ ਦੀ ਧੀ ਗੁਰਮੇਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕੁ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਜਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ

ਉਹ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਦਾਦਾ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਂ-ਮਹਿੰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਸਤੇ।

ਉਂਜ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਘਰ ਟਿਕ ਕੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਮਾਰਖ਼ੋਰਾ ਅਤੇ ਲੜਾਕਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਉਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲੜਾਈ-ਭੜਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਬੜੇ ਸਹਿਜ-ਭਾਅ ਦੱਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ,

“ਸਾਡੀ...ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ। ਦੋ ਵਾਰ ਅਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਟਾਂ ਲਾਈਆਂ। ਤਿੰਨੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਗਲੀ ਦੇ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਉਹ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਬੰਦੇ 'ਕੱਠੇ ਹੀ ਖੜੋਤੇ ਸਨ, ਡਾਂਗਾਂ ਲੈ ਕੇ। ਉਦੋਂ ਡਾਂਗਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ 'ਕੱਲ੍ਹਾ ਹੀ ਗੁਰਦਵਾਰਿਓਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਅੱਗੇ ਬੰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਗਲੀ 'ਚ ਭੱਜਣ ਲਈ ਮੁੜਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਮੌਤ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਇੱਕ ਆਵਾ ਬਲਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਇੰਟਾਂ ਪਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ! ਚੰਦਾ ਸਿਆਂ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਧਰ ਹੀ ਭੱਜਣਾ ਪਉ...ਲਓ ਜੀ! ਮੈਂ ਬਲਦੇ ਆਵੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਭੱਜ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਤੇ ਭੱਜਣ 'ਚ ਤਾਂ ਮੈਂ ਘੋੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਹ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਦੇਂਦਾ।”

“ਮੈਂ ਹੁਣ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹਾਂ” ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਜੋਗਿੰਦਰ ਦੇ ਅਣਖੀਲੇ ਦਾਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਰਤਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੀ ਸੀ।

ਇੰਜ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਣਾ, “ਇੱਕ ਵਾਰ ਭੋਲੇ ਭਾਅ ਹੀ ਮੈਥੋਂ ਬੰਦਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਇਓਂ ਹੋਈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਢਾਣੀ ਨਾਲ ਤਰਨਤਾਰਨ ਮੱਸਿਆ ਵੇਖਣ ਚੱਲਿਆ ਸਾਂ। ਕੋਈ ਜਾਣੂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਢਾਣੀ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਜਾਣੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ, ਢਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। 'ਸੋਹਲ' ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਨਿਆਈਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਨੇ ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਸਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਿੱਲੇ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ ਡਾਂਗ ਦੇ ਸੰਮ ਉਤੇ ਅੜਾ ਕੇ ਡਾਂਗ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜੁੱਤੀ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਜੱਟ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਕਿੱਡਾ ਅਹਿਮਕ ਜੱਟ ਐ ਓਏ! ਜੁੱਤੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਉਚੀ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸ਼ੂ।”

ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਭਭ ਗਈ, “ਤੇਰੇ ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਆ, ਓਏ!”

“ਢਿੱਡ ਪੀੜ ਮੇਰੇ ਕਿਓਂ ਹੋਊ ਸਹੁਰਿਆ! ਪਰ ਸਿਰ ਪੰਗ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦਾ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ।”

ਆਪਣੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਛੇ ਛੁੱਟਾ ਹੱਟਾ-ਕੱਟਾ ਗੱਭਰੂ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਲੜ ਗਈ ਸੀ। ਜੁੱਤੀ ਲਾਹ ਕੇ ਮੈਂ ਬੋਲੇ ਸੁੱਟੀ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਡਾਂਗ ਮਾਰੀ ਉਹਦੀ ਪੁਤਪੁਤੀ ਵਿਚ। ਡਾਂਗ ਟਿਕਾਣੇ ਵੱਜ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ', ਫੁੜਕ ਕੇ ਔਹ ਜਾ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਜਾ ਵੜਿਆ ਭੱਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਢਾਣੀ 'ਚ।”

“ਪਿੱਛੇ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਭੱਜ ਕੇ ਚੀਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਓਥੋਂ ਤਿੰਨੀਂ ਸਾਲੀਂ ਪੁਲਿਸ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਈ...ਤੁਹਾਡੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਮਨੀਆਰਡਰ ਘੱਲਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਂਜ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਕਈ ਸਾਲ ਹੋਏ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਨੌਸ਼ਹਿਰੇ-ਢਾਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹਨੇ ਭਡਾਣੇ ਵਾਲੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੁੱਭ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, “ਕੀ ਰੀਸਾਂ ਸੀ ਓਸ ਜੱਟ ਦੀਆਂ ਬਈ! ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਠੀ-ਸਿੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਉਸ ਜਵਾਨ ਨਾਲ ਦਾ ਸੋਟਾ ਕਿਸੇ ਕੀ ਮਾਰ ਸਕਣਾ ਹੋਇਆ! ਅਗਲੇ ਦਾ ਸੋਟਾ ਝੱਲ ਕੇ ਫਿਰ ਵਾਰ

ਸਫ਼ਰ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਦਾ

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕਰਨਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ। ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਰ ਤਾਂ ਭਤੀਏ ਸੀ ਉਹਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਧ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋਣ ਵਾਲੇ। ਚਾਰੇ ਕੜੀ ਵਰਗੇ ਜਵਾਨ, ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਉਹ ਆਪ।”

ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੱਖ ਦਬਾਉਣ ਉਤੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੇਰਾ ਜਟਕਾ ਰੰਘੜਤੂ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਾਧਾ, ਧੱਕਾ ਜਾਂ ਟੇਢਾ ਮਖੌਲ ਮੈਨੂੰ ਧੁਖਣ ਅਤੇ ਬਲਣ ਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇ ਮੈਂ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਆ ਗਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਖਾੜਕੂਪਣ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਆਣ ਪਈ ਕਰ ਕੇ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਛਾਢਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਲੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਣਾਨ, ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਬੱਚਾ, ਮੇਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਿਤਾ, ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, “ਵੀਰਾ ਚੰਦਾ ਸਿਆਂ! ਅੱਜ ਤੋਂ ਗੇਜੋ ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਹੋਏ...।”

ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਪਿੰਡ ਪਠਾਣ-ਕੇ ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਭਡਾਣੇ ਵਾਂਗ 'ਸੰਧੂਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ' ਹੀ ਸੀ। ਗੋਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਧੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰਾ ਹੀ ਸਮਝਦੀ ਤੇ ਆਖਦੀ ਸੀ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਜੀਅ, ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਗੁਰਮੇਜ ਕੌਰ (ਮੇਰੀ ਭੂਆ) ਅਤੇ ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ (ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ) ਨੂੰ ਸੁਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਏ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ। ਮੋਹ-ਵੱਸ ਉਹਦੇ ਦੁੱਧ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ। ਉਹੋ ਹੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਸਲ ਦਾਦੀ ਉਹੋ ਹੀ ਸੀ। ਜੋ ਪਿਆਰ ਦੁਲਾਰ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਕੀ ਦਾਦੀ ਨੇ ਵੀ ਕਾਹਨੂੰ ਕਰ ਸਕਣਾ ਹੈ! ਹੁਣ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਕੀ ਦਾਦੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨਹੀਂ, ਧੰਨ ਕੌਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਮੇਰੀ ਅਸਲ ਦਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਵਿਚ ਧੁਰ ਡੂੰਘਾਣਾਂ ਵਿਚ ਭਿੱਜੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਹੋਈ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਇਆ, ਹੱਥੀ ਖਿਡਾਇਆ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸਾਡੀ ਦਾਦੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕੇਵਲ ਮੋਹ-ਵੰਤੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਔਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੁਨਾਅ ਅਤੇ ਸਿਆਣੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਪੱਤੀ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਉਹਦੀ ਦੱਸੀ ਰਾਇ ਉਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬੀਜ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਉਹੋ ਔਰਤ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਲੋਕ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਸੀ। ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਦਾ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਕੋਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ 'ਬਾਤ' ਹੁੰਦੀ। ਬਾਤ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਇਤਨਾ ਰੌਚਿਕ ਅਤੇ ਸਵਾਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਰੋਜ਼ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਰਾਤ ਪੈਣ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਤਾਂ ਕਿ 'ਮਾਂ' ਤੋਂ ਬਾਤ ਸੁਣ ਸਕੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਨੇ ਤਾਂ ਉਹ, “ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ” ਆਖ

ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਅਜੇ ਡੇਢ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਐਨ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਤੱਕ- ਜਦੋਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਧਾੜਵੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਸਾੜਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ-ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਡਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਚਨਚੇਤ ਹਨੇਰਾ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਸਦੇ-ਰੱਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਕੇ ਬਾਤ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੀਤੀ ਸਾਡੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਟਾਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਏਨੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹਦੀ ਜਠਾਣੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂ ਗੱਲ ਆਖੀ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹਵੇਲੀ ਜਾ ਕੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਲਵੇਗੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜਠਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀ ਗਾਲ਼ ਉਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜਠਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰ੍ਹਾਣੇ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾ-ਵਲਦਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ! ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਤ ਬਣਾ ਲਏ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੇਠ-ਜਠਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਆਸ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਨੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗ਼ਰੀਬ ਸਿੱਧ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ 'ਲੈਣ-ਦੇਣ' ਕਰ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚਲੀ ਪੂਰੀ ਹਵੇਲੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਧੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਮਾਰ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਵੱਡੀ ਪੱਕੀ ਡਿਓਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹੀ ਹਵੇਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਦੋ ਕੋਠੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਲਈ ਰੱਖ ਲਏ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੋ ਕੱਚੇ ਕੋਠਿਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਰਸੋਈ ਛੱਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਵਿਗੋਚਾ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ। ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਅੰਦਰਲੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਫਰਲਾਂਗ ਦੀ ਵਿੱਥ ਉੱਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵੱਲ ਸਾਰੀ ਹਿੰਦੂ ਆਬਾਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾ ਦੀ ਸਿੱਠਤ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੂਰਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਦਵਾਣੀਆਂ ਉਸ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਪਿਛਵਾੜੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗ਼ਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਧੰਦਾ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਧੋਲਾ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਦੇ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸੱਤ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਓਧਰ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਉੱਤੇ ਹਰ ਵਖ਼ਤ ਆਣ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਚੰਦੋ ਭਰ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਗਈ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ। ਬਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਸੇ ਭੈਣ ਚੰਦੋ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜੀਉਣਾ ਦੁੱਝਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਦੀ ਖੜਕੇ-ਦੜਕੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ

ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗਵਾਚ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਭੈਣ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਓਥੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਜ਼ਮੀਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੇਠ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਤੇ ਭੈਣ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਭਾਲਦਾ। ਭਡਾਣੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਏ ਵਾਹੁੰਦੇ। ਇੱਕ 'ਭਰਾ' ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਆਪਣੀ ਮਰ ਚੁੱਕੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇੱਕ ਭਰਾ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਆਪਣੀ ਵਿਧਵਾ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਜਾ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਚੰਦੋ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਨੇ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਨੂੰਹਾਂ ਘਰ ਆ ਗਈਆਂ। ਭੈਣ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਸਣ ਰੱਸਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹੁਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਜਾ ਕੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਅਪਨਾਏ ਸਨ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੁੰਡਾ ਆਪ ਵਿਆਹੇ, ਘਰ ਵਿਚ ਨੂੰਹ ਆਏਗੀ, ਬੱਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਹਦਾ ਉਜੜਿਆ ਘਰ ਵੱਸ ਜਾਉ ਪਰ ਏਧਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਲੇਜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਣਾ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ!

“ਤੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਰਹੁ,”

ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਇੰਜ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਪੁੱਤ ਵਿਆਹੁਣ ਅਤੇ ਘਰ ਵੱਸਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀ

ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਉ ਪਰ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਦੀ 'ਟੈਅ' ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਗ ਸਕਦੀ ਸੀ!

“ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਠੇਠਰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੈਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂ...ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ!”

ਆਖ਼ਰ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਹੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕੀਤਾ, “ਦੀਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਾ! ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਉ ਚੰਦਾ ਸੁੰਹ ਦੇ ਨਿਆਣੇ ਈ ਨੇ...ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦੇ...ਕਰਨ ਦੇਹ...ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਪਰਾਈ ਅਮਾਨਤ ਸਾਂਭਣ ਜੋਗੇ ਸਾਂ। ਆਪਣਾ ਕਾਹਦਾ ਮਾਣ!” ਹੁਕਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ

ਪਿਓ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਡਾਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਭੂਆ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹਰੀ ਸਿੱਧ ਦੇ ਘਰੋਂ, ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਚਵਿੰਡੇ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਭਤੀਜੀ ਜਿੰਦੋ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ (ਠਾਕਰ ਸਿੱਧ ਦੀ ਧੀ) ਦਾ ਸਾਕ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ (ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ) ਦੇ ਮੁੰਡੇ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ, ਦੀਦਾਰ ਸਿੱਧ ਲਈ ਲੈ ਆਈ। ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਵਿਆਹਿਆ ਗਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਗੁਰਮੇਜ਼ ਕੌਰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀਦਾਰ ਸਿੱਧ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ।

ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਅਜੇ ਡੇਢ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਐਨ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਤੱਕ- ਜਦੋਂ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਧਾੜਵੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਸਾੜਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ-ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਡਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਚਨਚੇਤ ਹਨੇਰਾ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਸਦੇ-ਰੱਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਤੁਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਬੀਬੀ ਦੱਸਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, “ਤੇਰੇ ਜੰਮਣ 'ਤੇ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਵਿੰਡੇ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਕੁੱਝ ਚਿਰ

ਮੈਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਚਾਚਾ (ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਥੋਂ ਉਮਰੋਂ ਵੱਡੇ ਭਤੀਏ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਸੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਆਖਦੇ) ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਰਹੇ। ਭਡਾਣੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਵਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਂਝੇ ਟੱਬਰ 'ਚੋਂ ਹਿੱਸੇ ਆਉਂਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਕਾਨ ਤਾਂ ਏਨੇ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਰਹਿਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ। ਦੋ ਨਵੇਂ ਪੱਕੇ ਕੋਠੇ, ਅੱਗੇ ਸੁਫ਼ਾ ਤੇ ਰਸੋਈ ਬਣਵਾਈ। ਡੰਗਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਕੱਚਾ ਕੋਠਾ ਤੇ ਪੱਕਾ ਬਰਾਂਡਾ ਬਣਵਾਇਆ। ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਟੋਕਾ ਲਵਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਟੋਕਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ

ਵਿਚ ਕਣਕ ਬੀਜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਭਡਾਣੇ ਆ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਕਿ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਵੱਸਿਆ ਸੀ! ਅਜੇ ਪੰਜ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਕਿ ਭਾਦਰੋ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ ਤੋਂ ਉਜੜ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢ ਆ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦਲੇਰ ਸੁਭਾਅ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਵਡਾਲੀ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ!” ਪਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਛੱਡ-ਛੁਡਾ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈ ਗਿਆ! ਉਂਜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਰੇਡੀਓ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਤਾਂ ਸਨ ਕਿ ਭਡਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਐ। ਪਰ ਵੱਸਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਭਡਾਣੇ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਜੇ ਸਵੇਰੇ ਈ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਵਾਲੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਲੈਣ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ ਪਏ, “ਪੰਝੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਘਰ ਵੱਸਿਆ। ਤੂੰ ਫੇਰ ਉਜਾੜਨ ਆਇਐ।” ਪਰ ਤਕਾਲੀਂ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਲੀਗ ਵਾਲੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਆ ਪਏ ਨੇ। ਲੋਕ ਪਿੰਡੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ। ਮਿਲਟਰੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਸੱਤ-ਅੱਠ ਵਜੇ ਫਿਰ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ। ਭਡਾਣੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਹੱਦ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਸੀ। ਪਰ ਨੇਹੀਂ ਰਾਤ ਵਿਚ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭੇ। ਓਧਰੋਂ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਖਾਲੇ-ਖਾਲੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਕੇ ਸੂਝੇ ਵੱਲ ਗਏ ਤਾਂ ਓਥੇ ਮਿਲਟਰੀ ਦਾ ਨਾਕਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ। ਮਿਲਟਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰੀਏ ਕਿ ਕਿਤੇ ਗੋਲੀ ਨਾ ਚਲਾ ਦੇਣ! ਫੇਰ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜੇ। ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਕਮਾਦਾਂ 'ਚ ਲੁਕਦੇ, ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦੇ, ਵੱਡਾਂ ਲੈਂਦੇ ਮਸਾਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਨ ਤੱਕ 'ਸੋ ਕੋਹ' ਵਰਗਾ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮੀਲ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਪਹੁੰਚੇ।

“ਕਮਾਦ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਤਾਂ ਗਰਮੀ ਤੇ ਹੁੰਮਸ ਨਾਲ ਤੂੰ ਰੋਣ ਲੱਗਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਖਣ, ‘ਕੁਤੀਏ, ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਲੀੜਾ ਤੁੰਨ। ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਂਗਾ!’ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਆ ਕੇ ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਖਾਧਾ ਤੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, “ਮੈਂ ਭਡਾਣੇ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਖ਼ਬਰਸਾਰ ਪਤਾ ਕਰਦਾਂ, ਨਾਲੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ ਹੋਊ, ਉਹਨੂੰ ਪੱਠਾ-ਦੱਬਾ ਪਾ ਆਉ।” ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਮੱਝਾਂ, ਦੋ ਝੋਟੀਆਂ, ਦੋ ਬਲਦ, ਲਬੋਚੜ ਗਾਂ, ਆਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਘੋੜੀ ਤੇ ਪੱਠਾ-ਦੱਬਾ ਢੋਣ ਤੇ ਖੂਹ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਪਹਾੜ ਜਿੰਡਾ ਉਠ ਸੀ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਉਠ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਪੱਠਿਆ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਣ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੈਲੀ 'ਚੋਂ ਪੱਠੇ ਵੱਢਦਿਆਂ ਵੇਖ ਜਲਾਲ ਬਰਵਾਲਾ ਭੱਜ ਆਇਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਸਰਦਾਰਾ! ਮੇਰੀ ਮੰਨਦੈਂ ਤਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਔਲਾ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਈ, ਛੇਤੀ ਭੱਜ ਜਾ। ਰਾਤੀਂ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ

ਆਏ ਬੰਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਿਲਟਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬੜੇ ਆਫ਼ਰੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਘਰ ਲੁੱਟਣੇ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਡੰਗਰਾਂ ਲਈ ਪੱਠੇ ਵੱਢਣ ਡਿਓਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿੱਲੇ 'ਤੇ ਬੱਝਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ!” ਬਾਪੂ ਜੀ ਹੱਥ ਝਾੜ ਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਆਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਠ ਨੂੰ ਪੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਣਾ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਬੜਾ ਵਾਢੂ ਉਠ ਸੀ ਉਹ। ਹੋਇਆ ਵੀ ਇੰਜ ਹੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਢੁੱਕਣ ਦਿੱਤਾ।”

ਉਜੜਨ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਤੇ ਪਹਿਨਣਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਖਿਆ।

ਸਾਡਾ ਟੱਬਰ, ਭੂਆ ਗੁਰਮੇਜ਼ ਕੌਰ ਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਟੱਬਰ, ਦਾਦੀ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ, ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਜੀਅ ਹੋਣਗੇ ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ ਰਲਾ ਕੇ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਆ ਟਿਕੇ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਾਂਗ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਭ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਪੈਰ ਅੜਿਆ, ਤੁਰਦੇ ਗਏ ਪਰ ਸੁਰ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਦਿਲੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੱਚੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਜਾ ਵੱਸਿਆ। ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਏ ਸਾਂ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਮਿਲਣ ਆਏ ਤਾਂ ਸੱਜਰ-ਸੂਈ ਮੱਝ ਮੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਤਿੱਪ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਸੰਭਾਲ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਤੰਗਰਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੇਰੀ ਇੱਕ ਭੈਣ ਸੁਰਜੀਤੋ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਹਕੀਕਤ ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਦੀਦਾਰ! ਇਹ ਤੇਰੇ ਹੀ ਨਿਆਣੇ ਸਹੀ ਪਰ ਸਾਡੇ ਵੀ ਕੁੱਝ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਦੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਘੱਲ ਦੇਹ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪੱਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲ ਗਈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਲੈ ਜਾਈ...”

ਇੰਜ ਅਸੀਂ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਪਰਤ ਆਏ। ਪਿੱਛੋਂ ਕੱਚੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਖੁੱਸ ਗਈ ਅਤੇ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਵੀ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਲੇਮ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਫ਼ੇਰੇ ਤੇ ਫ਼ੇਰੇ ਮਾਰਦਾ। ਜਲੰਧਰ ਉਹ ਸਦਾ ਤੁਰ ਕੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਪਰਾਉਠੇ ਤੇ ਅੰਬ ਦਾ ਆਚਾਰ ਪਰਨੇ ਦੇ ਲੜ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜਲੰਧਰ ਨੂੰ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਖੱਜਲ-ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਪਰਤਦਾ। ਜਲੰਧਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਥ-ਪੱਲਾ ਨਾ ਫੜਾਉਂਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿਕਮਾ ਮਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚਾਕੂ ਕੱਢ ਕੇ ਹੀ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਖ਼ਰ ਲੰਮੇ ਯਤਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ‘ਚਰਾਗ ਢਾਣੀ’ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਹੋਈ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬਾਪੂ ਚੰਦਾ ਸਿੱਧ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਓਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁਰ ਸਿੱਧ ਹੀ ਟਿਕੇ ਰਹੇ।

1951 ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਤੋੜੇ ਚਾਦਰਾ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ‘ਰਫ਼ਿਊਜੀ’ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਮਾਸਟਰ ਮੁਲਖ ਰਾਜ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦਾ ਵੀ ਉਸਤਾਦ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਘਬਰਾਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਡਰਦਾ ਕਿਓਂ ਏ?” ਤੇਰਾ ਪਿਓ ਵੀ ਏਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਪੜਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਆਹ ਵੇਖ ਸਭ ਤੇਰੇ ਤੇਰੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁੰਡੇ। ਔਹ ਵੇਖ ਖੁਸ਼ੀਏ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਤੇਰੇ ਜਿੱਡਾ।” ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਵੱਸਦੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਲੜਕੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

(ਚਲਦਾ)

ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਪਿਰਿ ਸੋਹਾਗੁ ਬਣਾਇਆ

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਮਾਝ ਮਹਲਾ 5

ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਪਿਰਿ ਸੋਹਾਗੁ ਬਣਾਇਆ॥

ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਸਖੀਏ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ॥

ਅਨਦ ਬਿਨੋਦ ਤਿਤੈ ਘਰਿ ਸੋਹਿਹ

ਜੇ ਧਨ ਕੰਤਿ ਸਿਗਾਰੀ ਜੀਉ॥1॥

ਸਾ ਗੁਣਵੰਤੀ ਸਾ ਵਡਾਗਣਿ॥

ਪੁਤ੍ਰਵੰਤੀ ਸੀਲਵੰਤਿ ਸੋਹਾਗਣਿ॥

ਰੂਪਵੰਤਿ ਸਾ ਸੁਖਤਿ ਬਿਚਖਣਿ

ਜੇ ਧਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਜੀਉ॥2॥

ਅਚਾਰਵੰਤਿ ਸਾਈ ਪਰਧਾਨੈ॥

ਸਭ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇ ਤਿਸੁ ਗਿਆਨੈ॥

ਸਾ ਕੁਲਵੰਤੀ ਸਾ ਸਭਰਾਈ

ਜੇ ਪਿਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਸਵਾਰੀ ਜੀਉ॥3॥

ਮਹਿਮਾ ਤਿਸੁ ਕੀ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਏ॥

ਜੇ ਪਿਰਿ ਮੇਲਿ ਲਈ ਅੰਗਿ ਲਾਏ॥

ਬਿਰੁ ਸੁਹਾਗੁ ਵਰੁ ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰੁ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਧਾਰੀ ਜੀਉ॥4॥

ਪੰਚਮ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸਖੀ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਪਤਨੀ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਵਾਂਗ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ

ਜੀਵ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਸੋਭਾ ਹਨ।

ਸਾ ਗੁਣਵੰਤੀ ਸਾ ਵਡਾਗਣਿ॥

ਪੁਤ੍ਰਵੰਤੀ ਸੀਲਵੰਤਿ ਸੋਹਾਗਣਿ॥

ਰੂਪਵੰਤਿ ਸਾ ਸੁਖਤਿ ਬਿਚਖਣਿ

ਜੇ ਧਨ ਕੰਤ ਪਿਆਰੀ ਜੀਉ॥2॥

ਹੇ ਸਖੀ, ਜੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਉਸ

ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਗੁਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵਡਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪੁਤਰਵੰਤੀ ਅਤੇ ਸੀਲਵੰਤੀ, ਸਿੱਠਾ ਬੋਲਣ ਵਾਲੀ ਸੁਹਾਗਣ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਰੂਪਵੰਤ ਭਾਵ ਜਦ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਰੂਪਵੰਤੀ ਅਤੇ ਸੁਖਤ ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਭਾਵ, ਆਪਣੇ ਕੰਤ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਚਾਰਵੰਤਿ ਸਾਈ ਪਰਧਾਨੈ॥

ਸਭ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣੇ ਤਿਸੁ ਗਿਆਨੈ॥

ਸਾ ਕੁਲਵੰਤੀ ਸਾ ਸਭਰਾਈ

ਜੇ ਪਿਰਿ ਕੈ ਰੰਗਿ ਸਵਾਰੀ ਜੀਉ॥3॥

ਹੇ ਸਖੀ, ਜੇ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਮਾਲਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਰੰਗ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਚ ਆਚਰਣ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਵ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਭਾਵ, ਉਚੀ ਸੁੱਚੀ ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਸਿੰਗਾਰ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਨਾਲ ਉਸ ਜੀਵ ਪੂਰੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੋਰ ਭੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਸੋਹਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਕੁਲਵੰਤੀ ਭਾਵ ਉਚੀ ਕੁਲ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਭਰਾਈ ਭਾਵ, ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਸਵਾਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮਹਿਮਾ ਤਿਸੁ ਕੀ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਏ॥

ਜੇ ਪਿਰਿ ਮੇਲਿ ਲਈ ਅੰਗਿ ਲਾਏ॥

ਬਿਰੁ ਸੁਹਾਗੁ ਵਰੁ ਅਗਮੁ ਅਗੋਚਰੁ

ਜਨ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਧਾਰੀ ਜੀਉ॥4॥

ਹੇ ਸਖੀ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਲਿਕ ਪਿਰ ਭਾਵ, ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮਸ਼ਵਰ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਅਪਹੁੰਚ ਹੈ, ਅਗੋਚਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਵੱਡਭਾਵ ਸੁਹਾਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਓ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ।

—ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ

ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਨੇਤਰ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਬਲਦਾਂ ਨਾਲ ਗਾਹੀ ਕਣਕ ਦੀ ਧੜ ਉਤੇ, ਕੱਛ ਹੇਠ ਤੰਗਲੀਆਂ ਦੀ ਆੜ ਲਾ ਕੇ, ਇਕ ਲੱਤ ਭਾਰ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਜਿੰਦਰੋ ਅਜੇ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ।

“ਰੋਟੀ ਕਿਤੇ ਆਉਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਨੀ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ।

“ਅਜੇ ਸਿਰ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਸਿੱਧਾ ਪੈਰਾਂ ’ਚ ਐ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ।

“ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਮਰਿਆ ਹੋਇਐ, ਰੋਟੀ ਈ ਚੱਥ ਲੈਂਦੇ।”

ਨੇਤਰ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਇੰਦਰ ਕੁਆਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ‘ਚ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਇਕ ਅਜੇ ਛੋਟੀ ਅਤੇ ਇਕੋ ਮੁੰਡਾ, ਅੱਠਵੀਂ ‘ਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ, ਧੁੱਪ ਕੜਾਕੇਦਾਰ ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਐ-ਜੱਟ ਦਾ ਹੱਡ ਤਾਂ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਪੰਧਰਵੈ।

“ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਐ ਕੋਈ ਕੋਈ ਸਾਹ।” ਨੇਤਰ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹਵਾ ਲੱਗੀ।

“ਏਕਣੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਧੜ ਮਿੱਟਾਂ ’ਚ ਨਿਕਲ ਜਾਉ।” ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਿਆਨ ’ਚ ਤੁੜੀ ਅੱਡ ਅਤੇ ਦਾਣੇ ਘੁੰਡੀਆਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਦੋਂ ਜਿੰਦਰੋ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਰੋਟੀਆਂ ਧੜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਦਮ ਦੂਰ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਬੈਠਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ, “ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੋ।”

“ਹਾਲੇ ਨੀ ਕੁੜੀਏ ਰੋਟੀ ਰੁਟੀ ਖਾਣੀ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਬਿਨਾ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖੇ ਹੀ ਕਿਹਾ।

“ਕਦ ਖਾਣੀ ਐ...ਬਾਪੂ?”

“ਧੜ ਉਡਾ ਕੇ।”

“ਧੜ ਤਾਂ ਅਜੇ ਅੱਧੀ ਨੀ

ਨਿਕਲੀ, ਰੋਟੀ ਠੰਢੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਐ...”

“ਕੋਈ ਨੀ ਠੰਢੀ...ਤੂੰ ਉਰਲੀ ਕਿੱਕਰ ਹੇਠ ਜਾ ਬੈਠ ਛਾਵੇਂ।”

ਜਿੰਦਰੋ ਰੋਟੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿੱਕਰ ਹੇਠ ਜਾ ਬੈਠੀ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੂਰ ਸੀ। ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਸੂਲ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਦੇ ਦੰਦਾਂ ਹੇਠ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਚੱਬਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ, ਕਦੇ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲੀਕਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੀ, “ਉਹ ਘਰ ਟੋਲੀਂ ਬਾਬਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਢੇਣੀਆਂ ਨਾ ਪੈਣ ਨਿੱਤ ਰੋਟੀਆਂ।” ਉਸ ਨੇ ਫੇਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, “ਬਾਪੂ ਆ ਜਾਓ ਹੁਣ...”

ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਟਾ ਪੀਘ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁੜੀ ਦਾਣਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਤੰਗਲੀਆਂ ਉਪਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਪਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਤੁੜੀ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਡ ਨਾ ਹੋਈ। ਇੰਦਰ ਧੜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਬੜੇ ਭਾਈ, ਆਪਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੀਏ।”

“ਏਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬੁੱਲੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਐ। ਕਦੇ ਮਰਗੇ ਕਦੇ ਚੱਲ ਪੇ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਤੰਗਲੀ ਧੜ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀ।

“ਚੱਲ ਕੁੜੀ ਵੀ ਕਦੋਂ ਦੀ ਆਈ ਬੈਠੀ ਐ।” ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਪੋਣੇ ਦੀ ਗੰਢ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਕੁ ਕਦਮ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਵੱਟ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਦੋ ਕੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ ਪਾ ਕੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਰੋਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਪੂ ਆਟਾ ਪਿਹਾ ਕੇ ਕਦ ਲਿਆਉਣੈ। ਬੇਬੇ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਸਾਡੇ ਨੀ ਰੋਜ਼ ਦਰ ਦਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਹੁੰਦਾ।”

“ਪਿਹਾ ਲਮਾਂਗੋ...ਇਕ ਅੱਧ ਡੰਗ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਧਾਰਾ ਲੈ ਲਿਓ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਦਾਲ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀ ਲਬੜਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਨਾਲੇ ਛਿਟੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਓ ਆਬਣ ਨੂੰ। ਘਰ ਬਾਲਣ ਦਾ ਡੱਕਾ ਨੀ।”

“ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ ਭਾਈ...ਇੰਦਰਾ ਯਾਦ

ਰੱਖੀ।”

“ਜੇ ਧੜ ਨਿਕਲੇਂਗੀ ਤਾਂ ਈ ਯਾਦ ਰਹੂ।” ਇੰਦਰ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗਿਆ ਬੋਲਿਆ। ਨੇਤਰ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ‘ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਰੈਸ਼ਰ ਵੱਲ ਗਈ। ਧੜ ‘ਚ ਰਲੀ ਮਿਲੀ ਤੁੜੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਜਿਹੀ ਪੂਛ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਲਾਗੇ ਦੋ ਖੇਤ ‘ਚ ਧੜ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਤੰਗਲੀਆਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉਲਰੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ।

“ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਉਠੀਂ ਕੇਰਾਂ, ਹਵਾ ਦਾ ਸਾਹ ਆਉਂਦੈ ਕੋਈ ਕੋਈ।” ਉਸ ਨੇ ਕੋਲੀ ਉਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕਦਮ ਉਠਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਇੰਦਰ ਵੀ ਕੋਲੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਧੜ ਉਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਤੰਗਲੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਧੜ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਹਵਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ।

ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਬੈਠੀ ਨੇ ਹੀ ਲੰਮੀ ਬਾਂਹ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕੋਲੀਆਂ ਨੇੜੇ ਕਰ ਲਈਆਂ। ਉਪਰ ਚੁੰਨੀ ਦਾ ਲੜ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁੰਟ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖਾਲੀ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਦੇਖਦੀ ਰਹੀ। ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬਰੈਸ਼ਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਤੁੜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਢੇਰ ਦਿਸਦਾ। ਕਈ ਲਾਣੇ ਗੱਡਿਆਂ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਕਣਕ ਅਤੇ ਤੁੜੀ ਢੇਅ ਰਹੇ ਸਨ।

ਧੜ ਅਜੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਨਿਕਲੀ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾ ਫੇਰ ਮਰ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੰਗਲੀਆਂ ਧੜ ਵਿਚ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤੰਗਲੀਆਂ ਦੇ ਉਤਲੇ ਸਿਰੇ ਉਤੇ ਠੰਡੀ ਰੱਖ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ

ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, “ਬਾਪੂ ਆ ਜੋ ਹਵਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨੀ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦਰੋ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ, ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਤੰਗਲੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਆ ਬੈਠੇ।

“ਸੁੱਕ ਵੀ ਗਈਆਂ।” ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਓਹੀ ਰੋਟੀਆਂ ਫੜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਲੈ...ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਤੱਤੀਆਂ ਠੰਢੀਆਂ ਨਾਲ। ਕੁਰਸੀ ਆਲੇ ਈ ਸੱਜਰੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਐ, ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ‘ਚ ਕਿੱਥੇ?” ਨੇਤਰ ਨੇ ਰੋਟੀ ਫੜਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਫਿਰ ਉਹ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਇਕ-ਇਕ ਰੋਟੀ ਖਾ ਗਏ। ਕਿੱਕਰ ਉਤੇ ਬੀਡੇ ਦੀ ਟੀ-ਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨ ਵਾਂਗ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿੰਦਰੋ ਚੁੱਪ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਪਰ ਝਕਦੀ ਝਕਦੀ ਨੇ ਕਹਿ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, “ਬਾਪੂ ਵੀਰੇ ਨੇ ਕਿਐ, ਮਾਸਟਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਦੀ ਲੁਆਈ ਐ। ਖੰਨੇ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਲੈ ਆਇਓ।”

ਨੇਤਰ ਨੇ ਜਿੰਦਰੋ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਰੋਟੀ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰਕੀ ਤੱਤ ਕੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਾ। ਇੰਦਰ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਇਕੋ ਸਾਹ ਪੀ ਲਿਆ ਤੇ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਲਿਆ ਭਾਈ, ਪਾ ਦੇ ਹੋਰ ਪਾਣੀ।”

ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕਦਮ ਬੋਲ ਪਈ, “ਬਾਪੂ ਬੋਦੀ ਆਲਾ ਵਾਵਰੇਲਾ?”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਰਸਤੇ ਵੱਲ ਘੁੰਮੇ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਉਠ ਕੇ ਨੱਸ ਪਏ। ਵਾਵਰੇਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਘੁੰਮਦਾ ਸਿੱਧਾ ਧੜ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਦੌਲੇ, ਪੱਲੀਆਂ-ਬੋਰੀਆਂ (ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਨ) ਧੜ ਉਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਖੂਹ ਦੇ ਔਲੂ ‘ਚੋਂ ਪੀਪਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਗਏ ਪਰ ਵਾਵਰੇਲਾ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦਾ, ਧੜ ਦੇ ਲਾਗੇ ਦੀ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਵਾਵਰੇਲੇ ‘ਚ ਮਿੱਟੀ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮਦੀ ਸੀ। ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਸਾਰ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ,

“ਕਾਰ ਕਾਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ, ਕਾਰ ਕਾਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ।”

ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ

ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ‘ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ’ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਦੀ ਕੋਈ ਮਾਰਮਿਕ ਕਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਤ ਅਜੇ ਮੁੱਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ; ਬੱਸ ਪਾਤਰ ਹੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਚੱਲੀ ਨੇਰੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਝੁੱਲ ਰਹੇ ਬੇਵਸੀ ਦੇ ਝੱਖੜ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਵਕਤ ਪੈਰ ਗੱਡ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ, ਇਹ ਵਕਤ ਬਦਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ! ਵਖਤਾਂ ਮਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਗੋੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਬੇਹੱਦ ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ, ਐਨ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਵਰਗਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਵਾਵਰੇਲਾ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਧੜ ਦੇ ਲਾਗਿਓ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਤੁੜੀ ਉਡ ਕੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਖਿੱਲਰ ਗਈ।

“ਇੰਦਰਾ ਰੜਕਾ ਲੈ ਕੇ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਤੁੜੀ ‘ਕੱਠੀ ਕਰ ਲੈ ਜਿਹੜੀ ਖਿੱਡਰੀ ਐ।”

“ਕਰ ਲੈਨਾਂ, ਤੂੰ ਧੜ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ, ਬੁੱਲਾ ਆਉਂਦੈ ਵਰੇਲੇ ਦੀ ਹਵਾ ਦਾ?” ਇੰਦਰ ਨੇ ਰੜਕਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਧੜ ਦਾ ਤਾਂ ਵਰੇਲੇ ਨੇ ਕੱਖ ਨੀ ਛੱਡਣਾ ਤੀ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਪਰੋਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ।” ਨੇਤਰ ਧੜ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

“ਬਰੈਸ਼ਰ ਆਲਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਗਿਐ...ਓਹ ਤਾਂ ਓਨੇ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਨੇ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੇਤਾਂ ‘ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਰੈਸ਼ਰਾਂ ਵੱਲ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ। “ਐਡੇ ਬੜੇ ਵੇਰਾਂ ‘ਚ ਨੀ ਕੁਸ ਮੁੱਕਦਾ।”

ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੋਟੀ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ,

“ਬਾਪੂ ਰੋਟੀ...”

ਉਹ ਹੱਥਲਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਜਾ ਲੱਗੇ।

ਜਿੰਦਰੋ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਖੇਤ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਕਦੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ, ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖ ਲੈਂਦੀ। ਆਲੇ ਦੁਆਲਿਓ ਬਰੈਸ਼ਰਾਂ ਦੀ ਘੁੰ ਘੁੰ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

“ਹਵਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਰੇਂਗੀ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਤੁੜੀ

ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਕੋਈ ਕੋਈ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਹ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਐ।” ਨੇਤਰ ਵੀ ਧੜ ਤੋਂ ਉਤਰ ਆਇਆ।

“ਚੱਲ ਤੂੰ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਦੇ। ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ ਕੀਲਿਆਂ ‘ਤੇ। ਮੈਂ ਤੁੜੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਨਾਂ।”

“ਝੋਟੀ ਤੇ ਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੱਬਾ ਕੁ ਬਰਸੀਮ ਵੀ ਵੱਢ ਲਿਆਈ।”

“ਚੰਗਾ।” ਉਹ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ, ਕੱਖ-ਕੰਡਾ ਪਾ ਕੇ, ਧੜ ‘ਤੇ ਆ ਗਏ।

“ਕਿਤੇ ਮੀਂਹ-ਮੂੰਹ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ!” ਇੰਦਰ ਨੇ ਦੂਰ, ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਦੋਮੇਲ ‘ਚੋਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਚਿੱਟੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਦੇਖਿਆ।

“ਮੋਸਮ ਵੀ ਸਹੁਰਾ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਐ, ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਵਸਾਖ ਜੇਠ ਦੇ ਅੱਧ ਤਕ ਕਦੇ ਮੀਂਹ ਨੇਰੀ ਨੀ ਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ।”

“ਸਾਰੀ ਵਾਢੀ ਤੇ ਗਾਹੀ ਕੜਾਕੇ ਆਲੀ ਧੁੱਪ ‘ਚ ਕਰਦੇ ਤੀ। ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਾੜ੍ਹ ਜਗ-ਜੁਗ ਕਰੇ ਤੋਂ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਕਿੱਕਰ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁੱਠੇ ਲਟਕਦੇ ਬਿਜੜਿਆਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਪਿੰਡ ਆਲੀ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ‘ਚ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬਿਆਂ ਨੇ ਲਾਣੀ ਆਲੀ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ, ਮੱਝਾਂ, ਕੱਟੀਆਂ-ਬੱਛੀਆਂ ਨਾਲ ਗਾਹ ਕੇ ਚੱਕ ਵੀ ਲਈਆਂ।”

“ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਆਣੇ ਸਿਆਣੇ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਐ।” ਨੇਤਰ ਬੋਲਿਆ।

“ਅਗਲੀਆਂ ਵਾਢੀਆਂ ‘ਚ ਲਾਵੀ ਕਿਹੜੇ ਪਿਓ ਆਲੇ ਖੇਤ ‘ਚੋਂ ਕਰਨਗੇ। ਬਰੈਸ਼ਰ ਆਲਿਆਂ

ਨੂੰ, ਬਈ ਲੁੱਟ ਲਏ ਉਹ ਵੀ ਮੌਜਾਂ।”

“ਪਾਪੀਆ ਤੈਨੂੰ ਸਹੁੰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਮੇਰੇ ਧੌਲਿਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖ। ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਨਰਕ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝੱਲਣਾ। ਹਾਏ ਓਏ ਮੇਰਿਆ ਰੱਬਾ! ਮੁਗਲਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਜੜਾਂ ਪੁਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਕਿਥੇ ਚਲੇ ਗਈ?”

“ਨਾਜ਼ਰਾ, ਬੰਦ ਕਰਾ ਇਸ ਬੁੱਢਤ ਦਾ

ਸਤਿਸੰਗ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੇਖੀਂ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਹੱਥ।” ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਿੱਲਾ ਡਿੱਗਿਆ ਨਹੀਂ, ਗਰਕ ਗਿਆ ਸੀ! ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਦੰਦ ਛਿੱਕਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪਈ ਹੋਵੇਗੀ!! ਤੇ ਬੇਪਤ ਹੋਈ ਤੀਰਥੋ ਸੋਚਦੀ ਸੀ, ਨਾਦਰਸ਼ਾਹ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇ ਅਗਲੀ ਚੀਕ ਨੇ ਜਦੋਂ “ਵੇ ਪੁੱਤਾ! ਵੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿਹਾ! ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ ਜ਼ਮੀਨ। ਮੰਗ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਕਿਤੇ। ਕਿਉਂ ਨੂੰ ਜਾਗਦਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ?” ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਗ ਲਿਸ਼ਕੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਗੱਲ ਪਿੱਛੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਤੱਕ ਅੱਧ ਪਚੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।

ਸਰੀਰ ਕੰਬਿਆ, “ਕੁੱਤਿਆ, ਤੇਰੇ ਸੀਰਮੇ ਪੀ ਲਊ, ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਊ।” ਪਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਜਾ ਪਿਆ।

ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਦੀ ਕੜ ਕੜ ਹੋਈ, “ਓਏ ਨਾਜ਼ਰਾ, ਕੱਢ ਜੀਘਾਂ। ਲੱਦ ਇਹਨੂੰ ਬਲੁੰਗੜੇ ਨੂੰ। ਚੱਲ ਇਹਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਈਏ।”

ਤੇ ਲੱਦ ਲਿਆ ਦੇ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਲੱਤੋਂ ਬਾਹੋਂ

ਨੇ ਮੀਂਹ ਕਣੀ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਕੰਮਬੈਠਾਂ ਨਾਲ ਕਣਕ ਵਢਾ ਲੈਣੀ ਐ। ਐਤਕੀ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਪਚੱਧੀ ਈ ਵਢਾਈ ਤੀ।” ਇੰਦਰ ਨੇ ਦੂਰ ਸਫੈਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਪਹੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ।

ਅਸਮਾਨ ਲਾਲ ਜਿਹਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਿੰਦਰੋ ਭਾਂਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਧੜ ਦੇ ਲਾਗੇ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਦੂਰ ਚੜ੍ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਗਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਪੂ ਨੇਰੀ ਆਉਂਦੀ ਐ।”

“ਹਾਂ ਲੱਗਦੀ ਤਾਂ ਐ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਵੀ ਆਲੇ

ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਤਕ ਨਿਗ੍ਹਾ ਘੁੰਮਾਈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ‘ਚ ਹੀ ਨੇਰੀ ਚੜ੍ਹੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਉਠ ਕੇ ਧੜ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਨੇਰੀ ਆ ਗਈ। ਨੇਤਰ ਨੇ ਪੀਪੇ ‘ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਪਾਣੀ ਧੜ ਉਤੇ ਛਿੜਕਿਆ। ਇਕਦਮ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਸਦਾ।

ਹਵਾ ਦੇ ਫਰਾਟਿਆਂ ਨਾਲ ਧੜ ਉਡ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਵਿਚ ਰਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੋ...ਸੁਣੋ...ਛੀਂ ਛੀਂ ਈ ਈ। ਨਾਲ ਭੂਰੀ ਕਾਲੀ ਮਿੱਟੀ ਹੀ ਮਿੱਟੀ।

ਉਹ ਧੜ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਪਰ ਹਵਾ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਵੀ ਅੱਖ ਜਾਂ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਅਤੇ ਫੂਸ-ਪੱਲਾ ਆ ਕੇ ਵੱਜਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ।

ਜਿੰਦਰੋ ਦੇ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲੀ ਝਾੜੀ ਆ ਵੱਜੀ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੀਕ ਮਾਰੀ, “ਬਾ...ਪੁ...ਊ।” ਹਵਾ ਐਨੀ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਝਾੜੀ ਆਪੇ ਹੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਜਿੰਦਰੋ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ‘ਚ ਮੋਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ‘ਤੇ ਝਰੀਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਡ ਗਈ।

ਨੇਰੀ ਕੁਝ ਘੱਟ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਚਾਨਣ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ। ਜਿੰਦਰੋ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ ਤੇ ਝਾਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮਿੱਟੀ ਐਨੀ ਰੜਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਫਿਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮਲ ਮਲ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਲਿਆ। ਕਦੇ ਮੀਚਦੀ ਕਦੇ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ, “ਬਾਲਣ ਨਾ ਭੁੱਲਿਓ ਬਾਪੂ।”

“ਨਈਂ ਕੁੜੀਏ...ਜਾ ਤੂੰ, ਕਿਤੇ ਮੀਂਹ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।” ਨੇਤਰ ਨੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮਲੀਆਂ ਤੇ ਨੱਕ ਸਿਣਕ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢੀ। ਜਿੰਦਰੋ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦੀ, ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਮੀਚਦੀ, ਭਾਂਡੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ, “ਧੜ ਦਾ ਤਾਂ ਕੱਖ ਨੀ ਰਿਆ, ਬਾਲਣ ਦਾ ਕੀ ਚੇਤਾ ਰਹਿਣੈ...ਘਰ ਬੇਬੇ ਆਪੂ, ਤੀਆ ਪਹਿਰ ਹੋ ਗਿਐ?” ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕੜਕ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਪਰਛਾਵਾਂ ਢਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ।

ਨੇਰੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਟ ਰਹੀ ਸੀ। ਧੜ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ‘ਚ ਪਈ ਮਿੱਟੀ, ਹਥੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਲ ਮਲ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ ਤੰਗਲੀਆਂ ਲੱਭਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ‘ਚ ਬਰੈਸ਼ਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਫੜ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਸ਼ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲਾਗਲੇ ਕਸਬੇ ਵਰਗੇ ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਬਣੇ ਥਾਣੇ ਲਾਗੇ ਚੱਲਦੀ ਜੀਪ ‘ਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਥੇ ਬਚ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ “ਜੱਗਾ ਬੋਹਤ ਦੀ ਛਾਵੇਂ” ਨਹੀਂ ਹੁਣ “ਥਾਣੇ ਦੀ ਛਾਵੇਂ” ਵੱਢਿਆ ਗਿਆ!

ਡੇਢ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਕਸ਼ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚੱਲਣੋਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਈ ਤਾਰੀਖਾਂ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨੂੰਹ-ਸੱਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬਦ-ਦੁਆਵਾਂ ਤੇ ਗਾਲਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਲੱਗੀ ਵੇਖੀ। ਆਖਿਰ ਉਸੇ ਘਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ ਵਾਂਗ ਦੋ ਦੀਵੇ ਨੂੰਹ ਸੱਸ ਨੇ ਜਗਾ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਦੋਂ ਬਖ਼ਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਰਾਕਸ਼ ਨਹੀਂ, ਹਰਨਾਕਸ਼ ਮਸੰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਉਥੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲੱਗੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵੀ ਸਿਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ!

ਹੋਝਾਏ ਦਾ ਟੱਬ ਰੋੜ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਡਦੀ ਤੀਰਥੋ ਨੇ ਦੀਪੀ ਨੂੰ ਘੁੰਟ ਕੇ ਕਲਾਵੇ ‘ਚ ਲੈਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਪੁੱਤ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਕਦੋਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ? ਇਹ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ।”

ਅੰਤਿਕਾ: ਜਦ ਵੀ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਆ ਪਈ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ। ਔਰਤ ਨੇ ਇਸ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੋਗਤ।

ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕਢਿਆ ਅਲਮਾਰੀ ਨੇ

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਧ ਵਰਗੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਸਤਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਸੀਲੇ ਆ ਗਏ ਹਨ: ਪੇਟੀਆਂ, ਟਰੰਕ, ਸੂਟਕੇਸ, ਅਟੈਚੀਕੇਸ, ਡਰੰਮ, ਫਰਿਜ, ਚੱਕਰੀਆਂ ਤੇ ਕੰਧ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਆਦਿ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀਆਂ 'ਚ ਘਰ ਸਿਧੇ ਸਾਢੇ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਮਸਲਨ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਡੇਹੜੀ, ਫਿਰ ਦਲਾਨ ਤੇ ਪਿਛੇ ਕੋਠੜੀਆਂ। ਚੌਕਾ-ਚੁਲ੍ਹਾ ਡੇਹੜੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਲਣ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਸੰਦ ਬਲੇਵਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਕੋਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁੜ, ਸ਼ੱਕਰ ਤੇ ਘਰ ਦਾ ਹੋਰ ਲੱਲੜ-ਪੱਲੜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦਾਣੇ ਫੱਕੇ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਲਈ ਭੱਤੋਲਾ ਜਾਂ ਮੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਆਲਾ ਜਾਂ ਤਾਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਆਲਾ ਜਾਂ ਤਾਕ ਅਕਸਰ ਸੱਖਣਾ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਵਿਚ ਚੌਗਠ ਵੀ ਫਿਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ 'ਫਰਨੀਚਰ' ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਫਰਨੀਚਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਪੀਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸੰਦੂਕ-ਘਰ ਦੀ ਸੁਆਣੀ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਉਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ। ਘਰ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ, ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਕੱਪੜੇ, ਗਹਿਣਾ-ਗੱਟਾ ਆਦਿ ਇਸੇ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਆਮ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾਂਦੇ) ਕਪੜਿਆਂ ਲਈ ਟੰਗਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਘੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦੇ ਉਪਰ ਅਧ-ਪੱਕਾ ਚੁਬਾਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਧ-ਪੱਕਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪੱਕੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਸਾਹਮਣੀ ਕੰਧ ਹੀ ਪੱਕੀ ਸੀ। ਪਾਸੇ ਦੀ ਇਕ ਕੰਧ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਮੋਰੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਪੱਕੀਆਂ ਇਟਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਸਰਫ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿਆਲ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਅਸੀਂ ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕ ਹੋਰ ਕੱਚੀ ਕੰਧ ਵਿਚ ਆਲਾ ਸੀ। ਇਕ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਰਖਣਿਆਂ ਤੇ ਬੁਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਤਾਕ। ਸਾਡੇ ਪੜ੍ਹਾਕੂਆਂ ਲਈ

ਸਪੈਸ਼ਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਸ ਤਾਕ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਵੀ ਸਕੂਲੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਾਪੀਆਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਾਕ ਨੂੰ ਹੀ ਅਲਮਾਰੀ ਆਖਦੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੱਚੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਸਕਰਾਂਤੀ ਪਤਾਅ ਸੀ।

ਗੱਲ ਮੈਂ ਏਥੇ ਲਿਆਉਣੀ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਭੰਡਾਰਨ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਆਈ ਸੀ ਉਹ ਤਾਕਨੁਮਾ ਅਲਮਾਰੀ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ

ਲਿਆ। ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ, ਜੇ ਉਹ ਨਾਂ ਨਾ ਬਦਲਦੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੋਦਰੇਜ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੂਬਰਜੀ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਆਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅਰਦੇਸ਼ੀਰ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ (ਬੰਬਈ) ਵਿਚ ਚੋਰੀਆਂ ਤੇ ਡਾਕੇ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰਾਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਰਦੇਸ਼ੀਰ ਗੂਬਰਜੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖੁੜਕ ਗਈ। ਅਣਘੜਤ ਜਿਹੇ ਦੇਸੀ ਜਿੰਦਰੇ (ਰੋਪੜ ਮਾਰਕਾ)

ਸੋਲੂਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਅਲਮਾਰੀ

ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ। ਲੋਕ ਅਲਮਾਰੀ ਨੂੰ 'ਲਮਾਰੀ ਹੀ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲੱਕੜੀ ਦੀਆਂ ਚੱਕਰੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਦਰਅਸਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਚੱਕਵਾਂ ਜੁਗਾਤ ਹੀ ਅਲਮਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਾਕਰੀ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਾਗਜ਼ ਪੱਤਰ, ਨਕਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕਸ਼ਕ ਵੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਲਮਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣ ਕੇ ਆਈ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਨੇ ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖਦੇਤ ਹੀ ਦਿੱਤਾ।

ਧਾਤ ਦੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਆਈਆਂ ਗੋਦਰੇਜ ਦੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਚੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਗੋਦਰੇਜ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਾਰਸੀ ਬਿਜ਼ਨਸਮੈਨ ਸੀ ਅਰਦੇਸ਼ੀਰ ਬੁਰਜੋਰਜੀ ਸੋਰਾਬਜੀ ਗੂਬਰਜੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਨਾਂ 'ਗੂਬਰਜੀ' ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ 'ਗੋਦਰੇਜ' ਰੱਖ

ਚੋਰਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪੋ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਭਾਫ਼ ਦੀਆਂ ਚਾਲੀ ਪਰੈਸਾਂ ਤੇ ਦਰਜਨ ਕੁ ਕਾਰੀਗਰ ਲਗਵਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੰਦਰੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਦਰਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਜੋਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਜੋਰੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗੋਦਰੇਜ ਹੀ ਗੋਦਰੇਜ ਹੋ ਗਈ।

ਸੰਦੂਕ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਬੀ ਅਸਲੇ ਦਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ, ਡੱਬੇ, ਸੰਦੂਕੜੀ, ਗੱਲੇ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੰਦੂਕੜੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਕੋਠੇ ਜਿੱਥਾ ਕੱਦ-ਬੁੱਤ ਤੇ ਸਜਾਵਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਰਖਾਣਾ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਸੰਦ ਵਲੋਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਕਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ

ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਪੇਟੀ ਜਾਂ ਪਟਾਰਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋਲੂਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਸ਼ਬਦ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਅਲਮਾਰੀ ਹੈ। ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਦੀਮੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਸੀਰੀਅਨ ਚਰਚ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਕੇ ਰੋਮਨ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ।

ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਅਲਮਾਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ 'ਅਲਮਾਰੀਓ' ਜੋ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਦੇ ਆਰਮੇਰੀਅਮ (armarium) ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਲਾਤੀਨੀ ਆਰਮੇਰੀਅਮ (armarium) ਦੇ ਜੁੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ arm (ਸੰਦ, ਹਥਿਆਰ) +arium ਜੋ ਇਕ ਪਿਛੇਤਰ ਹੈ ਤੇ 'ਦਾਨਾ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਪਾਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਇਆ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਪਾਤਰ ਜਾਂ ਭਾਂਡਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਸੰਦ ਜਾਂ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਰਮੇਰੀਅਮ ਕਪੜੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕਸ਼ਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੁਗਾਤ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਚਰਚ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਵੇਦੀ ਦੇ ਲਾਗੇ ਪਏ ਆਰਮੇਰੀਅਮ ਵਿਚ ਤੇਲ, ਜਲ, ਬਰਤਨ ਆਦਿਕ ਪਵਿਤਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੁਗਾਠ ਆਦਿ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਆਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਮੇਰੀਅਮ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਚਰਚ ਦੇ ਪਰਵੇਸ਼-ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਰਮੇਰੀਅਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਲਾਤੀਨੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਿਭਿੰਨ ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰੂਪ ਅਰਮਾਇਰ ਹੋਇਆ। ਸੋਲੂਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇਸੇ ਅਸਲੇ ਤੋਂ ਬਣੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸ਼ਬਦ ਐਂਬਰੀ (ambry) ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਮਾਰਿਆ।

ਲਾਤੀਨੀ ਤੋਂ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਲਮਾਰੀਓ (almario) ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਲਮਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰੂਪ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਲਮਾਇਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਵਾਤ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇਕ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਰਿਸਾਲੇ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੁਮਾਂਸਵਾਦੀ ਕਵੀ ਵਰਡਜ਼ਵਰਥ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਉਲੀਕਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ 'ਇਕ ਅਲਮਰੀ (almery) ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਗੋਲ ਗੋਲ ਖੁਣਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।' ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਲਮਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਲਾਤੀਨੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਆਇਆ।

ਯੂਰਪੀ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਏਨੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਲਮਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਬੀ ਹੈ ਤੇ ਅਰਬੀ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਭੰਡਾਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਅਰਬੀ ਸ਼ਬਦ 'ਖਜ਼ਾਨਾ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਖਜ਼ਾਨਾ ਸ਼ਬਦ ਸੈਮਿਟਿਕ ਧਾਤੂ 'ਖਜ਼ਨ' (ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਨਾ) ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਖਜ਼ਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਅਤੇ ਮਖਜ਼ਨੂਨ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਰਿਸਾਲੇ ਅਤੇ ਅਸਲੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਇਆ 'ਆਰਮਾਜ਼ੇਮ'। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਏ 'ਆਰ' ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 'ਅਲ' ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰੁਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਰਤਗਾਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਆਰਮਾਜ਼ੇਮ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਆਰਮੇਰੀਓ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰੁਕਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਦਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਪੁਰਤਗਾਲੀ 'ਆਰਮੇਰੀਓ' ਵਿਚਲੇ 'ਆਰ' ਦਾ 'ਅਲ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਧੁਨੀ-ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਇਕ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਇਕੋ ਧੁਨੀ ਦੋ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਆਰਮੇਰੀਓ' ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ 'ਰ' ਧੁਨੀ ਆਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾ 'ਰ' 'ਲ' ਵਿਚ ਵਟ ਗਿਆ। ਇਹ ਹੈ ਅਲਮਾਰੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ।

ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਤੰਗੀਆਂ ਦੁਬਈ 'ਚ ਬਥੇਰੀਆਂ

ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਸਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਪੰਜ-ਛੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਭਾਂਤ-ਸੁਭਾਂਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ, ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਕਰੀ ਅਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਫਿਕਰ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦਿਸ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, 'ਜੇ ਕੋਈ ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕਿ ਮੁੜ ਕਿਉਂ ਆਇਆਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਵੇਂਗਾ...ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੇਂਗਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੋਰ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ।' ਦੂਜਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ, 'ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਇਹੀ ਫਿਕਰ ਖਾਈ ਜਾਂਦੈ, ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ ਕੀ? ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਤੇ ਆਪਾਂ ਵਾਪਸ ਵੀ ਆ ਗਏ।' ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਝ ਨਾ ਖਾਧਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਫਿਕਰ 'ਚ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜ ਰਹੇ ਨੇ।

ਮੈਥੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ

ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛ ਬੈਠਾ। ਉਹ ਫਿੱਸ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਬੋਲਿਆ, 'ਮੈਂ ਨਕਦਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਡੇਢ ਲੱਖ ਖਰਚ ਕੇ ਦੁਬਈ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਡਰਾਇਵਰੀ ਕੀਤੀ, ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ

ਬਣਨ 'ਤੇ ਤਨਖਾਹ ਵਧੇਗੀ ਪਰ ਮੈਂ ਲਾਇਸੈਂਸ 'ਚੋਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ 'ਕੈਂਸਲ' ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਾਂਗਾ, ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਾਂਗਾ, ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਲਏ ਸਵਾ ਲੱਖ ਵਾਪਸ ਕਿੰਨ ਕਰਾਂਗਾ?'

ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ

ਦੁਬਈ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਨੇ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਕਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਮੌਜਾਂ ਦੁਬਈ ਦੀਆਂ' ਵੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਦੁਬਈ ਵਿਚਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਅਸਲ ਹਾਲਾਤ 'ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗਾਣਾ ਅਕਸਰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੈ। ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸੋਚਦੇ ਨੇ ਕਿ ਘੱਟ ਪੈਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਬਈ ਵਰਗੀ ਮੌਜ ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੀ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਹੱਡ ਤੋੜਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾੜੀ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਜਿਉਣ

ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਈਏ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੀ, ਤੂੰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਦੁਬਈ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੀ। ਏਥੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ, ਹਾਲ ਭਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮੰਦਾ, ਗੱਲਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਨਸੀਬ ਕੁਰੇ ਮੇਰੀਆਂ, ਲੋਕੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਮੌਜਾਂ ਮਾਣਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਤੰਗੀਆਂ ਦੁਬਈ 'ਚ ਬਥੇਰੀਆਂ। ਪ੍ਰਵਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਬਣ ਲਾ-ਲਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣ ਦਾ ਅਸਫਲ ਯਤਨ ਅਕਸਰ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਏਦਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹੀ ਵਿਭਿਆ ਸੰਗਰੂਰ ਵੱਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਇੱਕ ਲੱਖ ਖਰਚ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਨਾ ਉਹਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲੀ ਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਲਈ ਥਾਂ, ਉਪਰੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੁਕ ਹੋਇਆ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, 'ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਇਕ ਜਣੇ ਦੀ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਧਰ ਜਾਵੇਗੀ, ਭੈਣ ਵਿਆਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਹੋਇਆ ਸਭ ਉਲਟ, ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਏਜੇਂਟਾਂ ਦੇ ਭੁਚਲਾਵਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ, ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਰੁੱਖੀ-ਸੁੱਖੀ ਖਾਧੀ ਜਾਵੇ।'

ਫਗਵਾੜਾ ਦੇ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, 'ਘਰੋਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹਾਂ, ਪਿੰਡ ਮੈਂ ਕਦੇ ਡੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੋੜਿਆ, ਵਿਹਲਾ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਦੁਬਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਏਥੇ ਤਾਂ ਚੰਮ ਉਧੇੜਿਆ ਜਾਂਦੈ, ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਮੈਂ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਘਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ...ਹੁਣ ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗਾ।'

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਉਤਰ ਕੇ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ। ਇਹ ਝਾਸਦੀ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ

**ਕੀ ਮੈਂ
ਝੂਠ
ਬੋਲਿਆ...**

**ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ
ਟਹਿਣਾ***

***ਫੋਨ: 91-98141-78883**

ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਦੁਬਈ ਗਏ ਅਣਗਿਣਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਲੱਖ, ਡੇਢ ਲੱਖ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵੀਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਤੇ ਮੁੜ ਵੀਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਦਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲਦੀ ਏ ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ-ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 30 'ਤੇ)

ਤਸੱਦਦਖਾਨਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਫਿਲਮ ‘ਅਨਥਿਕੇਬਲ’

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਲੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਮੁਲਕਾਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ‘ਤਸੱਦਦ’ ਉੱਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗ ਕੱਟਣਾ ਜਾਂ ਕੋਰਤੋ ਮਾਰਨਾ ਕਨੂੰਨੀ ਸਜ਼ਾ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੈ। ਸੰਨ 1986 ‘ਚ ਆਲਮੀ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾ (ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਓ.) ਨੇ ‘ਜੱਥੇਬੰਦ ਹਿੰਸਾ’ ਨੂੰ ‘ਤਸੱਦਦ’ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਬਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਜੱਥੇਬੰਦੀ ‘ਐਮਨੇਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਲ’ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਚਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਲਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, “ਤਸੱਦਦ, ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਕਸ਼ਟ ਪੀੜਤ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਅਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਨੇਵਾ ਸਮਝੌਤਾ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੌ ਸੰਤਾਲੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਜਨੇਵਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ। ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਮੁਲਕ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਹੱਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਐਮਨੇਸਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕਿਆਸੀ ਆਲਮੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਤਸੱਦਦਖਾਨੇ ਚਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ‘ਚ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਬਾਦਸਤੂਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਇਹਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਧਿਅਮ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮ ‘ਅਨਥਿਕੇਬਲ’ (ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗ੍ਰੈਗਰ ਜੌਰਡਨ) ਤਸੱਦਦ, ਅਤਿਵਾਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਉਘਾੜਦੀ ਅਤੇ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸਟੀਵਨ ਆਰਥਰ ਯੰਗਰ ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਕ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਕੀਆਂ ‘ਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਹ ਅਪਣੀ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ

ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮ ‘ਅਨਥਿਕੇਬਲ’ (ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗ੍ਰੈਗਰ ਜੌਰਡਨ) ਤਸੱਦਦ, ਅਤਿਵਾਦ, ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਉਘਾੜਦੀ ਅਤੇ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਸਟੀਵਨ ਆਰਥਰ ਯੰਗਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਪਾਹੀ ਹੈ ਜੀਹਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਰਾਕ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਕੀਆਂ ‘ਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਹ ਅਪਣੀ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ‘ਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਲਾਏ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਹਰੇ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

‘ਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਲਾਏ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਹਰੇ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਮੰਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ ਨਾਲ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਮੰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਮੱਧ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਨਪੁਤਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣੀ ਬੰਦ ਕਰੇ। ਦੂਜਾ, ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ

ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਸਟੀਵਨ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਉਹ ‘ਅਨਥਿਕੇਬਲ’ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਤਸੱਦਦ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ‘ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ’ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੈਲਨ ਬਰੌਡੀ, ਏਜੰਟ ‘ਐਚ’ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੁਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੈਂਤੜਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ

ਫਿਲਮ ‘ਅਨਥਿਕੇਬਲ’ ਦਾ ਇਕ ਮਾਰਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਮੁਲਕਾਂ ‘ਚੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਟੀਵਨ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਮਾ ਹੈਲਨ ਬਰੌਡੀ ਨਾਂ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈਨਰੀ ਹੈਰੋਲਡ ਉਰਫ਼ ਏਜੰਟ ‘ਐਚ’ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ‘ਹੁਨਰਮੰਦ’ ਕਸਾਈਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਸਟੀਵਨ ਤੋਂ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਟੀਵਨ ਉੱਤੇ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ‘ਹੁਨਰ’ ਅਜ਼ਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੀਹਦੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕੱਟਣਾ, ਸਟੀਵਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁਹਰੇ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਗਲਾ ਵੱਢ ਕੇ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਤਸੀਹੇ ਸ਼ਾਮਲ

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ‘ਐਚ’ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵਿਰੋਧ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ‘ਐਚ’ ਭੇਤ ਭਰਿਆ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ। ਆਹਲਾ ਦਰਜੇ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਅਫ਼ਸਰ ਸਟੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ‘ਐਚ’ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੁਣ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਰਨਗੇ?” ‘ਐਚ’ ਦਾ ਸਿੱਧਾ-ਸਾਧਾ ਜਵਾਬ ਹੈ, “ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?” ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਸਟੀਵਨ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸਟੀਵਨ ਬੱਚਿਆਂ ‘ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੱਸਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਤੋਂ ਪਿਸਤੌਲ ਖੋਹ ਕੇ ਅਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾ

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ

ਜਤਿੰਦਰ ਮੋਹਰ

ਫੋਨ: +91 97799 34747

ਸਿੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਉਏ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ‘ਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੌਤ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲੋਂ ‘ਅੱਤਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ’ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਘੇਰੇ ‘ਚ ਆਏ ਹਨ। ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ‘ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤਸੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪਰੈਲ 2009 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਹਲਾ ਦਰਜੇ ਦੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਅਫ਼ਸਰ (ਸਾਬਕਾ) ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫ਼ੌਜੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਤਸੱਦਦ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਕਨੀਕਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਅਲਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਤੰਦ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। 14 ਮਈ 2009 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਿਕ ਚੇਨੀ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਵਾਟਰਬੋਰਡਿੰਗ (ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਕਿਸਮ) ਤੇ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਤਸੱਦਦੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, ‘ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਸੁਧਾਰੇ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਤਸੱਦਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਹਾਂ ਤੇ ਰਹਾਗਾ।”

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਾਰਲ ਰੋਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਸੱਦਦੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਸਕੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਪੁਆਏ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਸਾਮਰਾਜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਫਿਲਮ ਹੈ ਜੋ ‘ਅਤਿਵਾਦ’ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਜੰਗਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਦਦਖਾਨੇ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਨੇ ...

(ਸਫਾ 12 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਜਟ ਵਧ ਰਹੇ ਸਿਹਤ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਬਨਿਸਬਤ ਬਹੁਤ ਨਿਗੂਣੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘਾਟ ਹੈ। ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇਲਾਜ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਤਾਂ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਂ-ਮਾਤਰ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ‘ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਹਤ ਬਜਟ ‘ਤੇ ਕੱਟ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਨੌਬਤ ਅਜਿਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਬੰਦਾ ਬਚਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ। ਕੌਮੀ ਅੰਕੜਾ ਸਰਵੇਖਣ ਸੰਸਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਸਿਹਤ ਉਪਰ 397 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਲਗਪਗ 2600 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਜ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਆਰਥਿਕਤਾ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਚਦੇ ਹੋਏ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰਥਿਕ ਮਾਡਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਤੰਗੀਆਂ ਦੁਬਈ ‘ਚ ਬਥੇਰੀਆਂ

(ਸਫਾ 29 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ-ਟੱਕ ਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ ਕੱਢ ਕੇ ਬਚਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ। ਉਧਰੋਂ ਵਾਪਸ ਏਧਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਏ ਪਰ ਚੋਂਦਾਂ-ਚੋਂਦਾਂ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਬਚਦਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਉਥੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਖੂਨ-ਪਸੀਨਾ ਇਕ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਠੀਕ ਕਰ ਲਏ ਨੇ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਉਮੀਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਦੁਬਈ ਜਿੰਨੇ ਕੁ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਉਹੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨ, ਲੰਮੀ ਡਿਊਟੀ, ਇਛਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ, ਹਨੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਨਾ-ਉਮੀਦੀ। ਗੱਲ ਇਕੱਲੇ ਦੁਬਈ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਏਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਉਧਰਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਕਾਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੀਖਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਤੋਰਨ ਵੇਲੇ ਸੌ-ਸੌ ਸੁਪਨੇ ਲਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਵਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਦਰ-ਦਰ ਭਟਕਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਜਾਹ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਉਸ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨੌਜਵਾਨਾਂ

ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਏਜੰਟ, ਮੁਲਕ, ਕੰਪਨੀ ਤੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਾਕੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਲੈਤ ਦਾ ਕੌੜਾ ਘੁੱਟ ਭਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਕੂਵੈਤ, ਬਹਿਰੀਨ ਤੇ ਹੋਰ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਸ ‘ਚ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆਉਣਗੇ।

ਦੁਬਈ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰ ਮਿੱਧਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਜਣਾ ਕਿਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਦਰਾਮ ‘ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਹਟਵਾ ਕੇ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਖੁਦ ਚੰਗੇ ਬਣਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਬਾਰੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰਨ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਏਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜ ਚੁੱਕਾ ਕਿ ਕੰਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੌਂ ਬਾਰਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੂਣੇ ਜਾਲ ‘ਚ ਉਲਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨਰੋਜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਲੜਨ ਡਹਿ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਕ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਉਹ ਕੰਮ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤੇ ਅਖੀਰ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ

ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਕੱਲ੍ਹ ਤੇ ਅੱਜ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਹੈ। ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਮਿੰਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਓਬਰਾਏ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਡੁਬਈ ‘ਚ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਥਾਂ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁੱਝ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਗੱਚ ਭਰ ਆਉਣਾ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ।

ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਧੌਕੇ ਚੜ੍ਹ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਗਹਿਣੇ ਧਰ ਉਡਾਰੀ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਵਤਨ

ਬੱਧੜ

ਬੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ੇਰ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕਾਂ, ਕੁੱਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਦਲੇਰ ਹੁੰਦੇ। ਪੁਛਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਦੂਰ ਤੋਂ ਭੌਂਕਦੇ ਜੋ, ਨੇੜੇ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਢੇਰ ਹੁੰਦੇ।

ਦਿਲ ਗਿੱਦਤਾਂ ਦੇ, ਚਾਲ ਲੂਬੜਾਂ ਦੀ, ਵਿਚੋਂ ਝੂਠ ਮੱਕਾਰੀ ਨਾਲ ਭਰੇ ਨੇ ਇਹ, ਬੱਧੜ ਮਾਰ ‘ਹਵਾਰੇ’ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ਸ਼ੇਰ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੇਰ ਹੁੰਦੇ।

-ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਸਾਲ

ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ, ਜੇ ਦਰਾਮਾਂ, ਡਾਲਰਾਂ, ਰਿੰਗਟਾਂ, ਪੈਂਡਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਲੈਣ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਵਤਨੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਆਪਸੀ ਰੰਜਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਹਾਈ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ। ਜੇ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣ ਨਾਲੋਂ ਨਫੇ-ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਘਟੇਗਾ।

ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਅਰਸ਼ ਤਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਮੁਮਤਾਜ਼

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਸੋਅਬਿਜ ਦੀ 'ਸੋਰਪਾ ਤੇਨਜਿੰਗ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਹ ਸਟਾਰਡਮ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਸੁਹੱਪਣ ਤੇ ਸੈਕਸ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਜੂਨੀਅਰ ਆਰਟਿਸਟ ਤੇ ਐਕਟਰਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਿਉਂਦੀ-ਜਾਗਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਫਲ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ 'ਚ ਜਦੋਂ ਗੋਡਫਾਦਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੌਰ 'ਚ ਵੀ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਖੁਦ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਨ 1950 ਤੋਂ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰ 'ਚ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਕਿਰਦਾਰ ਹੀ ਨਿਭਾਏ। ਮੱਧਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਆਈ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਮਲਿਕਾ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਟੰਟ ਫਿਲਮਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ, ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਦੇ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਅੱਗ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਬਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ।

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੈਕਸ ਅਪੀਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਟੈਗੋਰ ਵਰਗੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਅੱਖਾਂ, ਦੁਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਸੈਕਸੀ ਫਿਗਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ 'ਪਿਆਰ ਕੀਏ ਜਾ' ਵਰਗੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਤੇ 'ਮੇਰੇ ਸਨਮ'

ਜੋ ਬਨ ਗਈ ਮੋਤੀ' 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਦੇ ਆਪੇਜ਼ਿਟ ਨਾਇਕਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਫਲਾਪ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਅਗਾਂਹ ਚੱਲ ਕੇ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਜਿਗਰੀ ਦੋਸਤ' 'ਚ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਸਿੱਧ ਹੋਈ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਦੌਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ 1967 ਤੋਂ 1974 ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦੋ ਰਾਸਤੇ', 'ਦੁਸ਼ਮਣ', 'ਰੋਟੀ', 'ਬੰਧਨ', 'ਸੱਚਾ-ਬੁਠਾ', 'ਅਪਨਾ ਦੇਸ਼' ਤੇ 'ਆਪਕੀ ਕਸਮ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਧਮਾਲ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 1970 'ਚ ਆਈ ਐਲ.ਵੀ. ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਖਿਲੌਨ' ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਵਿਜੇ ਆਨੰਦ, ਜੇ.ਓ.ਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਖੋਸਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 'ਮੇਲਾ', 'ਅਪਰਾਧ', 'ਹਿੰਮਤ', 'ਏਕ ਨਾਰੀ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ' ਤੇ 'ਲੋਫਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਚੁਲਬੁਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਚੋਰ ਮਚਾਏ ਸ਼ੋਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਜੇ ਖਾਨ ਨਾਲ 'ਧੜਕਨ',

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਦੇ ਕਰੀਅਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਦੌਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨਾਲ ਸੀ ਜੋ 1967 ਤੋਂ 1974 ਤਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦੋ ਰਾਸਤੇ', 'ਦੁਸ਼ਮਣ', 'ਰੋਟੀ', 'ਬੰਧਨ', 'ਸੱਚਾ-ਬੁਠਾ', 'ਅਪਨਾ ਦੇਸ਼' ਤੇ 'ਆਪਕੀ ਕਸਮ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਧਮਾਲ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

'ਚ 'ਯੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਜੁਲਫ' ਦਾ ਡਾਂਸ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਹੀਰੋਇਨ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ' ਆਈ। ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਨੇ 'ਆਜਕਲ ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕੇ ਚਰਚੇ' ਵਰਗਾ ਆਈਟਮ ਗੀਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। 1967 'ਚ ਵੀ. ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੁੰਦ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ 'ਤਾਂਗੇਵਾਲਾ', ਵਿਸ਼ਵਾਜੀਤ ਨਾਲ 'ਪਰਦੇਸੀ' ਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਨਾਲ 'ਭਾਈ-ਭਾਈ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੀਰ ਤੇ ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਸਿਨ੍ਹਾ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

1972 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਲੰਦਨ ਦੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਮਯੂਰ ਮਾਧਵਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਈਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਖਰੀ ਫਿਲਮ ਸੀ 'ਲਫੰਗੇ' ਤੇ ਆਖਰੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਫਿਲਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰ

ਕੋਹਲੀ ਦੀ ਮਲਟੀਸਟਾਰਰ 'ਨਾਗਿਨ' ਸੀ। 14 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੋ ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੜਵਾਹਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਨ 1990 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਜ ਨਹਿਲਾਨੀ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਆਂਧੀਆਂ' ਨਾਲ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਬਤੌਰ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਿਸੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਹੀ ਗੁਆਚ ਗਈ।

ਵਿਲੱਖਣ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ

ਰੋਕਸਟਾਰ

ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਜਿਸ 'ਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼

ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਗੀਤ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਧਿਆਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

'ਰੋਕਸਟਾਰ' ਅਜਿਹੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਗੀਤ 'ਚ ਦਰਦ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਰੋਕਸਟਾਰ ਦੇ ਰੋਲ 'ਚ ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪੋਜ਼ਿਟ ਨਰਗਿਸ ਫਾਖਰੀ ਹੈ। ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਲਵ ਸਟੋਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਖਾਤਰ ਸਾਧਾਰਨ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਰੋਕਸਟਾਰ ਬਣਨ ਤਕ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਜਾਟ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਬੇਟੇ ਜੋਰਡਨ (ਰਣਬੀਰ ਕਪੂਰ) ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਜੋਰਡਨ ਉੱਭਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦਕਿ ਹਰ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਕੋਈ ਦਰਦ ਤੇ ਗ਼ਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਗ਼ਮਗੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਕੁੜੀ (ਨਰਗਿਸ ਫਾਖਰੀ) ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋਰਡਨ ਦੇ ਸਫਲ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬਣਨ ਦੇ ਸਫਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਗਰਲਫ੍ਰੈਂਡ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਜੋਰਡਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਣਬੀਰ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਕਲਾਈਮੈਕਸ ਹੈ। ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਹੁਣ ਤਕ 'ਸੋਚਾ ਨਾ ਥਾ' (2005), 'ਜਬ ਵੀ ਮੈਟ' (2007) ਤੇ 'ਲਵ ਆਜਕਲ' (2009) ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਫਿਲਮਾਂ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਪਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਬੇਹਤਰੀਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, 'ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ 'ਰੋਕਸਟਾਰ' ਜਿਥੇ ਉੱਭਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦਾ ਸਫਰ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਕਲਾਸਿਕ ਲਵ ਸਟੋਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਇਨਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਲੰਦੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੁਲੰਦੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਸ਼ਟਵਿਨਾਇਕ ਸਿਨੇਵਿਜ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਬਣੀ ਤੇ ਇਰੇਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਢਿਲਿਨ ਮਹਿਤਾ, ਲੇਖਕ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਇਮਤਿਆਜ਼ ਅਲੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਏ. ਆਰ. ਰਹਿਮਾਨ ਹਨ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਸੀ ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ

ਡਾਕਟਰ ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਦੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਸਰਵੋਤਮ ਗਾਇਕ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਵੀ, ਅਦਾਕਾਰ, ਲੇਖਕ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰੂਪ ਸਨ। 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਦੁਨੀਆ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਏ 'ਭੂਪੇਨ ਦਾ' ਦਾ ਨਾਂ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ 'ਚ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਲਈ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਅਸਾਮ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸੋਧੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਕਾਇਨਾਤ 'ਚ ਘੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖੁਦ ਸਰਵੋਤਮ ਗਾਇਕ ਸਨ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹ ਜਯੋਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਗਰਵਾਲ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਫਣੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਰਗੇ ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਲੈਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਬੂਬੀ ਗਾਇਆ ਵੀ। ਅਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਜੁੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਬਣੀ ਦੂਜੀ ਫਿਲਮ 'ਇੰਦਰਮਾਲਤੀ' ਲਈ 1939 'ਚ ਕੰਮ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਦੀਆ 'ਚ 8 ਸਤੰਬਰ 1926 'ਚ ਟੀਚਰਾਂ

ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੇ ਸਿਰਫ 13 ਸਾਲ 9 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਤੇਜਪੁਰ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਗੁਹਾਟੀ ਆ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਾਟਨ ਕਾਲਜ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤੇ 1942 'ਚ ਗੁਹਾਟੀ ਦੇ ਕਾਟਨ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਬਨਾਰਸ ਹਿੰਦੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1946 'ਚ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ 'ਚ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੂੰ ਕਈ ਸਨਮਾਨਾਂ ਸਮੇਤ 1992 'ਚ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਐਵਾਰਡ 'ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਅਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਥਿਤ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਵੀ ਮਿਲੀ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਅਸ਼ਵੇਤ ਗਾਇਕ ਪਾਲ ਰੋਬਸਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ 'ਓਲਡ ਮੈਨ ਰਿਵਰ' ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ 'ਚ 'ਓ ਗੰਗਾ ਬਹਿਤੀ ਹੋ..' ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਗਾਨ ਰਿਹਾ।

ਭੂਪੇਨ ਦਾ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ

ਆਦੀਵਾਸੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਜਾਦੂ ਕਾਰਨ ਗਾਇਕੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਇਕ ਲੋਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਰੁਦਾਲੀ' 'ਚ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਵਿਸ਼ਵ ਨਿਜੋਏ ਨੌਜਵਾਨ 1939 'ਚ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਗਾਇਆ। ਅਸਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੇ 1930 ਤੋਂ 1990 ਵਿਚਾਲੇ ਕਈ ਬੰਗਾਲੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਗੀਤਕਾਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਥੀ ਕਲਪਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਾਲ 'ਰੁਦਾਲੀ', 'ਏਕ ਪਲ', 'ਦਰਮਿਆਂ', 'ਦਮਨ' ਤੇ 'ਕਿਉ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੂੰ 'ਚਮੇਲੀ ਮੋਮਸਾਬ' ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 1976 ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਦੇ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਸ਼ਰੁੱਤਲਾ', 'ਪ੍ਰਤੀਧਵਨੀ' ਤੇ 'ਲੋਟੀਘੋਟੀ' ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਐਵਾਰਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ 'ਚ ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਅਜਿਹੇ ਵਿਲੱਖਣ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਖੁਦ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਬੱਧ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਮਰ ਵੀ ਕਰ

ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ 'ਸਰਵੋਤਮ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਦੂਤ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਵੀ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਭੂਪੇਨ ਦਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਉਹ ਵਣਜਾਰਾਪਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਤਾਦਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸਭ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਭੂਪੇਨ ਦੇ ਗਾਏ ਕਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਲੇ ਹਨ। 'ਦਿਲ ਹੂਮ-ਹੂਮ ਕਰੇ..', 'ਓ ਗੰਗਾ..' ਤੇ ਬਿਰਹਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਿਰਜੀਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਭੂਪੇਨ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ ਨੂੰ ਕਈ ਸਨਮਾਨਾਂ ਸਮੇਤ 1992 'ਚ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਐਵਾਰਡ 'ਦਾਦਾ ਸਾਹਿਬ ਫਾਲਕੇ ਅਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਅਮੈਰਿਕਨ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਸਾਕਾ)

Sikh American Cultural Association of USA (SACA)

34 Pinho Ave., Carteret, NJ 07008, Tel: 908-472-5367, 908-472-3271, Fax: 732-525-1005

“ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ-ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ” ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲਾ

10 ਦਸੰਬਰ 2011, ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ, ਕਾਰਟਰੇਟ (ਨਿਊ ਜਰਸੀ) ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਕਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਤੀਸਰਾ ‘ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ-ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ’ ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲਾ 10 ਦਸੰਬਰ 2011 ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ, ਕਾਰਟਰੇਟ (ਨਿਊ ਜਰਸੀ) ਵਿਖੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਸਾਲ ਤੋਂ 17 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ:

‘ਓ’ ਗਰੁਪ: ਉਮਰ 15 ਤੋਂ 17 ਸਾਲ, ਸਮਾਂ 6 ਮਿੰਟ।

ਵਿਸ਼ਾ: (ਪੰਜਾਬੀ) ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੌਮ ਦੀ ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ।
(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) What negative forces are affecting Sikhism and how we can overcome them?

‘ਅ’ ਗਰੁਪ: ਉਮਰ 12 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ, ਸਮਾਂ 5 ਮਿੰਟ।

ਵਿਸ਼ਾ: (ਪੰਜਾਬੀ) ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਕਿਰਤ ਕਰੋ ਤੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕੋ ਦੀ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਮਹਾਨਤਾ?
(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) Why are you proud to be a Sikh?

‘ਏ’ ਗਰੁਪ: ਉਮਰ 9 ਤੋਂ 11 ਸਾਲ, ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ।

ਵਿਸ਼ਾ: (ਪੰਜਾਬੀ) ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ।
(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) How Guru Teg Bahader Ji helped the Kashmiri Pandits to save Hindu religion?

ਜੇਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ, ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਭਾਸ਼ਣ ਮਕਾਬਲੇ ‘ਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਨਾਂ ਰਾਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 908-499-3845, 732-713-4768, 201-887-1314

e-mail: sacaofusa@hotmail.com

Web Site: www.sacaofusa.com

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੀ।

ਬੇਨਤੀਕਰਤਾ: ਸਾਕਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮੈਂਬਰਾਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ

ਮੀਡੀਆ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼, ਸ਼ਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ, ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ, ਜਸ ਪੰਜਾਬੀ, ਜੀ ਪੰਜਾਬ।

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ!

1.888.888.9914

**WE WORK IN
ALL 50 STATES
& CANADA**

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਜਗਤੀ ਭਾਰਤ ਢਕਾਓ ਅਤ ਜਾਨ ਸੁਖੀ ਕੋ

**ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 70% ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਲੇਟ ਫੀਸ ਅਤੇ ਓਵਰ ਲਿਮਿਟ ਫੀਸ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ**

**ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ,
ਬੈਂਕਰਪਸੀ ਤੋਂ ਬਚੋ!**

WE CAN HELP YOU TO RESOLVE YOUR IRS TAX DEBT TODAY

» **#1 Ranked By Numerous Organizations**

» **Achieve Financial Peace of Mind**

» **Get The Fastest Possible Solution**

» **100% Confidential**

» **Help Stop Wage Garnishments And Bank Levies**

» **Help You Have Peace Of Mind**

